

•
၁၂
၁၃
၁၄
၁၅
၁၆
၁၇
၁၈

పీఠ య సూచిక.

పద్య సంఖ్య.

(1)	ఉపక్రమణిక	...	1
(2)	సగుణాద్వైతము	...	31
(3)	సగుణాద్వైత కర్వచము	...	254
(4)	జన్మకర్మములు	...	263
(5)	మాయామనసులు	...	345
(6)	పర్యాయపదములు	...	515
(7)	తీర్థస్థానములు	...	528
(8)	జాగ్రత్తస్వప్న సుషుప్తులు	...	549
(9)	కష్టసుఖములు	...	572
(10)	సాత్తవిత్తము	...	603
(11)	అహింస	...	622
(12)	ధనము	...	632
(13)	విజ్ఞానములు	...	643
(14)	సంకీర్తన	...	656
(15)	శ్రీరామతత్త్వము	...	711
(16)	భక్తివైరాగ్యములు	...	791

అంకితము.

బాధిత బ్రతుకు

బిచ్చమూర్ఖుని బీదత మశేషము
బిచ్చముమేల వెలింగి భా
గ్యోన్నతిగూర్చి నాకు నమ
యోచితభంగుల ముక్తికాంత ప
చ్చన్న సతీస్వరూపమున
జూయగ నొప్పె, దదంకితముగా
నన్ను తిపాత్రపూ కృతి
నొసంగితి, దేవి! పరిగ్రహింపును !

తత్త్వమీమాంస.

ఉపక్రమణిక.

- ఉత్పాదకర దివ్యశీలల సశేషజగంబుల సృష్టిజేసి, య
వ్యాకృత వైభవంబు లెసలారగఁబాలన మాచరించి, ప్ర
త్యేకత నాత్మయందు విలయింపఁగఁజేయు వినోదశాలి, సు
శ్లోకుఁడు డైవ మీసకల లోకములన్ దయ నేలుఁగ వుతన్. !
- నీ ఏప రేకుసమోఘహృదయసంకల్పముల్ బ్రహ్మాండమండలోత్పాదనములు
ఏచిదాత్మ్య కటాక్ష ఏక్షణసారముల్ జీవకోట్లకు సుధా సేవనములు
ఏమహామహునియట్లెఱ్ఱెమ వాగ్విభవముల్ మునిజనసంశయోన్ములములు
ఏదయాళు నిరంకుశోదార కృత్యముల్ ప్రాణిసంరక్షా పరాచరణములు
- గీ అట్టి పరమేష్టి పదవగవ్యారచతుష్ట | యంబునుండి యనాది కాలంబునందు
నాశుధారాప్రవాహసాహస్రంబుదో-పనగణితామృతయస్ముదాయపూపతీరించె

ఉ. ఆ నిగమంబులెన్నఁగ నసంతములై వరధర్మభోధనా
సాసములై జగన్మృతి విధానములై పురుషార్థ సాధనో
బాధ్యనములై ముసంగుల నిధానములై విలసిల్లి సంతతా
నూన కలావిలాసముల నొప్పుచునుండ జగత్ప్రియాంబునన్. ౩

గీ. అభియామ్యా యనిచి ముకుటాంబురాశియందలిమహా త్తరార్థంబు లఖిలజనుల
కాది సంతయు దురవగాహములుగాఁగ, వాని విభజితై సప్తజ్ఞా వ్యాసవతాని.

చ. ఎనసిగ యబులఁగు భరియింపఁగ శక్యముగాని వేదరా
శిని విడఁచిసి కొంత సనిజేసిన వ్యాసమునీందు) దివ్యశో
ధనమున నాటనుండియు నుదారతర శ్రుతిసంచయంబు న
మృగివనతల్ల శిష్యులకు బోధయొనర్చుచు నుండి రాదటన్. ౪

గీ. ఆకులారాపు, గంటంబు లసలెకాపు, కూగితంబులు కలము లెక్కడనులేవు;
ఒక్కయక్కరమైన వాియు పనిలేకయెల్ల శ్రుతులను వల్లించి తెల్ల బుఱుషులు.

క. కేవల తాక్షిక సద్గతిం | ధావళియుం బోతెఁగక యతిమహితంబౌ
నా వేదరాశి యిలబు | స్తావింశంబుడె స్వరపధాను బగుచున్. ౭

గీ. తనువులకుఁజీవకళసోలి దరగెచిరదగ్గిములుకుఁబ్రభవోలేనావేదపుంజమునకు

ససలితమ్మ వెలుంగుమహాస్వరంజైఃముఖ్యముగ నెన్నఁబడె బునిముఖులచేత.
చ. పదఱడి వేదవాక్యతన పాతన జన్యమహారవంబుచే

త దిశలు కిక్కటిల్ల నొకతావును పోష్యముగాక గానసం
పదల చెసంగ నుర్వర యమానుష శౌరవ మెప్పబూతతొ
స్పదమము సత్యలోక విభవంబునుగూడఁ దృణీకరించెడిన్. 9

ఆ అట్లు కొంతకాల మదిగిన పిచ్చుట ! మానులెల్ల నిగవ వండలముల
కర్తమె యగజొచ్చి రామ్మాయబునుఁచేసంస్కరింపఁబడిన స్వాంతములను. 10

శా. అకీతి స్మజ్జికొన్ని నాశ్లేపగ విద్యారణ్య వహానీచుగఁడొ
ధారరంజేమయులేని ధీబలముచేత న్నాలునేనమ్మలం
దారంగల్గిన పావనార్థముల భాష్యప్రహర్యయందీసి యా
ప్రారంభంబు వెలార్చె నెల్లరకు నార్యావర్త దేశంబునన్. 11

గీ. అట్టి యానాల్గు వేదంబులందు మొదటి భాగమంతయుఁగర్వ వైభవముఁడెలుపుఁ,
గడమభాగంబుజ్ఞానమార్గంబుఁజూపు, నదియె వేదాంతముపనిషత్తునఁగఁజెలు.

గీ. ఆ యుపనిషత్తులెల్ల నసంతములుగ | నుండ ధరియింప వలనుగా నోపవనుచు
సరసి యష్టోత్తర శతంబు నంచుండిసి | వేటపఱచితిబుష్టుపకారులగుచు 12

ఉ. అందలి జ్ఞానమార్గము సమంజసభంగి వృద్ధంతరాశ్రమం
దగదాచు న్నుటంబుగ మహాప్రతిభం బొడకట్టఁగోరి యా

సందర్భముం బరాశరని సందర్భముడై తగు వ్యాసహాని, య

స్పంద విభోధమాని వసుసన్ రచియించెను బ్రహ్మసూత్రముల్. 14

గీ. అనియమన్ రానురానుగూఢార్థమగుచు | గాలగతిచేతనుగోచరము గతికిరాగ

బ్రహ్మసూత్రంబులుభవిష్యాగములును | మునిజనులకువితర్కభాజనములయ్యె

అ. అంతఃగొంతకాల మగుగంగ నీరెంటి | యర్థములను సందియముఁ దొలచి

చిత్తముల్లసిల్ల శ్రీకృష్ణభగవానుఁ | డద్భుతమునకు గీత లన వెలార్చె. 16

శా. ఆమూలము బురుషార్థ సాధనములై యత్యంత హృద్యంబులై

ధీను ద్వేష్యములై తమోనుదములై దివ్యప్రబోధంబులై

శ్రీమద్భావములై యెసంగంగ మహర్షి శ్రేష్ఠ లేత త్రియ

ప్రాముఖ్యంబున వేత్తంతం బడసి జీవన్ముక్తులై రందఱున్. 17

గీ. లక్ష్మణుగాఁ గొన్నియబులు లరుగ నరుగఁ | గాలవేగంబుచే హృత్ప్రజ్ఞానులగుచు

నమ్మహావాఙ్మయార్థంబులందుపట్ట | మోనునుగుడన్లొలుచుమానులైఁ.

ఉ. ఆర్యులు నాటికాలమున నందు మహావ్యసనంబుఁజూచి, ధీ

విద్యుఁ డహర్వదైద్యుఁ డురు పాండితి సూర్యు డునై న శంకరా

చార్యుఁడు సత్కృపాగరిమఁజక్ర రచించెను దొంటి మూఱికిన్

ధుర్యముపై న భాష్యములు గప్పి వాదము లంతరింపఁగన్.

- గీ. అంత మధ్యగురుండురామానుజుండు! గూడఁదమతమతబోధకూటములకుఁ
జెందభాష్యంబులురచిరచిరంద మొప్ప! ద్వైతమనఁగవిశిష్టకా ద్వైతమనఁగ.
- ఉ. అదియే చిస్త్తానత్యయ! మహని బ్రహ్మతమగుచు నలరారెను ద
త్ప్రపంచుల విజ్ఞానముచే । నవగత పరమార్థులగుచు నలరి పూర్వత. 21
- గీ. త్రిష్వటికిఁగూడఁవియెమహీతలమునఁగొన్ని యుద్ధింధములతోడ గొమరుముగిలి
యాత్యమత తత్త్వ జిష్ణానులగుబుధులకు! సాధనములగుచివ్యప్రబోధముఁకు.
- ఉ. పారల బుద్ధిజైభవము, పారల వాగ్విచనా విశేషముల్,
హరి వివేచనాగఁమ, పారల యుక్తిపటుత్వ సంపదల్,
హరి గభీర భావము, లవారిగఁద్రొప్పి కనుంగొనంగ, నా
సారస సంధవుండయినఁ జాలఁడన న్యముజొంట్లు నేర్తు రే ? 23
- గీ. ఐన నాబుద్ధికొలఁది నుదారములగు । వారి సిద్ధాంతములఁ జేటఁజూచునట్టి
గ్రంథములుకొన్ని నెశద్యకలసఁజిదివి! పడయఁగఁ జిన్నిజ్ఞానపటిఁఁగొంత. 24
- గీ. ఎంచె మధ్యగురుండు జీవేశ్వరులకు । భిన్న భావంబు, జీవేశ్వరెన్న గుణ వి
శిష్టులని పారికద్వైత సిద్ధి నేట । జలచె రామానుజుండు, వీరిభావము లివి 25
- ఉ. వీరలు మువ్వరు నిర్బుధవీరులు, నేదసమంచితాదరుల్,
పారితరార్థ సంగహాణ చాతురిగల్గిన పారలయ్య నా

యా రచనా విశేషముల సందిరి భేదము పెక్కుతావులం ;

గారణ మేము యేర్పలువఁగా నిదమిద మనంగ రాదుగా. 26

క. స్వమతంబు నిల్చి వారలు || క్రమసరణిం దస్మిరనుమఁ బ్రేమరించెదమా ?

సుమతులె యయ్యెను నిగమార్థముగూఢముఁజెలియలేక తలఁగిరనెదమా ?

గీ. ఒక్కభావంబె నిగమంబు లుగ్ధింజె | గాని భావత్రయంబు జక్కబడదండ ;
మువ్వెరువమాడుభావముల్పొందుకఱచిరాశ్చభావ్యంబులందువారలఘునతులు
క. ఆ మతముల మూఁడింటిన్ | నామది భావించి యరిసి నానేర్చిన య

ట్టి విరామాంస యెఱుగన్బుతి | ధీమహితులు దీనిగాంచి ఉద్దండ ప్రీతిన్. 29

గీ. త్రిమతముల నాదు మదికి సంధిల్లినట్టి సందియంబుల నిందు నే బొందుకఱచి
యుంచితని వాని దగ విమర్శించి విూరు | వ్యక్తకఱపుఁడూ నిజము భావజ్ఞులార !

సగుణాద్వైతము.

శ్లో. నీపరమేశ్వర ప్రతిభ చిన్మయమాట సగమ్యనోచరా
తై పరిపాటి చిక్కదరయన్ భుషిస తము లాచిగురిడి వే

దోషనివర్తనలం దరచి యండిరి ఛన్ద్రిత చర్మణంబుగా;

నాజని నేను చేయుడు, నుచుత్కలు వ్యగత జెందఁ బోకుండీ! 31

క. కలఁడనియో, లేఁడనియో | తెలియుట కాధార మీక్షితిం గన, మైనం
గలఁడనుకొందము దైవము ; | కలిగిన వన్నియును వాని కళలే యననా 32

ఉ. కారణహీనమై పరగు కార్యము కల్గదుగాన సృష్టికిం

గారణ మీశ్వరుంఁగని యనంజను, నాతఁడు నీలకై మదిం

జేరిక భావనా చటిమఁచే గని పెంచి నశింపఁజేయుఁదా

నే రమీ జీవజాతముల నిష్ఠిఘటించును సృష్టికార్యమున్. 33

ఉ. అదియు సంలేముం గననియట్టి మలీమన సృష్టిజేయ భా

గ్యోదయ మేమి కల్గును ! బ్రయోజనమేమి ? సదాశయంబు లె

ట్లాదరణంబునందు ? నరయం బరమేశుని లీలలన్ నీ

వాదము లెల్లఁబోవు ; భగవంతుని శుద్ధపదార్థ ముప్పెడిన్. 34

ఉ. దైవము జీవజాత తనుధారణఁజేయుటఁ దత్తదంశ సం

భావనఁజెంచి, మానవ శుభ్రపద దేశమున న్విలూప లీ

లా వివశ ప్రశస్తిగని, రంజిలి లీలముగించు ; జీవికిం

దావలనకాను, దైవమును ధర్మపరుండగు, లీలచూటచేన్. 35

గీ. అది మాధ్యంత రహిత సర్వాధికారిఁపరమ పురుషుఁడు, శక్తిసంపన్నుఁడతఁడు;

తక్కినవియెల్ల వాని చిత్తవత్త | లభై కనుపించి లీసంబులగు సతంబు. 36

ఉ. దేహము పాంచభౌతికమా, దివ్యతర్కాయై భిన్నమన్న సరి

దేహముచేగ దైవ్యతనియనిన్ గఁబుతించిరి, విశ్వరూపుడే

దేహము రెంటికిన్ గడఁపేఱుచునా త్తర మీసమస్య, వాల్మీ

మోహము లెల్ల డానన విను క్తినిజెంద నసంశయంబుగన్. 37

గీ. ఏక మేవాద్వితీయమా నీశ్వరకళ | వాని కిరిణంబులగును జీవతతి యెల

శ్యాసలె బహిరంశ్యప్రస క్తిఁదిరు కుచుండు, వృత్తిత్వ మేరీతి నుండఁగలదుకిరి

గీ. సగుణమన్నను దైవము తగవు లుడుగు | దైవ మానస పరికల్పితమగు సృష్టి

మాయయనవచ్చు, దేవునిమర్మముదియె; | తానెజీవాత్మలగుటసార్థకముగాదె!

గీ. ఎండమావుల లేనినీ రుండిన్తోచు | నటులు, దైవమాయా చిత్రసటన వలన,

లేని జీవులు, సుఖిహృత్తు లీలలందియంతరించెకదియె జన్మాత మగును. 40

గీ. సూర్య కిరణంబులెల్ల విశుద్ధముగను | వేఱువేఱుగఁ బ్రసరించి విశ్రమించు;

జీవు లారీతిఁ బరమాత్ముఁ జెందఁగలపుఁగున పరస్పర సంబంధ కలనుస్య. 41

చ. ఉడనివదగ్గమున్ దెలువనోపినఁ దత్త్వరహస్య ముద్దియె;

విపుల మహేశ్వరాంశజులు విశ్రుతజీవులు, వచ్చినోడు కి

వపుపులఁదాల్చి వీలకయి, ప్రాప్తముఁతా సుఖదృఃఖ సంజడల్

విపులఁతఁబొంది పోవుటయె నీతము, తప్పదు జీవకోటికిన్.

42

గీ. దృఃఖముఁయందు భీత చిత్తుండుగాక | సుఖములు దనురాగ తుఘ్నుడు గాక
భయమురాగంబుగోధంబుఁ బాసియుండునాతఁడేనిశ్చలప్రజ్ఞఁడనఁగఁజెల్లు. 43

గీ. దైవవీలకు భంగమింతయును లేదు | జీవకోటికి న్యూనత చెందడిందు

బ్రహ్మసత్వము బాహ్య ప్రపంచమెల్లమధ్యయే యగు దైవ సమృథనమున. 44

గీ. ఈశుఁడాత్మానుమోది తానెల్ల గతుల | సంతరంగంబునందు నిరంతరంబుఁ
దసకుఁదానుగరమియించితనియుచుండునదియెస్మిక్రమంబనియనఁగఁజెల్లు. 45

గీ॥ సకల జీవాత్మ లాదభు శ్వాసనుండి | వరుస బహిరంతరంబుల వచ్చిపోవు
నదియెస్మస్థితిలయంబులగుచుండు | నేకమేవాన్యతీయమంద్రీసరణీనె. 46

గీ. జలమె యావిరియె వింటునలమివానగురియును; ఘనీభవింతుటకరకయగును;
భగవ దవతారములనేక పంథలయ్యుఁజెదర క్షేమగానుండునిద్దమిదియె. 47

గీ. గగన మేఘులమన నున్న, ఘటము చెడినగగనమునుజేరు శుద్ధ వికాసముగను;
దైవ మారీతి నేయపాదాన విసతిఁగాంచివన నదిచెడ దైవగతియె చెందు. 48

గీ. సర్వముం దెలిసిన వాఁడు సర్వసాక్షీయగుటఁదన కష్టమఖముల నతఁడె సాకు
జీవులు నిమిత్తమాత్మలై చెలఁగుచుందుఁదిదియె చిద్విలాసంబు భవేశ్వరునకు.

గీ. ఎవరు కోరిన నుష్టి? మా క్షేపీష ? | తెచ్చిపెట్టె విధియె సాధింప నగును

- బాప పుణ్యములన్నియు నానినె యగు; జీవుల నిమిత్తమాత్రులఁ జేసె గీత.
- గీ. “మున్నె వీరలు నాచేతఁ బొలిసి రిపుడుతడయకీపు నిమిత్తమూత్రంబవగు” మటంచుఁ గృష్ణుండు సరునితో నెయెఁ గానజీవులన దైవలీలానిచిత్రఁటులు 51
- గీ. తా భరింపనేరని కష్టదశలఁగూర్చి గొనఁడు కర్తయు భోక్తయుఁగ నుకనతఁడు మానసికముగఁ బ్రేరేచ మాను నెడలభారమంతగ నుండ దెప్పటైనందు. 52
- గీ. యజ్ఞఃకశపును గర్తయు యాజ్ఞికండు 1 దైవమే యహుతచేత వధవ)సక్తి యల్ప బాధాకరంబై యనల్ప లీలఁడనగు నెల్ల వృక్షుడును సూత్రధారునకును 53
- గీ. దైవమునుమించు వేఱుఁదార్థ మెందుఁగలదుతహాప్రమలైదేశకాల గతులు సృష్టివై చిత్ర్యములు నాని లీలరయఁజీవులారని శ్వాస లుఝీవితములు. 54
- గీ. దృశ్యరంగమునటకులు బ్రేక్షకులును సూత్రధారుఁడునాచుఁ బూజ్యుఁడువరాత్మ నవ రసంబులఁబ్రకటించి నటన సలిపిన్వీచు లీలావిలాస సంచేద్యుఁడగును. 55
- గీ. అగ్ని సంకర్శమునభస్మమగుసకలము; హేతువాదముతోఁ బనియేమి కలదు? దైవ సంబంధ మట్టిదే జీవుల యెడఁనాహుతిగ న్నికరించు బూర్వాత్మయగుట.
- గీ. కడలిపై నావ చుక్కాని నడపువానియభిమతానుసారంబుగ ననుగు నగు సకల జీవులు దైవవిజ్ఞాన సరణి ననుసరించి తరించెద రనవరతము. 57

- క. మన యాకృతి ఘోరహాడట | మన హాత్తనరీతి దైవమును నీరశ్యంబున హాత్తి ఫలములందడు | మనమును బుట్టకృతిగనని మాదిరి నుండన్. 58
- గీ. పంకముననుండిమలినసంపర్కమంద | నట్టిగుమ్మరపురస్థామ్యముగబ్రభుడు జీవుడైవిశ్వమునబ్రకాశించుగాని | కష్టసుఖములఁజేర్చఁజేక్కరణితఁడు. 59
- గీ. ఆకసంబున కైగయు విహంగ మవనిఁ | జేరిగాని విశ్రాంతిని జెందనలు జీవి దివి కేగి సంకల్పసిద్ధిఁజెందు | భువిని జేర్కదు దైవసంభూతుఁ డగుట. 60
- గీ. ఆకసమునుండి వర్షించు నరిబురాశి | యూనిరిగి మాఱి వినువీధి కరుగరీతి భువి నవతరించి జీవులదృక్పముగాఁగ | దరలిపోదురుదేహపాతమునదివి 61
- గీ. పరమ పురుషుని చతురంగ పాళి సృష్టి | జీవ జాతంబులే వాని సిద్ధబలము వసుధఁదల్లీల లేజయాపజయములగు | బరమచైతన్యపరిమచేవరలుచుడు. 62
- గీ. సచ్చిదానందమూర్తి, వాచామగోచ | రాత్మ లీలావిలాస కార్యాను సారి ద్వైతము సహించఁజేక తత్త్వప్రమోది | స్వీయశక్తి నలీలకై సృష్టి సలుపు 63
- చ. ప్రభువులు మాఱువేసముల రాత్రిలు వీధులఁబోయి సత్సజ్జా శుభశుభ వర్తనల్ గలయఁజూచునటుల్ భగవంతుఁ డాత్మసన్నిభమగు సృష్టి నెల్లడమునింగి చరాచరవిశ్వలీలల దభిమత నిద్దినభ్యుదయమందుగాడె ! సృక్తియశక్తి చేన్.
- క. వెన్నుని రాసక్రీడా | భ్యున్నతి నొక్క యువతి కొక్కొక్కండొ

తెన్నఁగ నీతత్త్వము ప్ర | చ్ఛన్నముగాఁ దోచకున్నె జ్ఞానమయంబై. 65

క. క్రీష్ణవరుణును సకల | కైస్తవసంఘంబు వధువుగా నెంచుటచే
నిన్తుల విలాస తత్త్వమె | వాస్తవ మగునందు రూఢకఠిమంగాదే! 66

గీ. కలములొ సీరా యున్న నిక్కముగ వ్రాయు | లేకపోయిప్రవాయదల్లే శరీర
జీవ సమృద్ధిసమున వసించునస్మితచువు సశియుంప జీవి కాధార ముడుగు. 67

గీ. సూర్యుడుదయింపగిరణముల్సొంపుగాంచియ స్తమించుచుమార్తాండుడ స్తమింప
దైవ సంకల్పమున జీవతీయు నల్లె! వానియంశలు వానివెంబడినె యుండు. 68

గీ. వర వరంజ్యోతిదీపరూపమున వెలయు! నదియెవరమాత్మజీవాత్మయగుచుబాంచ
భాతి కావరణాంతర వర్తియెఁగఁగదియుఁ దాత్కాలికము విలాసాగ్రమగుట 69

గీ. దైవకరణంబు లాత్మ లేతనువునందు | వసతిఁగాంచిన మగుడి దైవమునెచేస
ననుటజీవాత్మలెల్ల నిత్యములెయగును! గానివ్యక్తిత్వముండియెక్కమునుజెందు. 70

ఈ చిత్రము! జీవాతముల చేతన మొక్కటియయున్ భిన్నమా

గాత్ర వివక్షణం బ్రతిభఁగాంచు ననేకములొ విలాస తా

కత్రీయ రీతులం; కనువుఁబాయ నహంకృతి భాయు; దత్తస

త్వాత్రి విశుద్ధ స్వార్థవిచి, దైవవిలాసము ప్రసక్తంబు బగున్.

గీ. జీవులను తిండులరంబులునృప్తియనెడు | కోటఁబడిచూరఁ జున్వస్వరోపములను
విడిచిన్వస్థానమునకేగిప్రియతముఁడగు | వరమపురుషునియందై కృపదనిఁగాంచు.

క. జీవాత్మలు పరమాత్ముని | భావ ప్రతిబింబ బహుళ భాస్వ చాస్వ చాఢ్
స్థావర జంగమ పరస్ప | స్థావిరాఘవాపహరణ యంత్రములననా. 73

ఉ. కష్టము లెన్నివచ్చినను గాయమునేగద యాకొమించు నా
నష్టములెల్ల; జీవియంగనంబడు భేదము లందునట్లు పై
దృష్టికిఁ జేతనంబగుట; దివ్య విచిత్ర విలాస మిందు ని
స్పృష్టముగాఁజె!చేరిక నెసంగును వీడిన మాయవహా గదా! 74

ఉ. ఈశ్వరుఁ డైంద్రజాలికుఁడు ; నీవరిదృశ్య చరాచరాత్మమా
విశ్వమె యింద్రజాలము ; వివేకముమాని తదేశ రక్షి
శాశ్వతమంచుఁ బ్రేముడి నెసంగుటయే కనుకట్లు ; సర్వమున్
నశ్వరమంచు నెంచుచు మనంబుఁడగుల్పమియే పబోధమా. 75

గీ. దర్పణమునందుబ్రతిబింబితగనునినుఁడు!దర్పణమునోపాయయుఁడరలుగాఁజె
జీవవరమాత్మ లీగతిఁ జెందు ననుచు | రాశి చిన్నాంబ పలుకు నిరంతరంబు.

గీ. రేడియో సిగ్నీమాలలోఁ బాడి యాడఁ | గలముశ్చబ్దస్వరూపసంసారములను
డైవ మారీతి జీవ జాతములు బ్రతి ఫ | లింగవిలీలార్థముల విహరించలేడె? 77

గీ. భీజమున ప్పృక్షము ఘనీభవించి యుగడుగితిఁబరమాత్మమం డెల్లస్పృక్షలదు

కాకయుండిన నాటకోత్కర్ష యెటులున్నట్టి కాపాదనంబగు నీశ్వరేచ్ఛ. 78

గీ. జ్ఞానమనుతాళవృంతముఁ బూనివిసరఁదూఱుమనుమాయమాయఁజెల్వొలగిపోవు ప్రజ్వలించును జీవాన్ని ఘోషుటయుగఁసచ్చిదానంద మూర్తి నసంశయముగ.

గీ. దర్శనాంబునఁ బ్రతిబింబ దర్శనమునఁజేఱు పిచ్చుక యను భ్రమఁబూరుఁబిచ్చక దైవమేజీవులఁబ్రబోధమునమరచినదుఃఖోరాజైదనుస్వార్థపరతనైపుష. 80

గీ. చెలఁగి తత్వావగోడన సలుపువాని | బుద్ధి నీరంబునంబడి పోరలులైల బిందువుపుగిదివ్యాధివృత్తవంతునై | దిశలనిలువదొక్కడదివృత్తేజనుగుట. 81

గీ. కంచుకంబునుదొడిగినఁగాయమునకుఁ | గలుగునుష్టంబుదైవమీకాయమునను జేరి యనుభవించును మనచేష్టలై | జిద్విలాసమున విధి నిమేధ మేల? 82

గీ. జలధి బహుసలమృత సంజనిత మగును | జలమయంబగు మేఘసంజాత విద్యు దంతరంబునఁబ్రళయోగ్నియనునియుండుఁటలులుపరమాత్మజీవాత్మ యందునుడు.

ఉ. అంబరవీధి మేఘములయందుఁ దట్టిత వచ్చిపోవు న టంబుధి బాహుసల మహంకృతి చేగి శబ్దంచునట్లు, జీ వంబు మహేశ్వరాంశమున వచ్చి నటించి తొలగు, దీనిభా వం బఖిలంబు లీలయనువార్తఁ దలంపఁడు మైహానహాగఁడా!

గి. ఒకఁడు శ్రమకడుచుండనింకొకఁడుచూడఁలేడనిజేప మొక్క టియకొట్టెన మొదన్
హంతకులకునుజంకసాహసములేక । త్రాగి మైకమునందుహత్యనొనరింతు. 85

మ. కదలీ చృక్షమునందు దుంకయె నిరాఘాట ప్రధానాంశ, మం
దఁదయంబై ఫలకతృప్తములచే నొప్పార వృక్షంబులై
మొదతొ కందము దిండుకే పిలకలంబూరించు నారీతి, దో
హదముంజేయును నృప్తి దైవము తదీ కృతాన్వత్యముం జూపుచున్. 86

ఉ. రూపములేని యంబరము భూమిగ నీలముగాఁగఁదోచున
ట్టి పరిదృశ్యమాన జగ మెల్ల నసత్యమెఱుఁయు జీవి కు
దీపనమాను సత్యముగ; దీని నిజంబు గ్రహించువార లా
రోపిత మాయనీడ నిజరూపముఁ గాంచి తరింతు రెంతయున్. 87

చ. వలఁబడుపక్షి తంతువుల బంధముఁద్రెంచిన ముక్తకూ నటున్
బలిమిని దేహఁజరములం బడు జీవులు మోహపాశ శృం
ఖలములద్రెంచి, నిర్గమన కాల నిరీక్షణ చేయనోపు నీ
కలుములు లేములుం దను వికారము లాత్మల కంట వెన్నుఁడున్. 88

చ. కడలిఁ దరంగ సంచయము గల్గినఁ గల్గయున్న నీటిలోఁ
బొడవదు భేవ మేమిఁయు, బ్రభండుఁ దైవమునఁబె న్నస్మిసా
దడిఁబడి భిన్న హాపములఁ దాల్చినఁ దాల్చకయున్న దైవమే ;

వడి పవనుండు వీచినను బర్హక నిచ్చిన వాయువే యగున్.

85

చ. కలదొకతత్త్వ వద్ది చిరకాలము నేడనిపాట లబ్ధికే

మెలగెను సృష్టికార్యమున మించిన వేడక శక్తిపూర్ణుడై
చెలగును ; మంచిచెడ్డలను జేసెడువాడె తలంపనోవు, జీ

వుల మొర నాలకింపడు ప్రభుండు విలాసమె ముఖ్యకార్యమా.

90

గీ. ధవళ వర్ణంబునుండి ప్రాప్తంబులయ్యె | నెల్లవర్ణంబు లారీతి నీశుచున్

భువిజరాచరస్పృష్టిసంభూతమయ్యెగ్రుటఫలాఫలంబులువానియూర్చితములు. 91

గీ. ఆత్మ శుద్ధము, దానిపై నావరించు | బాల్యచాపల్యమనుమాయ బౌపు నెడల
బూర్వగతీవిరాజిలుసంపూర్ణ ముగనుమనదిప్రాప్తవస్తుప్రాప్తియనగజెల్లు. 92

గీ. మది వివేక వికాస సంపదల బొదల | నాపదల దేలుచు, నలాబు పంబురాశి
ముగ్ధనట్టులు, శశియగౌముదినిజమ్ముగఱినిబరమాత్మజీవాత్మబ్రతిఫలించు. 93

గీ. చంద్రునకును శరన్నభ శార్దూలమటులు | సాధన చతుష్టయాచార సంపదలును
బ్రహ్మానిద్యాసదభ్యాసనాంభితునకునుగమములగుచునద్వైతభోగగూర్చు. 94

చ. నరుండు సరోవరంబన మనంబు జలంబగు, నిశ్శలంబుగా
బరగిన దర్పణంబుగతి వర్తిలు, సత్తతత పవిత్రతులున్

దొరలిన భంగముల్వాడని దుఃఖితరోగ్యుల జన్మ దారుణా
 నుర కరివ ర్తననలుపుచు నృలినత్వము గూర్చు బిక్షిన్.

95

గీ. సకల సచ్చాస్త్ర సజ్జన సంగమమునఁబురుష యత్సంబుఁగావించు నరవర్తన
 స్వస్వరూప విజ్ఞాన సంపత్తి గలిగి । నపురరావృత్త సచ్చిదానంగుడగును. 96

గీ. హేమ మొక్కటియయ్య నహీనశక్తికటక కేయూర కుండ లాంగద విభేద
 ములఁబరిణమించు; జై తన్యముగ ననౌకటివివిధముగఁదోచుదేహముల్వేక్షగుటను.

గీ. యోగమునఁగల్గు శమ మపయోజన ఘనఁగిరిగివచ్చునుసంసారతిమిర మెల్ల
 జ్ఞాన దీపంబు వెలుంగ నజ్ఞాన తిమిరమంతరించుచు, శుద్ధ పదార్థ మబ్బు. 98

గీ. అతపంబున నిలిచిన యట్టివాఁడు । నీకమందండు సౌఖ్యము జూడఁగను నె?
 ద్వైతభావన కలుగ నద్వైత సిద్ధికలుగ నేరదు జీవికష్టానవశత. 99

గీ. అకసంబున వాయువు నంచుఁబుష్ప సౌరభంబును మిళితమై పాఱుకీతి
 బ్రీకృతి పురుషులుమిథ్యాప్రపంచకల్పనమున సకలలీలావలూసములఁగండు.

గీ. ఉదధినుండి తరంగము లుప్పతిలి । యూర్చి పోరాడి తుదకేహ మా పగిదిని
 జీవవరమాతృలలమటఁజెందియెక్కమగును; జిద్విలాసంబు మాయా ప్రవృత్తి.

గీ. చిత్త-శలు జీవులగుట ప్రక్షిప్తముగను । వారి కోర్కెలు ఫలియించితీరునవని
 దైవసంకల్పములు నిరాతంకములగువాని లుకెలు తెలియంగ వశముగాదు.

శ. తలఁచుగ వృక్షమొక్కటి యథార్థమునన్, ఫలవల్లిపుష్పముల్

గలుగును దాన, నాత్మయగుటలం గలదొక్కటియయ్య విశ్వమున్
వెలయఁగఁజేయు జీవ సముపేతముగాఁగ నసంత రూపమున్

చెలఁగ నృజించి పెంచుచు నశించఁగఁజేయు న్వక్షీమ శ క్తిచేన్. 103

గీ. దీక్షముననుండి యెన్నెన్ని దీక్షములను | వెలుఁగఁజేసినన్నియు వెలుఁగుదుల్య
దీప్తి, నట్లులే పరమాత్మ తేజమునను | చెడలుపీతాత్మతైస్సై సబృహ్మిదివి 104

ఉ. దీక్షమునుండి వెలుసమ దీక్షములన్నియు నేకరీతి ను

దీక్షనఁజేందుఁ గాంతియుత తేజములన్ సమరీతినుండు న
టీపుధివిం బరాత్మఁగను నెల్ల విశుద్ధ సజాతి జీవముల్
కేవల మేకరీతిగను, లేశము భేదము గల్గదెంచినన్. 105

చ. జలము రసాత్మికంబులు | పశస్తలతా గ్రుమ సల్లనామలం
గల ప్రతిబింబరూపములఁ గన్పడఁజేయుగతిం బరాత్మ ని
ర్మలగతి సృష్టించుతను ధరన్ దివి జీవ జలాశయంబునన్
వెలయఁగఁజేయుఁ బెంచుఁ దుది విశ్వము నెల్లను ముంచివేసెన్. 106

గీ. అరయ నాబ్రహ్మ కీట పర్యంత జీవా మొకటి యైనను | న్యాచహఁరికముగాఁగ
| బ్రహ్మమును సుబుసించుమర్పరనుబురుగు | జ్ఞానమునబోవువ్యవహారసరణియెల్ల.

- గీ. భూసవంతసనికే మిథ్యయతాను జగము! లేనివానికి సత్యమే లోకానటండులో,
సత్యమందఱి కెల్లాడ నిత్యమగును! అగ్నిసంపర్క మెల్లర నంటగాల్పు. 108
- గీ. పెద్ద భవనము కడఁజిన్న యదమననుల్లుండి ప్రతిబింబితంబగుకమముగాఁగ
సృష్టి సూతృత్వయందునున్న ప్తతగను! హుళిధూసరితంబై నదోలఁగువన్నె.
- గీ. తానువాంఛింకయెశుద్ధదర్పణంబుధరణిః! బ్రతిబింబమునుగూర్చు సరణిబ్రహ్మ
సృష్టికార్యంబు నిష్కామ్య సిద్ధి జేయుల్కానులును లోక నేవనసలుపుచుండు.
- క. గురుమూఱుచు శిష్యుండుంబరిజనుఁ డధికారిమూఱి, వర్తిలఁడు మహిన్
గురుబోలుచు శిష్యుండుంబ్రజనుఁడధికారిబోలి వర్తిలఁజాలున్. 111
- మ. మన దేహంబునఁ గల్గు యంత్రముల మర్కటబుద్ధి గనఁజాల, మీ
శుని మర్కటబులు గోచరంబగునె? శిష్యుండున్ గురున్నిచునె?
జనకుం డీశుఁడు వాని చిత్తమె విశేషఃబాను మర్కటభిక్తి
- తనుతాపంబులు వానివే యను దృఢాత్మన్ నమ్మి శాంతింపుమీ! 112
- క. మీతండ్రి యాత్మ మీలో! నాతతగతి నుండి మాటలాడించుంగా
కేలెఱఁగున నొకవాక్యము! వాత స్వడటించునట్టి వారలె మీరల్. 113
- గీ. అరునా! సర్వ భూతాతరంగ రంగ! మంగు నివసి చి యున్నట్టి యాత్మనేను,
భూతములకాదిమధ్యాంతములును నేను! నన్ను వించినవస్త్రువింతయును లేదు. 114
- గీ. ఘటముఃపృథ్వియమైననుఘట మెయగును! పృథ్వి తీక్రయనగచితికినమృతీక గును

దైవమూలీతి జీవియై తనకు నపుడు ! జీవి యందును, దైవత్వస్థితి యుడుగు 115

గీ. కల్లుపురుగుచే నిర్మింపఁబడిన గూటఁ ! బహువక్షునస్థి యటు పరబ్రహ్మతాను
సృష్టిఁజేసిన మాయచే జిక్కువడియె ! జీవుడై దాని భేదింపఁజేయునంట. 116

గీ పుష్పఫల లతాశత్రవిస్ఫూర్తివిట ! మూలశాఖాదులును బీజమున వెలయును;
వివిధ నానురూపంబులవిశ్వమెల్లఁ ! బరమపురుషునియందెసంభవములగును.

ఉ. భారత యుద్ధరంగమునఁ బౌర్ణుడు బంధువధన్ సహింప కే

వీరముతగ్ని నిల్వ యదువీరుడు తత్త్వము బోధచేసి త

త్పారము పారమార్థికము చచ్చినఁజింపినఁ దప్పలేదనెన్

భారము సర్వ మిశ్వరునిపై నిడి చంపుము చంపు మీవనన్. 118

గీ. కక్యములుగాని మృణ్మయ పాత్రోలెల్ల ! జలమునం దేకమైపోవు చందమునను
నీ ప్రపంచము, జీవులు, దృశ్యమెల్లఁ దుదత్తు బ్రహ్మైకవదముఁ జెందుదునతము.

ఉ. హేమము కర్దుకావున మహిం గటకాదుల భిచ్చసృష్టి యీ

భూమిని జేయవీలుపడెఁ బూజ్యుఁడు చేతనరూపుడై పరం

ధాముఁడు నిత్యుడై నిరంతరించును సృష్టి యొకరక్కఱఁ దనెం

బామన కంఠితాదుల కుపాధి పరాత్పరుడే యగుగదా !

గీ. చేతనము దేహారంజరశీతిని విడువ | జన్మచాసనతో నిజస్థానమునకుఁ

జేద పరమాత్మయగుటగ్రాబిష్టి ప్రతితి | సంబుఁబమువీడివట్టద మరుగునటులు.

గీ. పుష్పములమృతములయందుఁ బొడమిపోవుఁటలుజీవులఁకరమాత్మసాదులుకి
పెరిగి నశియించు లీలా క్రవృత్తి కొఱకుఁజలములం దరంగావ ర్తముల విభంబు.

చ. జలనిధి భూనమంతాడు వెసం బ్రతిబింబితుడయ్యు వేడ్క ని

ర్మలుఁడుగనుండు, బింబము క్షమం గెరటుంబుల సంచలంబునం

గలతన జెందు, దైవమునఁ గర్మము లంటవు, జీవునంటు చం

దులతర మానసగుంబున భృశంబుగ నావృత్తుడౌట చే ధరన్. 123

గీ. చిద్రసోల్లాసమునఁ బట్టుచిత్రోరూపముగలబ్రహ్మాండవృక్షమమోఘముగను

దైవ మానస రంజక దర్శనంబులుంచువలెగానుమించి శమించుమండు. 124

గీ. లగ్నిసంకర్షమున హేను మగ్నిరూపమును ధరించెడిశీతి సన్ముని సమాధి

దుదిని దృఢ నిశ్చయముతోడ మననఁ జేసిదానిరూపంబునందున్వీక్షానఁటిను.

గీ. నేనెకరమాత్మననుదృఢ నిశ్చయముననల్లయగుఁగీటుకముద్రమరాశ్మతిగ నెడ

బట్టిపుడుగనుఁజొక్కలఁబడసితుదకున్వీయనిగృతావరణంబుఁబొందియెగుడు. 125

గీ. తన జలంబున జగతి నంతటను నింపుఁ | గడలి యన్యనదీ జలగ్రహణమందు

జ్ఞానియెప్పుడులోకవిజ్ఞానమునకుఁ | వేచియుండుఁబ్రహ్మవిహుఁడెయున్య. 127

చ. అదము విగ్రహంబును స్వయంబుగ మృత్తితోడఁజేసి భా

గోదయ మాస్మి భగవ దూర్జిత వాయుప్రనిపః జేతం
 దై దయవారైః దైవమై రయంబున లీలకుఁ జెక్కు-రూపముల్
 తా ధరియించె, ద్వైతమెట్లు దార్శ్నికు-ను మించిన యాశ్వ రేచకున్? 128

చ. కలిగిన జన్మరంధ్రుఁ గల కష్టసుఖంబులు, పూర్వాపాప స
 త్ఫలములు జేహపాతమునఁ దత్త్వముతో విరమించు సర్వముం;
 గలుములు లేములుం దను వికాసము లాత్మలు నిర్వికల్పముల్;
 పోలమున సద్యముల్ వొడమి పోవును జీడలు భూమికంటునే? 129

గీ. ముందఁగలుగఁజూపుతరంగములుసముద్రమందుఁగలిగినరీతిప్రహమున భూత
 వ ర్తమానభవిష్యత్ప్రపంచములును బీజభూతంబులై ముడుసాజుముగరు. 130
 గీ. గగన మంబుదాధారమై క్రాలుచుండి మేఘముచున్న స్పృశింపనితీ మించుస్పృష్టి
 యంతటనునిల్చియుండి బహ్మను నానినంటక యెయ్యండు నెంతయునరసిచూడ.

ఉ. తెలముబీల్చి వత్తి సతతంబును జ్యోతిః నందఁజేయు న
 ట్లోలి జగద్విశేషముల నోర్పున జీవిగఁహించి యాశ్వర్లో
 లీల సమర్పణం బాసఁగుఁ గ్లేశము నెంచక, యంత దైవమే
 పాలనగోయ్య జీవుల నపార ముగంబున ముక్తి నిచ్చుచున్.

చ. కడలి తరంగ ఘేనములఁ గాంచుచు ధూళి రజంబు లేకయే

వడుపుననుండు నట్లుగను, బిహ్వ జగంబున నిండియుండి సరి

దడి ననఁగలుండు నిర్మలుఁడు దాతయునై వెలుఁగొందుచుండు శై

వడి భువి జీవులుం బరమ పావనులౌదుఁ దరింప నోపెడిన్.

133

గీ. క్షీరమందున ఘృతము వసిండునట్లుఁ గృత్తికను ఘటమును పోయిఁచుఁడు

లాత్మలో నిండినచువి బ్రహ్మాండములవిగిన నభిష్టానుమునకం తెఱ గావువేఱు.

గీ. గంధ పుష్పముల్, దీప ప్రకాశములును! పోలుకానట్లు స్పష్టియు విశ్వకర్త

వేఱు కానేర వెన్నఁడు విబుధులకురుమాఘులే యట్లువిడఁదీసిమునుచుండ్రు.

గీ. వసుముఠం గుసుమ ఫల ప్రవర్ధనంబుగఁగనమందన నక్షత్ర గణము వలెను

స్పష్టియంతయుఁ బరమేశునిచ్చయంచుఁగఁగలిగిపోవుచునుండునృకచుముగాఁగ.

చ. భవఁము లోనియాకసము స్వచ్ఛమైయెన గవాక్ష దర్శనా

భ వశత రక్తవర్ణమను భావము దోపఁగఁజేయు నట్లులే

భవభయ శోభన్మై పరగు బ్రహ్మము స్పృశి క్షిప్తవౌచే

భవమున జీవన్మై ప్రకృతి బంధమునం బడి భేదమందెఱున్.

137

గీ. లరఁచియందండియుత్పన్నమగునువహ్నిప్రభృతిపరమాత్మనుండియావిర్భవించు

చుండు, జీవాత్మలన్నియు నొక్కరీతి! జన్మజనక విభేదమసత్వమగును. 138

గీ. అతపాదల ద్విచ్ఛేదే నంబురాళి | త ప్తాం చన దీప్తులఁ దనదు నట్లు

- లింగదియ ప్రకాశమున జీవేశ్వరునకుఁగొప్పస్థితి వైచిత్ర్యమెల్ల విస్తీర్ణముగను 139
- గీ. జలమునందలిభాస్కరచంద్రబింబ | సుతిమతేదోచుస్థితి ప్రసరణముః గని
తత్వవిజ్ఞానిభ్రమఁ జెందఁదగదుగాదె!! బుద్ధయగునట్టివృత్త్యమువేధ్యముగను. 140
- గీ. శరమశముపుష్పముననుపీడిత్యాప్తిహొంగునటలుబుజ్జుచులున్నార్థమునవలెద్రోసి
లోకసంరక్షణార్థమొ లోకమునను | సంపరిం చెదరమలసంస్కారపరత. 141
- గీ. వత్సరమునందు గడియలవలె సతంబు | రక్షిబ్రహ్మాండములుసహస్రాకములుగ
జ్వలనశియించుననియుఁబల్పలికిరహహ!! చివ్విలాసముఁగనుచి శేషుని మె. 142
- గీ. అంతురమునందు బల్లవమరురునటులు | మృత్తీక నెటునుఁగొరగుముడునటులు
కాలగతిగల్గుబ్రహ్మాండపాళులెల్ల | బ్రహ్మమునలిననుగుచుఁబ్రబభాసములగు. 143
- ఉ. గోమాము కూలిపోవునని గేస్తు గ్రహించి తొలంగునట్లు లీ
దేహము నిల్వవేరదని తెంపున దేహియు వీడిపోయెడిన్,
దేహియు గోహియున్ శిష్ట దీధితియకాటరు దేహగోమాముల్
దాహమునంద నీశ్వరుని ధామముజేరు ససంశయంబుగన్. 144

గీ. సూర్యభగవానుడే జగచ్ఛోభ కెల్లగారణంబయ్యుఁ గానట్లు కానుపించు
నటులుకరమాత్మయ్యాస్థితి నటనయందు దా నె మయ్యునిస్సంగుఁడగును

గీ అత్తను నడేశాముచుఁబలిమిఁబులువునఁచుఁవ్యాప్తయెయుండెనాత్మకయంబునై
జీవచైతన్యమాత్మ, లీలావిలాస ! నటననుది దైవచిత్త పర్యటన మహా !
ఉ. ఈశ్వరుఁ డీజగంబు సృయించి చరించుచుఁ జేరనాకృతికి

విశ్వవిత్త) నాటక మభీష్టిత సిద్ధికి నాడుచుండటన్
శాశ్వత భూవికల్ నిలువఁజాలవు, మాతెను వేషభావలన్
నశ్వరమాచునొచి యదనందగు నృత్యముఁజేసి పోవలెన్.

147

గీ. తెదను దెరచినఁబాత్రీలుతిరియాడుఁగూచునంతయు నేకమైమాయచుగును
గాఁతఁడభంగరము నాటకమునిజుఁబటంచుఁజెనుటఁజ్ఞానమగునుగాదె

గీ. ధరణి సుఖద్యుఖుల నిరంతరము ముగ్ధిహర్షశోకంబులంక కహర్నిశములు
దత్తసార విజ్ఞానామృతంబునందఁగువఁడు జీవన్ముక్తుఁడరయధాత్తి. 149

గీ. నివురు గప్పియున్నట్టి యగ్నియగు జీవి ! చల్లగానూదియాజ్వంబుజలు నైలఁ
బ్రజ్వలించునవరపరబ్రహ్మమగుటఁ, దత్తజ్ఞానయాజ్వమైతనననిచట. 150

గీ. కడలి యంతయు నుదకహ్మాగాని ఘేక ! ఘనతరంగానై తెవియుఁగానిశ్రీ
పకలవేధోండచుల నాత్మప్రకటితమగుఁదదితరంబేరుయనులేచవిదితముగను.

గీ. కక్షక కేయూర కుండ లాంగదము లెల్ల ! వరసువక్తము; వేఱుగా దరంకునై
స్మృత్యంతయుఁజదును, జీవతతియు | బరమపురుషుని విద్విల్వా సరసచగును. 152

చ. మఱినముగాని యదము జీవ న్మననింబముఁజూపు, నద్దిని

ర్మలముగ నాటలాడు మనమాదిరి, మానిన మాను, నదముం
దొలగిన భింబముం దొలగెను, నూల్కొను సృష్టియనట్లే దైవత్రీ

లల వెలుంగొంచి నాటకవిలాసము లాస్యమునల్పి పోయెడిన్. 153

గీ. వామ హస్తంబునంగల ప్రభా ధనము | పక్షిణ కరంబు గైకొనఁ దప్పదేమి!
దేహములుభిన్నములెయైనదేహియొకఁడైయగుటసర్వములఁజగదనుభవములు.

గీ. పుష్ప గంధాదులనుగూడి పొరలుగాలి | వాని నంటనిశీలి జీవంబు దేహ
మునవనించుచుండగ్గుణములనుగొందగనియెఱుంగుముపరమాత్మకుగుటచలన.

గీ. అనల జలములు ధరఁజేరి యనిల హతిని | వింటి కంబుదాకృతిఁజేరఁబున్నదాని
కంటకయెయుండు, నటులు పరాత్పరీలీ | శైజగంబునమునియుండదధుము. 156

గీ. తత్త్వవిజ్ఞానితో మైత్రిఁదగులు నెడలశుద్ధ జలశేచనము దేహ శుద్ధిజేయు
నటులు సంసార కంకంబు నవనయించిముక్తి సాధనోపాయక్రసక్తిఁగూర్చు.

అ. సూర్యుడొక్కఁడయ్యు, జొచ్చు లోకంబులనట్లు లాత్మయొకటియయ్యునకల
జీవరాసులందుఁ జెలఁగి వసించును | లీల కదియె తగిన రీతిగాన. 158

గీ. సాలె పురుగును బోలె నీశ్వరుండు సృష్టియనెడు దారంబునల్లియనంతరమున
దాని నుపసంహరించు స్వార్థంబుచీరప్రప్త మనకిట్టి సంస్మృతీ సంతరించె. 159

- గీ. భిన్నభాండ జలంబుల భిన్నగతులఁ బ్రతిఫలించిన సూర్యున కతొకవంతుఁ
గలుగు భేదముల్; భాండవిభూతమున నె | యంతరించుజీవాత్మ మల్లె మగును.
- గీ. ప్రాణుల శరీరములు పాంచభౌతికములు; పరమచైతన్యమొక్కటి ప్రబలునందు
భేదమేరీతి వీనిలోఁ జూపకొనుచు; చిత్రిసలనలు లీలావిశేష గతులు. 161
- గీ. సకలజీవులుఁ దమయున్ని సత్యమనియె; తలఁచుచుందురు లేమని తలఁపరెప్పు
డొత్తయే బ్రహ్మ మదియేయహమనఁబడు; ద్వియాద్యంతరహితసర్వాధికారి.
- శ్లో. అంబరవీధి గాలిపట మదన్భుతరీతి సఠించుచుండు నా
డొబరవృత్తి సూత్రము గడంక సరుండు వహింప, నట్టి యా
లంబన వీడ నూడు నటులన్, భగవంతుఁడు త్రివ్యసంత కా
లంబుఁజరించి జీవి యవల నిర్వరమింపట ధర్మవహాఁగదా ! 163

- గీ. ఉదయమునమృణ్మయంబుగనున్నదిపుడు! ఘటశరావాదులుగమూర్చగలిగెగాన
గుమ్మరియుమృత్తికయుభిన్నవి; మహిమననదైత్యభావము; ప్రతిభాసితమగుఁగాడె!
- గీ. తత్త్వమనియనువాక్య సందర్భమునను | జీవి పరమాత్మ మను కార్యసిద్ధిగలిగె
శ్రవణ మనననిధిధ్యాస జన్యములగు | చిత్తశుద్ధులవడయుటచే లభించు. 165
- గీ. మరణమేమంతమైన జన్మమునఁగలుగు | ననుభవములెల్ల వ్యర్థంబులగును జీవి
దైవమున లీనమైన సారకతఁజెందె | సకల జీవానుభవములీశ్వరునిచగును. 166
- చ. అణునుయుండై మహేశ్వరుఁడనయంబు నభిసలి నిండి, సృష్టికా

రణమున దేహభారణ పరంపరఁ జేయుచుఁ దృప్తిగాంచు న
ద్వణ నిధియైన సర్వగుణ దూరునిగా గణియింత్ర కొండఱి

గణనము: యు క్తమాన నిజకార్యధురంధరుడైన వానికిన్. 167

గీ. ముకురరూప చిదాకాశమునను సృష్టి । ప్రతిఫలించిన వ్యక్తిత్వ భావమేల? 167
యీశుఁడేసృష్టికార్యంబులెల్లజూచ్చితానెవిహరించుచుండె యథార్థమునకు.

గీ. సకల దృగ్సృష్టిదృశ్యత్వ సంభవములుబహుచరాచర దేహ జీవములఁగూర్చి
విశ్వనటనంబు నలుపు ప్రవీణునకునుబాపపుణ్య విచక్షణా ప్రభ యదేల? 169

గీ. గంతలంగట్టి యుంచిన కనుల వలెను । బంజరఃబున నుంచిన పక్షి వలెను
సృష్టిసంకల్పములఁజిక్కుజీవిన్వీయశక్తిగోల్పోయియైహికాసక్తిగంగు. 170

గీ. పుష్పమునసౌరభంబునువృల్లనునూనె । రుచిరసంబున న్నాద ప్రమైత్రుల్లఁటులు
సకల దేహంబులం దాత్మ సంఛరించి । చిత్రనటనంబు ఫేయు ధరిత్రిభీతి. 171

గీ. అంబరంబున మేఘమున్ హమ గజరథఃపర్వములట్లు గాన్నించుభంగిసృష్టి
ధరఁ జరాచరరూపముల్ దాల్చిచిత్ర । నటనఁగావితృవాత్మీయపటిమదేవ! 172

గీ. ప్రాప్తకార్యములం దనురక్తి గనక!యనుభవించుచు నుండెద రాత్మవిహలు
ముకురమునబడఁచా మనుభాగంనుఁగావర కియువిర కిగాంపడుబాంజిగనన

క. జీవన్ముక్తుల హృదయము|త్రోవలముగఁ దంచబడిన ధాన్యమువలె నీ

174

రీతివలె జన్మరహిత పాపనాశన్ దైవభక్తి పరమై వెలుగున్.

చ. జననమునందను జీవములు స్వార్థిత్వమెత్తు భ్రాసముల వెం

టనై కొనిపోయి మృత్యువున సర్మిలి నాపరమాత్మజేర్చు; నం

దునబరమేశ్వరై భవము భూవ్యహమైతగు, జీవకోటి యా

త్మను సమరీతిఁగూడుచు ముదంబును గాంచును సర్వకాలమున్.

175

ఁ. జీవముగల్గు జేహము నశింపక సకలిమ వృద్ధిఁజెందెఁడున్

జీవముపోవ జేహము నశించును నిల్వదు కొద్దికాలమున్

దైవ విలాసమందు విశదంబగుగాదె ! విమర్శజేసినన్

స్థావర విరాళ్వరాంశము మృతంబగు భౌతిక దేహ తత్వమున్.

176

గీ. లంఛకారము ప్రస్ఫుట మగుచు నుండ ! చీవ కళికను వెలిగింపఁ దీకునట్లు

లాత్మసాక్షాత్కృత్యంపద్యుఖా రుత్తెల్లదొలఁగిపోవునక్షణముల్ విలయమంది

ఁ. ఆవిదియున్ జలాన్నిమయమాచు ననేక విసుద్ధ యంత్రముల్

జేవమెయిం జలించునటు జేసి ఫలంబులఁగూర్చు నట్టిలన్

జైవమొకం డనేకభవసంబుల సృష్టియొనర్చి పెంచి, యా

హా! విలయంబొగర్చుఁ జెలియందరమానె? తదియ వెల్లరుల్.

178

గీ. వసుధ నష్టాన మానంద పై జనుతి ! శాంతి, భ్రాసము; దైవమె శాంతివిడిచి

సృష్టిలోఁబడి జీవుల కష్టదశల । ముంచి తేల్చుచునుఁజెఁ బ్రాముఖ్యముగను. 179

ఉ. ఎండిన నేలద్రవ్య, జలమోతము లోతనము లోతనము జలమృతము బ్ర
హ్మాండము పైకిఁజూడఁ బ్రభవించును గాఁ దోచుఁ దీర్థమెప్పునన్
దండిగఁ దత్త్వసారమును దచ్చిన జీవజలంబు చిక్కు, నా
ఖండల మైభవంబు తులగాదుగదా ! కరమార్గ సిద్ధికిన్.

180

గీ. చిద్విలాసమె కావచ్చు సృష్టి, జీవు! ఎనుభవించెడి శ్రమలు భయంకరములు
దైవమునకెట్లు లాహరిదదాయకములొ? జన్మమాద్యంతదుఃఖభాజనముగాదె.

మ. స్వవిలాసార్థము చిత్తమందు భగవత్సంకల్ప సంభాతముల్
భువనంబుల్ హృదయద్రవ్యత్తులగు, భావించంగ న సిత్యమిం
దువసింపుం గలదెట్లు ? విధ్యయెయగున్, దుఃఖార్థులు నిర్భయ వి
ప్రీతి నోడ పతిభాసితంబులవి చేరంజాల వా యీశ్వరున్.

182

ఉ. భావనయందుఁబట్టి పరివర్తనఁజెందెడి సృష్టి, స్వప్నసం
భావనఁబోలె విధ్యయగు, బ్రాహ్మములా సుఖదుఃఖ సంపదల్
జీవులకుం బరేశునకుఁ జెందవు, లీలకుఁగల్గు బ్రాంతతా
దైవిక చిత్త సంజనిత దర్శన మాత్రమునీ జగదులున్.

183

- గీ. ఊహయేగాని క్రియలోన ననికిలేని | సృష్టి కరమేశు లీలావిచిత్రీ దృశ్య,
మందుజీవులగవప్రభున భవము లలమునటున్దోచుటయునొకయాకమగును.
- గీ దైవ విజ్ఞాన మాత్మను దగల నట్టి | మానవున కింకిన మడుపు మధ్యనున్న
జలచరంబులు పడుపాటు సంభవించిజీవితాంతము దనుకఁ గృశించి నిష్ఠ.
- చ కనఁగరీరి యాత్మయగుఁ గావున భౌతిక వగకల్పనం
బొనరిచి, చిత్రచిత్రీ సమయోచిత కాయములన్ సృజించి, యా
తనవులఁ దానె చొచ్చి, సతతంబు లలాస విశేష లీలలం
దగ్గయుచుఁ బోవుచుండు, సతతంబును నిద్రి మహేంద్రజాలమా. 186
- గీ దృశ్యమంతయు నీశ్వర ప్రీతి కొఱకుఁ | గల్పితంబౌట నావేడుకను ముగింప
ఁశ్యమగుచుండు నీసృష్టి నాటకం బుదృశ్యమగు చేతనంబె తరించు నింప. 187
- గీ. తండులంబులఁ గొబ్బరివండు కుట్టుజలము గలిసిన తేనె రుచ్యంబు గాను,
శ్రవణమనఁబలునుగర్మజయమడఁగు, సరళరబ్బామాత్మలోకలనెలయు
క. నరులకు సంతతి గలుగుటఁ | దరుగం దభివృద్ధి జెందుఁ దరతరములు న
త్రైతాగన దైవము జగముల నెరిసియు. షీఁగింపకుండు నిరతీతయుండె. 189
- గీ. కల్పవృక్షంబు దైవసంకల్ప మందుఁజగములను వత్సఫలపుష్ప సమితి పొడవి
జీవి కనభూత మొనరించి శిథిలమగును, సప్తజ మదిగాన వాపోవఁజనదొకింత.
- గీ. తెగద, కాలద, తరుగద, కగులదెపుడు, దేశకాల భేదవివరిసితులఁ గనదు,

ప్రాప్తమై యెల్లడలబ్ధివాప్త ప్రతుగుచు; అనిల మేజీవపరమాత్మలగు నుద్రువము.
గీ. తనవులు చాగ్నిస నిశ్వాస లనవరతము | స్వప్న బాగోత్సుషువుల జరుపుచుంటు
బ్రతుకు; నూపిరిలిచినదచ్చుమృత్యుయి! వాయువేళర మాత్మ యైవరలుఁగాడె! 192
గీ. సూర్యుడుదయింపజగ మెల్లశోభఁ జెందునిమఁడు గ్రంథివఁగాంతియు వేగునటులు
నాత్మదేహము నాదట నాక్రమింపఁ జెలగు నదివోవ విక్షిప్త జెందుఁగాడె! 193
మ. పరితికాయంబునంతరాత్మ నిజమార్గంబుం బ్రహోధింపఁ; ద

దతి నిర్లక్ష్యముచేసి భౌతిక మనః కాంత్రల్ విజృంభించుటం
బతితంబై తనువంతఁడను గడగడ్డంజెంది శిక్షాస్మృతిం;
గృత్యత్వంబగు నాత్మ భౌతిక విముక్తి జిహ్వాసంబిడే !

194

గీ. మనమనసాస్పృక్షిడై వసాబాధుగుఁబుఁ | దత్ప్రభోధంబులు హృదద్భియంతు.
జెప్పతప్పొప్పులగు గడ్డనొప్పి కముగఁ నంతరాత్మ యెఱుఁగర మాత్మ ధ్రువము 195
చ. తలఁపఁగ నీశ్వరుండుం స్వతంత్రుఁడు, శక్తిసంపన్నుఁడు, ధీ
విలసితుఁడు, బ్రహ్మాదుఁడు, బ్రహ్మణుఁడు, బాపహరీత స్పృశ్చి, శా
దులకయి చేయుఁగి గారణము దోహదు, జీవులహింస సేయునే ?

క. ద్వైత విశిష్టాద్వైతము । తై తనరిన సృష్టికర్త కని లోప; మృ
ద్వైతము సగుణం బై ననుష్ఠాత్మతల జీవాత్మ హింస చమ్యన నునుగున్. 197

ఉ. దాగుడుమూతల లాడుతఱి, దర్పకు కేళులఁచుందు, హాస్యభా
షాగరిమన్, వనోహర పశంపద లీలల యందు, సత్పథ

ర్యాగమ సాలపదాయముల నాత్మదలంతురె బుద్ధిశాలు ? రి
క్లౌగద! దైవలీలల; నయించునె? ధర్మము లట్టివేళలన్. 198

గి. దగ్ధనంబులమతసాంప్రదాయములను సూక్ష్మగతితత్త్వయిదిపై బట్టికొనెను
సాంఘికాచార బాహ్య వాసలచేతఁబట్టి పనుగుచుండె నద్వైత పాటవంబు.

మ. స్వలిలాసారము స్వీయ జీవమున, నిచ్చన్ జీవజాతంబులన్
భవవిబుట్టించి తదీయ కష్టసుఖ విహృద్ధిన్ విలోకించుచున్
భవబంధంబుల దైవమే కుడిచి పోవన్ సృష్టి కార్యంబు ధ
ర్మవిధానంబననొప్పు, గానియెడ సర్వం బాచితిచ్చివైకిన్. 200

క. జ్ఞానుల కద్వైతం, బ । జ్ఞానుల కిల ద్వైతమున ససంభవముకదా !
జ్ఞానాజ్ఞానము లాత్మ । స్థానము నేర్పరుపఁ గలవే? సత్య మొకటియే. 201

గి. సాంద్య మకరాకరంబగు సాగరమును దాటవచ్చు సనారూప పాటవమున,
బరమ సుసార సాగరో త్తరణశ్చ క్షిప్రోటి కొక్క నిశిపి సుసుూడ దకట ! 202

గి. దైవ లీలావిలాస సందర్భమునను గలుగు జీవులు సర్వార్థ కామ మోక్ష

సరణి వర్తింపవలెనని సాధ్యమగునా? | చిద్విలాస ప్రధాన మీ సృష్టియెల్ల.
గీ. ధర సురాపానమత్తుడు స్థావరముల | జంగమములుగ భావించు పందమునను
జిత్తుభ్రాంతిఁ జెందిన జీవి జగతి | సత్వదాగ్ధముగఁ దలఁచి సంధ్రమించు. 204
మ సగుణబ్రహ్మము స్వీయలీలకయి స్వేచ్ఛన్ సృష్టి నద్వైత సి
ద్ధిఁగఁగించుచు జీవ దేహముల మూర్తిభావమంగొంచి చి
త్తగతిం దా విహరించు, సత్యుచును విభ్రాంతిన్ సమరించు, నీ
భగవద్వైభవమన్ విమర్శ మొనరింపన్ శక్యమే యేరికిన్. 205

గీ. అగ్ని సంతప్తమగు నిను మన్నఁబోలెనాత్మ సాన్నిధ్యమునఁ జిత్త మధికదీప్తి
నంది విలసిల్లు రక్తాంబుజాంతికమున | నుంచబడిఁటి స్ఫటికంబు నొప్పదోఁకు.
గీ. శుక్తిరజతమువలెఁబొడనూపుభ్రాంతి, | నై సత్తు కి మెయగునుండునట్లులుబ్రహ్మ
జగమువలెఁదోచిననుబ్రహ్మచ్యుతుగు, నదియును | వానియద్వైతమునకెత్తార్థాణ
చ. పరఁకరమాత్మ నేననెడె భావన రూఢము కాకపూర్వ మీ | మగును.

శ్వరు సగుణానీతిం గొలిచి ప్రాప్తిని నిర్దుఃఖజేయు పెట్లొకో ?
శ్చిరముగ నొక్కరీతి గలుగించుట న్యాయ్యము ద్వర్ధిగనాడునే ?
చెరిసగహానె బ్రహ్మము సృజించిన జీవుల చిత్త వృత్తులన్. 208

- క. సోగుణబ్రహ్మము సోయముగఁజగద్రభమను లీలకై యజ్ఞసము కల్పిం
పగ నవ్వైతము చెల్లును!వగఁటిమి జన్మాంతరములు మాయయు నెగురన్.
- క. గుణ రహితున కానంద । ప్రణిధానం బెట్టులభించు? గ్రాహ్య గ్రహణో
బ్ధుణక్తి నిర్దుష్టనియం । దణగి నశించును నిరామయబగుగాడే ! 210
- క. ఆనందం బెట్టులబుకును? । జ్ఞానంబేలేని బ్రహ్మ సాక్షాత్కారం
జ్ఞానెట్టి? సగుణబ్రహ్మం । జైవన్ గురుశిష్యభావమైనం గలుగున్. 211
- గీ. కూప సోపానములమీఁదఁ గూలికడినకందుకము దొరిపడు నీటికందకమున;
మానవుఁడు నల్ల దైవ సంబంధముఁడుగఁధర నధోగతిఁజెంది సంతప్తుఁడగును.
- గీ. వింద్రజాలికుఁ డాత్మ విద్యావిశేషమునఁ గనఁడఁడంజేయు నదృశ్యము తెల్ల
మిథ్యయే యగుఁగనవచ్చు;దధ్యమనఁగఁనిలవఁబడఁవల్లెసంసారవిలసనములు.
- గీ. లింగహీనునిషండు కేలీలఁబ్రకృతి । వికృతునాననింపఁగలదు? నిర్విద్యునగుఁబు;
మాయ కలదన్న వర్ధనంబంధ మగును!దలఁప హాస్యాస్పదంబైన పలుపరింత.
- గీ. సకలగుణసాంద్రుఁడైనవిజ్ఞానమయునిఁ బ్రభునివృత్తిండుముగఁజేవ్యవహరింప
ధరయరాజకమై దుర్విదగ్ధమయ్యె; ।యుక్తులైనై న నేమి ప్రయోజనంబు? 215
- గీ. ఐహికాముష్మికముల కత్యంత పైర! మొకటి చిక్కిన చిక్కిందింకొకటియందు
రదీయధర్మము, ఋణగతిన్న హికమును!నడుపువానికే రెండుసంధానమగును.216
- గీ. చేతనంబున కండు విశేషవిధుల । నొలిచిపై చిరి, జడమున కొవ్వనవియె

కుహమగు దైవతీర్థ్యమని వ్యక్తి తెలంచిన నందు లీసమే
యిహాపర సాధనంబగు, లయించును గిల్పిషమెల్ల భస్మమై. 224

గీ. ఘానుసకు దిపారాత్రీ సంబంధముండనటులుజీవాత్మ పరమాత్మమందులగ్ను
మైన మౌనానికి సారసారికాఘ ముడుగునదియె యవని జీవన్ముక్తి యనగఁజెలు.
గీ. ముగుదలదము కొఁజకనిముగ్గుఁ జెవులుఁబలిమిఁగుట్టించుకొనురీతిసలపరాత్మ
లీలకైజగత్సృష్టిఁ గల్పించి యందుఁమునిగి తేలుచు నుండు విమూఢు ఁగిది.

మ. సగుణాద్వైతమె రూఢపహానెడ జగజ్జన్మాంతర ప్రక్రియల్
వగచే జీవుని ముంచు స్వర్గనరక వ్యామోహముల్ పోవు, నై
జగతిం గర్మఫలానుభూతి యిట భోజ్యంశాను జన్మంబులో,
నిగమప్రోక్ష విధిం బరాత్మరుడై జన్మించు నిల్వసారమె.

227

మ. భగవంతుండన న్యాయమూర్తియు, జగత్పాపిణుల్ ప్రభావరమై
తగినన్ దాచుణ శిక్షలంబరపి పాధవ్యైట్వంగా నోవు, నీ

జగతిన్ దైవమె జీవజాతముల నిచ్చల్ జేరి స్వీయాత్మ నే
పుగ శిక్షించు నటంట నమ్మఁదగునే? భూతాత్మక డజ్ఞానియే.

228

మ. అరిషడ్వర్గము లంతరింపంగ మనోహంకార చిత్తంబు లీ
ఞ్చర సాన్నిధ్యముఁ జేరలే కొడలితో పాటెల్ల భూతంబులం
గరకాంబూకుమమై లయింప సగుణోత్కంఠంబునన్ లీసమె

వరముం దాత్మ పరాత్మ విశ్వవపు సంకర్కంబున నింపెడిన్.
చ. జగముల నెల్లడ న్యాడము సర్వజడాజడ వస్తుశీనహ

239

తి గత మహావిభూతి సునితిన్ భగవంతుఁ డనంజనున్, స్వయం
బుగఁ బొడనూపి పెంపుగని పోవు సమిప్త్యము వ్యసితకాదు నీ
మగఁజిమి నీవు నే ననెడు మాటకుఁ దావల మెట్లు గల్గెడున్ ?

230

క. తలఁడఁగ జీవం బొక్కటి | ఫలాఫలంబుల సనేక భంగులఁ గుడుడుం
గలదే జననము మరణము! చెలంగు శ్వేచ్ఛా విహార జృంభణవృత్తిన్. 231

క. వినువేధి నంబుదావభు | లనేక రూపములఁదాల్చు నని సత్యములే?

232

క. ఇనుపొడుపునఁ జనని తమముఁ | గనుంగొననితీ నాత్మగాని పదార్థం
బును నెంచుం గాన విదే | సనాతనార్థ మత ధర్మసంచిత మవనిన్. 233

క. ఏకమగు భగవదాత్మ య | నేక శరీరంబులన్ మహీస్థలి వెలుగన్
లోకంబుల నద్వైతౌ | ద్రేకంబునఁ జిద్విలాస దీధిత లమరున్. 234

చ. సగుణుఁడు చేయుకార్యముల నాధక్ష భాషక బంధ మోక్ష నీ
ప్ర గతుల నాత్రఁడే యగుభవంబున చిదుకొనంగలాడు, పు

స్వగము స్వకీయ దుర్విషమునన్ మృతిగాంచునె ? మృదిజెందెడున్
భగవ దనుగోహంబు గలవానికి గష్టసుఖంబు లంటునె?

235

క. అవిభాజ్యుండగు దైవం ! బవని నిష్ఠజింపబడఁ దనంతాత్మలుగా
భవబంధంబులు లీలు ! పవిత్ర సుమనో విలాస భావన లెల్లన్.

236

ఉ. జీవము వచ్చిచేర వికసించుచు దేహము, జీవిసోప భూ
తావళి నట్టెంచెందు, మృతినందిన దెయ్యది ? జీవమేయగుం;
దావలమైన దీ సరళి, దైవ విలాసము పూరితంబగుం
గేవల విశ్వరాంశజుని నిత్యుని సేయు టసంభవంబగున్.

237

గీ. సగుణ నిర్గుణ శబ్దార జనిత తారతమ్య మదైవ్యతమం దనంతముగఁ గలదు
సగుణ మెల్లర కుద్బోధ మగు ధరిత్రిదురవగాహంబు నిర్గుణాద్భుతమతంబు.

క. గజముం బలాయనంబున ! నిజంబు గనియెడ నీవు నేను ససత్య
ప్రపంచమై వాడమె యుడుగును! సృజనాభావమున నెల్ల క్షీణముకాదే ?

239

క. నిగమ ప్రోక్త విధానములగాధములుకావు చిన్మయంబులు, భాషోన్మ
క్త గత్రోపవాదనములే! యగమ్యగోచరములై యపార్థముల నిడున్.

240

ఉ. జీవుఁడు మాతృగర్భమునఁ జేరి దిగ్రమవృద్ధిచే సమ
స్తావయవంబులంగని రయంబునఁ బుట్టు ప్రవర్తమానుడొకఁ;
బోవు సమ స్తుమిన్విడిచి, బుద్ధికి జక్రంబు చిద్విలాసమిం

దే విశదీకరింపఁబడె నీశ్వరుఁడే విహరించి పోయెడిన్. 241

క. నేనే నగుణబ్రహ్మంబు | బాసంద రసాబ్ధి నోలలాడుటకే యీ
మానవ పపువను నాకా | గూసంబునఁ దిరుగుచుంటి నభిమాన మతిన్. 242

క నానామరూపధారణ | నూని పరాత్పరుడుఁ మానవోచిత ధర్మో
ద్యానంబుల విహరించి | దానందముఁగాంచుచుండనా నీజగతిన్. 243

గీ నరు లనేకవిధాభరణములఁ జేయు | దురు సువర్ణముచేత నందుఁ గలదెల్ల
హేమ మేయగునట్లుదేహియునుదేహి | మునోగిబరమాత్మమహానన్యములిలగావు
ఉ. ఉన్నది యున్నరీతి ఋషులొప్పుగ | వ్రాసిన నిట్టిచిక్కు లా.

పన్నముగావు, దైవము స్వభావమున న్నగుణండు, శక్తిసం
పన్నుఁడు, సృష్టిసేయు నిజభావ విలాస వినోద పూరిత
త్యున్నతిఁగాంచు వానికృతు లూరితముల్ మనయుక్తు లేటికిన్? 245

క. సగుణాద్యైత్యం బనియనఁ | దగు నీసృష్టి ప్రశస్తదర్శకమును, ప
న్నగమగు మాయను గల్పిం | పఁగ నేటికి జన్మకర్మ వాసన లేనా? 246

గీ. దైవసంకల్ప మొకదారి, తత్వబోధ | వేఱువారంబు, లీకై విశ్వసృష్టి
తాత్త్వికోపపాదనమున ధర్మనియతి రెంటికిని లంకెయేరీతి నంటుకొనుచు? 247

- గి. అచిమధ్యాంత రహితుడు నద్వితీయుఁ డీశ్వరజ్ఞానమున నయిండుగాని, జీవులన్నియుఁ బ్రకృతియు తీతి ననాదులనిన నదియెట్లు లద్వైతమున వివేకి.
- క. ద్వైతమును మఱివిజిష్టాద్వైతమును దగఁగిల సప్త్యభ్యుదయము, నద్వైతము తల్లీలాపర । మైతగ మన చిక్కులెల్ల సంతముఁడన్.
- గి. గచ్ఛిలము విశిష్టాద్వైత గతిని జీవాద్వైతమున దాసభావము ప్రాప్తమగుదు దస్తదేవాంశ గలుగు నద్వైతవిధిని భాసమానము లీలా వికాసమనిన. 259
- గి. జీవుల కనాది నద్వైతి చెలఁగఁ గూర్చి భాసముననంత మొనరించు సాహసమున మధ్య రామానుజాచార్య మతముల గననాదిగల దనంతములుజీవాత్మలెల్ల.
- గి. మాది నాల్గవదారి నిర్మలిన మరయదైవమే లీలకై జీవ తనువులఁగని వేడ్క విహరించి విరమించు విశ్వమెల్ల । జీవులే లేరు సృష్టిచెలిత్ర మిదియె.
- ఉ. బానిసబోలె దైవ పదపద్మములన్ భజియింతువా దినిన్ ?
వాని సమక్షమందు సమభావముగల్గి వసించువా యటం ?
బానిక జగజ్జన్మముల బొల్పరి యెన్నఁడొ యెక్కువకాదువా ?
నేని చిద్విశ్వాసమున నిడి రసగ్రహణంబొనర్తువా ?

259

సగుణాద్వైత విరూపనము.

- క. సగుణం డీశ్వరుఁ డాత్మజగులు లీలకయి సృష్టి సల్పి విలాసం
బుగ నందుఁజొచ్చి, వివిధములగు క్రీడలఁదేలి వెడలు నవసానమునన్. 254
- గీ. అతఁడు సగుణాడుగాన నృప్త్యాదికార్యనిర్వహణిన్దికై యాతనిగి మఱొక్క-
మాయ మొదలగువానిసహాయ మెపుడునవసరములేదు సర్వసమర్థుఁడగుట.
- క. జీవాశృతి న మూర్ఖశ్రుఁడే వచ్చుచుఁ బోవుచుండుటే సహజమగు
గావున జన్మాంతరముల । తో విధిలేదొక్క భవముతో ముక్తుఁడగున్. 255
- గీ. కష్టసుఖములు లీలలో గళలు గానఁబూర్వజన్మ ఫలంబులై పాపగవిండు
బ్రహ్మత కర్మచయంబు లీభవమునందెఁఫలిత మగుగాన ను త్తర భవమునున్న.
- గీ. చిజ్జడంబులు రెండిశుచే జనించు । కార్యములుగాన భేద మక్కఱయె లేను;
ఎచిచూడస్వరూపవిస్మృతియుఁగూడఁలీలయందొక్క భాగమైతేలెనించు. 256
- “శ్రో. బుద్ధికర్మేంద్రియపాణిం చ కైర్మగనాధియా
శరీరంసప్తదశభిస్సూక్ష్మగ్రంథలింగముచ్యతే.
- గీ. బదుజ్ఞానేంద్రియంబులు నైదుపాణిములునుగ ర్మేంద్రియములైదుబుద్ధియనుఁ

గూడి సప్తదశాంగముల్ గొమరుమిగిలిలింగపూత్యోగములు సౌజేలంగుధరణి॥
 గీ. అరయ నీసూత్య తనువుదేహంతమందు । జీవుపైకాడుననుటనిషిద్దమగుచు,
 బాహ్యతను సొప్పవృత్తికై పరగ వెలసిదానితోడన, తుదకు సంతోబుసండు,
 క. ఇవి మాసిద్ధాంతములగునివిగా కేకిందు ననువదింబిగవెల్లన్
 వివరంబు లితర మతముల । కవి యన్యములౌట మాకు ననుమతంబుల్. 262

జన్మ కర్మ ములు.

సీ. కర్మనిర్మిత మయ్యెగాన దేహమున నీ ప్రారబ్ధమునుభవించబడుగాక!
 తగననాదియగు నాత్మకేలు యు క్తంపొనా కర్మనిర్మితమవి గాదుగాన
 నజుడు నిత్యుడు సత్యుడను నమోఘశ్రుతి ననుసరించి తదాత్మకై తనర్బు
 హానీ కారబ్రకల్పన మెట్టులతుకు? విగ్రహరూపకునకుఁ బ్రారబ్ధపడి,
 గీ. జ్ఞాని కారూప విష్ణుంబు గాదుగాన । లేదు ప్రారబ్ధ మనఁగ; కరీరమునకు
 నైన నదిభ్రాంతి యెట్టుల ధ్వస్తమ౯ | పునకున త్వంబును, నస త్వమునకుఁ జన్మ
 మును, నజమునకుఁ బ్రారబ్ధమును మఱెట్లు? 263

అ. జ్ఞానమున, సమూలమైనయజ్ఞానకా । ర్వంబునకు వినాశ మయ్యె నేని

నీశరీరమెట్లు తెసలూకునని నంది । యంబుజెంచు మందులందఱిని. 264

గీ “తగుసమాధానమునఁగవేదంబుబాహ్యదృష్టిశారబ్ధమున్నదంచెఱుంగఁబలికె
గాని దేహది సత్యత్వకలన బుధుల । కనువదింపఁగఁగాదు, శ్రుత్యనుభవంబు
వెలసెఁబ్రత్యేక పరమార్థ విషయమగును.” 265

క. ఈసిద్ధాంతము ముక్తుల । కై నలిపెను శంకరుండు గావున జీవుం
డీసరణి నిత్యముక్తుం । డౌ సంస్మృతి లేదు, లేదు ప్రారబ్ధిబున్. 266

గీ. దైవసంకల్పమున వచ్చినోపు జీవు । లకును కర్మత్యమెట్లు చెలంగఁగలదు?
జన్మకర్మములకును బ్రస్తావ ముడుంగు । బాపపుణ్యాచరములెవ్వరికినోకు? 267

క. పరమార్థయ జీవాత్మలు । సిరములెయగునెడల దైవ తేజంబవఁగున్
వర స్మృతి స్థితి లయములు । పరుషములగు, జీవహింసఁ బరతత్త్వములా. 268

క. జీవాత్మలు ప్రత్యేకముఁ । దావలముగ నున్న యెడల ధర్మాధర్మ
జీవన మవసరమగునే । మో వలనివాని కెట్లులాదవును శిక్షన్. 269

గీ. జీవు లాద్యంత రహితృ లక్షణులైనస్మృతియును స్మృతికర్త వేంచేతు తెటకా;
సగుణగుణామీమాంసలెగిపోవు । ననవిమర్శకునలయుసాధనములుడుగు 270

గీ. అస్థ ల్గ్రాన్థైః క్షి జీవాత్మలెన్ని? । వానికిం దైవమునకు సంబంధమేమి ?

- కర్మమునసాదియనుటకుగతివయ్యేదీ! మాత్రం యెటువచ్చునోమోహయికుండు.
- క. సరులను భయపెట్టుటకై | సరకంబును జన్మకర్మ సటనంబులును
బలకల్పించియు మిథ్యా | పరముగఁబూరించి రార్యవర్మలు తుదకున్. 272
- క. భయభక్తులు కలిగించుట | కయి కూర్చి పరకవిధులనంతములై ని
శ్చయత్తత్త్వంబునకునుసంశయ హేతువులగుచుదడక సాధ్యములయ్యెన్. 273
- గీ. కార్యకారణవిధులు నిక్కములయైన | వానికతులను బరికింప వశముగాక
కర్మజన్మముల నసాధ్యకల్పితముల | నంటగట్టి పెదలనాడు లనుచు. 274
- గీ. జనన మరణంబు, లజ్జిత జన్మకర్మ, ములునుదై వాంశముల నొంచగలవే? నీల
గాన నాభాసవైచిత్ర్యకలనయగును | మరుమనీచికల్ జీవసమృద్ధపములు. 275
- గీ. కాల చక్రంబునంబడి కల్పకల్ప | ములను జీవులు తీరుగాడ ముక్తియెచట
గలుగు? నెవ్వరి? కెప్పుడాకాంక్షకలదె? | దైవమేమగున్దృష్టమునను. 276
- గీ. దైవమునునాదుమాత్రునిదనరఁజేసి, మాయఁగల్పించి, జన్మకర్మములఁగూర్చి,
సకలబీభత్సమొనరించికటగతులైనదియెయదైవతమనుటనాహ సముగాదె? 277
- గీ. అది లేనట్టి సంస్థ కంతముండ | ద నెడ నిదాంతమను ద్రోయ సలవి గాదు;
మూయ యుంగర్కముననాదు లేయగు నెడ! జ్ఞానమునవానికంతముగలుగ దెపుడు 278
- ఉ. పరదని నిర్గుణుడనిన పమ్మగు; సృష్టిని నిర్వహింప నా
కురిక బ్రకృతిన్ సృజించి పరిశుష్ఠిఁ జేర్చి, పైన స్వరమున్

కరకము జన్మకర్మముల నాటిరి జీవులనాడుతాడుకే ?

హరహర ! యేమి యీ మతరహస్యము లెన్నదరంబె ? ధాతృకున్. 279

ఉ. శత్రుములం గనుంగొనవు, నిర్మలరూపము లేగు లోనికిన్,
శ్రోత్రము లాలకింపవు నిరూపిత నాదము వచ్చి సోకెడిన్,
గాత్రము నిండియంబులు వికాసములొను బహిర్ముఖంబుగా;
నూత్రము దైవ హస్తగత శోభయె వశ్యముకాదు జీవికిన్. 280

గీ. అయ్యనాని జేయంగ వయ్యెగోతి ! యన్నగతి జన్మకర్మము లంటగట్టి
దురవగాహంబు చేసిరిపరమపురుషు ! చిద్విలాసమునెల్ల నొచితినిమించి. 281

చ. జవములు యజ్ఞదానముఖ సంస్థలు నోములు పార్థనాదులున్,
నిపుణతోపనాసములు నిశ్చలభక్తియు సద్వ్రతంబులున్,
విపుల ఫలింపవంతు నుడివెన్నును శంకరుడెన్, వసిష్ఠుడెన్
వపువులు జీవములరణి వృక్షిగతంబులుకావు దైవమే. 282

చ. జగతికి గర్తలేడన బొసంగక దేవుని నొప్పుకొంట చే
సగుణత గూడె, నిర్గుణత సంభవ మెట్లగు ? బృథ్వి జీవు తే
ధగిది నసాడుకొ ? బృహతి భావన యేటికి ? జన్మకర్మముల్

తగునెటు ? నడ్డితీయదుగు తత్వము భగ్నముగాదె ? వీనిచేక.

283

చ. ప్రకృతియొ దైవమో యెవడో పాక్యత సృష్టిని జేయనేల ? బా
ధకమగు జన్మకర్మ పరతంత్రితఁ గూర్వఁగనేల ? ధర్మమా ?
సకల చరాచరాత్మక మసంగత భేదఛరీతమైన సృ

ష్టికిప్రపంచెందఁగావలె గృశించెడి జీవులఁగాంచి సప్తయన్.

284

చ. సకలము మిథ్యయానెడల సత్యములా నెటు జీవకోటి ? ప్రా
యికముగఁ దా మనాదులగునేని మహేశ్వరుడొక్కఁడెట్లగుం ?
బ్రాహ్మతీ యనాదియైన భగవానుని యక్కఱ యేమి ? జీవి కా
ర్మిక వశమేల కావలె ? దరింపఁగఁజాలదె యొక్క జన్మమే.

285

గీ. లీలకై బ్రహ్మ మీ జగత్సృష్టిజేసె । దానె చైతన్యమై ప్రభుత్వంబు సలుప
నొక్కజన్మముచాలదే? యొక్కలీల । పూర్ణముగననుభూతినిబొందుటను 286

చ. గగనము శూన్యమకానెడ జగంబులనెల్లను సృష్టిజేసి, తాఁ

బగఁగొని, జన్మకర్మములఁబంచి, యయోమయ దుర్విపాక మా

ధ్యగీతిని హింసఁగూర్చుటది వ్యాయమె? మాయయె? దైవమో ! త్రయీ

నిగదిత తత్వబుద్ధియన నెదురెనెపిక వేదవే తలున్.

287

గీ. పూర్వ జన్మానుభవ నిజస్మరణమన్న । భావిసంస్కారసాగనోపాయ మగును
మానవేతరజీవులమాటయే నెఱు? । సరుల క్షేమయఁదెలియదన్యాయమకట! 288

- గీ. బడిని బిల్లులు చదువును బట్టి క్రింది । వివాదితరగతులకుఁబోవుమాదిరిగను
గర్మసంస్కారమున జీవగణ మనేక । జన్మభారణమునఁదరించఁగలదెట్లు? 289
- క. చదఁపుల బడి పెట్టుటక । భ్యుదయముగా జీవస్పృశి పొదుగునె దైవం
బది దారుణకృత్యంబగుఁ । గద! కోటికి నొక్కఁడైనఁ గడతేరఁడహః ! 290
- క. చదువులబడి సామ్యము మన । కొదవదు బహుజన్మగతుల నూర్జిత మగుటన్
సదమల విద్యాభ్యాసా । భ్యుదయము జన్మాంతర ప్రియు కం బగునే? 291
- క. చదువులఁదరగతు లెక్కెడి । విధమున జ్ఞానాభివృద్ధి పెరుగఁగ వలయుం
గద! జన్మజన్మమునకును । నదికలుగని కర్మనియతు లపమార్గముతా. 292
- గీ. కారణములేని కార్యము కలుగద నెమె । మానవానుభవంబు నమ్మదగుఁగాని
కార్యకారణముల కాదికారణమగు । తత్త్వమునకెట్టికారణోత్పత్తికలదు? 293
- గీ. పుట్టిచచ్చెడి దేహికిఁ బూర్వము । జన్మకర్మంబులనుగూర్చి చంపనేల ?
చావుతోఁబోవుసర్వసంస్కారములును! మరణదండన మనశిక్షపరిసమా ॥ 294
- గీ. బాల్యముననుండికనుననుభవములెల్ల! స్మరణకునుపచ్చ నెన్నఁడుమరువమెవియు-
బూర్వజన్మమెయుండిన స్మరణవిడునె ? । లేదుగావుననే స్మృతి లేదుమనకు.
- గీ. పుణ్యమొనరింకస్వర్గముఁబొందఁ గలరు! పాప మొనరింపనరికముపా ప్తమగును

కర్మఫలములు జరుగుగలిగియుండజన్మజన్మంబులెటులుభోజ్యంబులగును? 296

ఉ. పుట్టినబిడ్డ కెదియుఁ బిబ్బోధము గానము, దేహ దేహముల్

పుట్టి క్రమాభివృద్ధిగని పొల్పెసలారను, పూర్వజన్మ సం

ఘట్టన సాంప్రదాయములగాంచము సుంతయు, వ్యర్థవాడనుల్;

గిట్టవనేకజన్మముల కృత్రిమవాదము లీశ్వరాత్మకున్. 297

గీ. అరయ సర్వజ్ఞుడగు దైవ మఖిలస్మట్టి ! కాముడై కర్మములసల్పుఁగానరుండు

కర్మసన్ధ్యాని నిష్కామ్యకర్మయగునె? ! స్పష్టికర్తనుమించు నేజీప్రడవని? 298

మ. భగవల్లీలకె సృష్టియకానెడల జీవంబుల్ విలాసార్థ మీ

జగతిం బుట్టిచరించి, చచ్చునెడలం జాలుంగదా? నిత్యతం

బగ జన్మాంతర త్పాదలం గుడుప భావ్యంబెట్లగున్ ? బుద్ధి నెం

చగ ధర్మంబనలేము; పెద్దలెటు లిచ్చంగూర్చిరో! దైవమా ! 299

గీ. తనువుమృతినందిపంచభూతములఁగలియుఁజివిదైవాంశమగుటస్మృశించబడన్

పాపపుణ్యము లెవరికి ప్రాప్తములగు . ఘటము విడిచిన జీవికెక్కరణి సోమ?

మ. నరుడై చేసిన కార్యసారముల నెచ్చున్ శ్వాసమై పొందఁగా

దరమానే! శునక ప్రవృత్తి సరతత్త్వప్రకృయం బొందునే ?

ధర జాతీయ విభాగముల్ ప్రకృతి సిద్ధంబుల్, విజాతీయతన్

వరలంజాలవు, కోతికిన్ శునక ముల్మన్మంబు గాదెన్నడున్. 301

- గీ. నోడ కభిముఖముగ బంతిగొట్టఁ దిరిగి! వచ్చి మనకది తాకెడు జగిది దేవి!
- గీ. చెమతలంపులుమనమీఁదఁబడునుమగుడి కార్యకారణగతులసంస్కారమిదియె
- గీ. కర్తయున్ భోక్త, సంహర్త, సృష్టయునగుఁగాలుఁ డేయనివాల్చీక్రిమనతఁబలికె
- యోగవాసిష్ఠమునయకావ్యోదయాబ్రహ్మమునకునాతండనంద్రఁడౌ పోల్చిచూడ.
- గీ. కర్మనాదులు దైవమక్కఱయె లేదు! ప్రాక్త నాధునాతన కర్మవశ, మనాది
- యనెడ రదియెంతవఱకున్యాయంబొకాని! ధరనిశ్వరవాదంబుతగడుమనకు.
- గీ. పాక్తనైహికపురుషకారములు రెండు! యుద్ధ మొనరించుచానిలోనూర్జితమగు
- నదియొ విజయంబుఁగాంచు నియ్యవసరమునదైవచునునది లేదనె దగవనిష్ఠ.
- గీ. సుగుణములు వృద్ధిచందిన సుఖములొదపు! దుర్గుణంబులు పెరిగినద్యుఖ మొదపు
- వీని సంఘర్షణంబె జీవిత విధాన! మందు జయమందువాఁడె ధురంధరుండు.
- చ. బలులు మనీషులై చెలఁగు పాజ్ఞ నిశ్వరవాదు లందఱు
- గలదొక తత్త్వమందు రది కాలమొ కర్మమొ దైవమేయనం
- గలుగు విఘాతమేమి? కనుగానక నా స్తికుఁడై న్యతంత్రతన్
- మెలఁగి నశించు కన్పఁ గడుమేలగు నా స్తిక ధర్మ పద్ధతున్.
- చ. మతములఁ గూర్చునట్టి గుఱామాన్యులు ధీరులు తాకనోత్తముల్

జ్యోతిషుడు దైవమున బరమ పాపన మూర్తిని కేయసేంచి నీ
తృప్తియని నిర్గుణాత్మునిగ నెంచిరి, మాయయు, జన్మకర్మముల్
జతఁడఁజేసి ఘోరమగు నల్పిరి నృసింహశేష మంతయున్.

308

ఉ. లీలకు మాయ నేర్పఱచి నృసింహుడంగడు జేతనాకృతిం
దాఱించినంత గర్భమరు దారుణ వాసన గూడె, దానిబోఁ
ద్రోలుట కిన్ని పేషముల దొర్లుట, యెవని మాయఁగూర్చుటన్
లీలయెయతాను దేవునికి లేశమునంటవు వాసనావ్యధల్.

309

గీ. ఇతర విషయము లేకీతి నెన్నఁబడిన జీవి జన్మాంతరంబులఁ జేందు ననుట
పమర చైతన్యమునకు సభ్యంబుగాదు స్వీయ కల్పన యనిన మాసింపనగును.

గీ. ఏక చైతన్య మిట్లులనేక దేహ | ములను లీలకుఁ జొచ్చిన ముగియఁజేయు
తనువువిడనాడఁ నట్టిచైతన్యమునక! నేకజన్మధారణఁగూర్చిహింసఁగనునె? 311

గీ. మరణ కాలమునం దెట్టిమనసు కలుగు | నందు కనుగూఁమైన జన్మాంతరంబు
గలుగుచుండును, సంతకల్పములునశించువఱకునందును, దైవమోవ్యధనుగనునె? 312

గీ. దైవమే బద్ధజీవ చైతన్యమగును | మోక్షమునుగాంచఁ దీవ్రపతా దీక్షఁబూని
కర్మఫలములనుభవగ్రంథియగుట | శిశ్వసనపాత్రమానె? ప్రవీణనకును. 313

ఉ. జీవుఁడు చేతఁ బీలనశించఁడు; దేహము పాంచభౌతికం

దైవసమభాదులం గలియు; సంతటితో విరిమింపనొగఁజా!

కేవల మూశ్వరాంశమునకే తగిలించిరి జన్మకర్మ సంభావన; యిట్టికల్పనలు వట్టును బండిత పామరాభిక్షన్.

౩14

గీ. ఎల్ల కర్మముల్ విడుటజేహికిడరంబు | గాదుగుమ్మెన్నఁడైన జ్ఞానమునఁగర్మ ఫలపరిత్యాగమనిచెప్పఁబడుఁజుమయ్య! | పార్థ! నిష్కామివై జయ్యవడుఁడవగుము.

గీ. కర్మమునజీవి జీవిచే కర్మమునిల | జనితమగు ననాదిగ నన జనదు, మూల కారణంబగు ధైవమెక్కరణిలుచు? | నాస్తికంబగు; తత్త్వసంధానవిడియె? ౩16

గీ. కర్మఫలములు గూర్చు స్వర్గ సర్వకములననకపోయిన బాహ్యభీతిని దృఢించి నదులు బీభత్స మొనరించెదరనఁడగునె | తత్త్వమీమాంసకీయుక్తితగదుగాదె.

గీ. కర్మములు మానసోత్పన్న కార్యములగుఁగదగదుకఫలములఁజిత్తమేయరుభవింతు నవియుఁదాతౌలికమగు జన్మాంతరములనేల కూర్చిరినరకమృత బాసఁగని

గీ. సర్వదుఃఖోపశమముఁడౌశమనుఁడరయఁబరమమిత్తుఁడదేహసంబంధముచువు “జన్మనాజాయతేదుఃఖశల్య” భునెడుపలకు సత్యము; దైవలీలనఁ డగును.

ఉ. జీవులఁ జిద్విలాసమున సృష్టియొనర్చిన మృత్యువంతకూ ;
దేవుని చేతసంబంధున దేవునిజేరెద రెట్టులైనను

భావును దాటి నిల్చుటది సాధ్యము యోగ్యముకాదు; అన్యముల్

శ్రీశవల కల్పనలో ప్రతిఫలించెడి చిత్రవిశేష సంపదలో.

929

- గీ. ధరణి నవతారపురుషులై తనరువారై । కల్పకల్పంబులం దిరుగ జీయించు
గతియెట్లెను; పరమాత్మగలియకున్న జీవకోటినిఁకము కీచిక్కుఁజెట్టు? 921
- గీ. ఆతపంబున ఛాయయు, నగ్నిమంచు; నూర్చునం దంధకారము సోకనఁజే
నట్టి బీజరూపంబునఁ జిత్తునందుఁబ్రళయమందున లీనమై వరలదెపుడు. 922
- గీ. నిర్గుణుడు దైవమెట్లులో నియతిదప్పి మాయగల్పించె నదిసృష్టి చేయుననిరి
ప్రళయమందున బీజరూపమున సృష్టి వానియందేల లీనమై వరలఁగలదు. 923
- గీ. కలుగుక ర్చేంద్రియవ్యాప్తికలువ మెయగుఁగితిజ్ఞ సేంద్రియాస క్త్యపూతమగును
గామవృత్తిని బడఁచిని గాంచు నెడల వ్యభిచరించినగతి పాపమగుధరితి. 924
- గీ. బీజమునశించివృక్షమై పెరిగివిరుగు బ్రహ్మమునశింపక యెజగద్రాభింతిఁగూర్చు
బీజ మాకారవంత ముద్భిజ్జముగును! వర నిరాకారుడౌ పరబ్రహ్మ మనఁగ.
- గీ. జనుడు నిష్కామ్యకర్మ ప్రసక్తిబడిన! వద్దపత్రింబునం దంబుపాత మటులు
నిరైతేంద్రియుడై ఫలవర్తితుడఁగఁబ్రదికియుండఁగ ముక్తినిబడయు టిదియె. 925
- గీ. ధరణి తాళిక వైదిక ధర్మతతులు దేహమాత్రార్థములు జీవత్వ ప్రి గూర్చు
కొఱకుఁగావనుచు వశిష్ఠఁగూడఁబలికె! నాత్మ కీవయు లీలావిలాసార్థమగును.
- గీ. స్వీయ సౌకర్యమునకును జితనిడిచి । ధరఁబరోపకారార్థమిదంశరీర
మనెడు దృష్టితో నెఱిగార్యములనైన! జేయ నిష్కామ్యకర్మ యై నిద్రిగాంచు.

- గీ. ఆత్మసాన్నిధ్యమునజగద్వాప్తిప్రకార్యములను జేయుచునుంటినన్ మోహరమునఁ గార్యరచనఁ బ్రవృత్తిని గాంచువాఁడు! ముక్తుఁడని నామత మనెను మునిషస్థిమౌ.
- గీ. కలుగు సంసార మెట్లులో కలిగెనొక! నైనఁ గర్మత్యమునువీడి సాక్షివగుము అదియె నిష్కామకర్మమై శిథిలమగును! ననుభవమనాంసారికాభు మిశను.
- గీ. తల్లి బిడ్డకు మందిచ్చు లేటులయఁడు! బండునిచ్చెదనని చెప్పి భ్రమనుగొలుపు నటులొకర్మంబులకున్ సర్వమనుభవమగు! నందురవిచేయఁ బ్రోత్సహమగునటంచు.
- గీ. నిష్కృతాకిన నాత్మఁడో నిరయమందు! గాలునాచేయి? వెంటనేకాలు, నటులు! కార్యకారణవిధులు సకాలమున నై కలుగు మరణాంతరంబునఁ గలుగవెపుడు.
- గీ. కార్యకారణవిధుల సంస్కారములిల! నెప్పటికప్పుడె కల్గు నైహికములవియు జన్మజన్మాంతరములకు సంకల్పింతుచు! ననన ససంభవం బజ్ఞాన జనితమగును. కిరికి జలములో మర్చనను జీచిచచ్చునపుడె! యగ్నిజ్ఞాచ్చినదేహమునాహుతియగు విషముద్రాగినఁజచ్చు నిమిషమునందు! కర్మఫలములు వెంటనే కలుగునట్లు.
- గీ. మాతృగర్భంబునను నవ మాసములును! గలుగు సంబంధమేదియో కలదుగాని భూపతీసమైనదాది జీవులకు నెట్టిబంధముండదు నటనయె సార్వత్రికమునకు. కిరిగ సౌఖ్యముగ జీవనంబిలజరుగునపుడు! దైవమతతత్వవిషయముల్ దలఁపరెవరు

గజ్జకాలమునఁ జెమ్రాఁడుముగఁ బూర్వజన్మకర్మానుభవమున సమర్థులైతిమ.

మ. తీతి మృత్యుదర్శిఁజెందు మానవ జగజ్జీవాత్మ లొక్క-మృజిం

బిత్తులొకంబున నూత్నదేహములతో నిరిప్పుతై కై నైవ

స్తుతిసాగ్నిధ్యములం దరితరు, రదియెంతోమేలు, జన్మాంతర

పత్తిబంధంబునకంటె మానవుల కార్తతాఁబడఁగ్గినుతాన్.

337

గీ. శివుని యాజ్ఞను వడయకచేమయైనఁగట్టదను సామ్యమును జెప్పకొనెదరచని

గావునను మనకష్టసుఖంబులెల్లదైవమే నిర్ధరించు స్వస్థానమునను.

338

గీ. బ్రహ్మ సృష్టించినప్పుడె వ్రాసెనుదుటఁబూఁడుపంక్తులనని జనులొడుచుండు)

గానఁగ ర్నత్వమేరీతిఁగలుగుమనకుఁఱర్యులుం కై నైపులుఁగూడనందురిటులు.

చ. భువిఁబడవేయనప్పుడె ప్రభుండిటు జీవి సమ స్తచర్యులన్

వివరముచేసి పంపును, భువిన్మనకార్యములెల్లనటు సుం

భవమగు, నాటకప్రతిభవానిడె జీవులుఁగూడ నట్టివా

రవుటఁ జరించినోయిన జయంపదమా విభవీలలన్నియున్.

340

గీ. వసుధ జనుపాంధునకు సృష్టి వైభవములుఁగోచరించనిరీతి నీ కవలయమున

నుదృఢించిన జీవుల కూర్మ్యలోకసచ్చిదానంద పదవి దృశ్యంబుగాదు.

గీ. బుద్ధుడందంబుల జలము స్వబుద్ధి లయముసేయరీతిఁ గాలుండు నశింపఁజేయు

భుండ్లైబ్రహ్మరుదా'దిసురోత్తములనుఁబూనవులకుదికె'వరుత్తమంబుఁగొలుపఁ

గీ. వచ్చి యిచ్చటి ముచ్చట లిచ్చఁగాంచి | నచ్చిననుమెచ్చి తిరిగిపోవచ్చుఁగాని
యగఁగితములగుజన్మములంటఁగట్టు | కొనియగాధమునన్ బ్రహ్మ గూలునొక్కొక్క
క. బలహీను లణఁగిపోదురు | బలాతిశయమే జయించువారలు ధరణిన్
బలమే దైవము ధర్మము | బలంబునదడుండు నృప్తివైదవవ్యంబున్. 344

వరాహ మనస్సులు.

గీ. భావనాపాటవమున సంపా ప్రములగునవని నీచోచ్చదశలు జీవాత్ములకును
మనసు కుదిరిన నీచమే ఘనతరమగుఁగానిచో ఘనంబే నీచగతిగఁ దోచు.
గీ. భావములజీవిస్వాధీనవలెనుకొనినఁ | బరమహమునం దెఱునకుసంప్రాప్తమగును
గోష్ఠ పోల్లెళ్ళు వడిని డీకొనినఁజచ్చు | వలెకుఁబోరాడు బాధలనరకు గొనవు,
గీ. పోరునందును మదనుని పోరనందులగు మైనట్టి జంతుజాలములు చిత్త
వృత్తి నేకాగ్ర మొనరించి యొత్తిగిలవుకొట్టిననునవి పట్టినపట్టు విడవు. 347
గీ. దృష్టివిషయూర్థతరముననుమూర్తిభవింప | నన్నిహితసర్వవిషయపన్నిసక్తియుఁడుగు

జిలగు శంశేంద్రియవ్యాప్తి నిలిచిపోవు! మానసికపేలుల గుప్తమఖూరుభూతి.

- గీ. దెవకల్పిత తనుమనో ధర్మములనునిగిగోహించెదమని యోగనిష్ఠుడవిలి
పిచ్చిదారులబడెదరు పెద్దలయయె | దైవ నిర్మాణమున కడ్డుదగులంగలమె?
గీ. గతము మృతమగు సాగతకాల మంధాకారబంధురమగు నేటిక్షణమే మనది
యశియు దైవ విలాసార మగునుగానిజీవి చిత్తప్రవృత్తికే జక్కదెపుడు.
క. మాయాతీత బ్రహ్మ మెఱిగూయకు పీషించి సృష్టిమమతంబుడియెన్
మాయామయులగు జీవులు! మాాయకతీతులయి జ్ఞానమయు లగుదురెటుల్.

మ. అరిషడ్వర్గము లాత్మ బుద్ధియు మనోహంకార చిత్తంబు లీ
శ్వరలీలల్, భవి భౌతికంబులనగన్ శక్యంబుగా, జాట ను
సిరముల్ వానినిజంప నేరితరమా ? దివ్యప్రభావంబులా
టరయన్ లీలకు మూలకండములుగావా! మానసోద్రేకముల్. 952

- గీ. ధరణి సకలేంద్రియానందకరములైనభోగములనంతమఃఖాంతములు,క్షణికము
లగును దద్వాంఛితము విషాదాంతమగును! వారిపాహముగాంచినబర్హిపగిది.
గీ. విషయముల యోమయమ్ములు వేటు వేటు! వానిసంబంధములుమనఃప్రాపితములు
శేవలాఢీకములకు విక్రీతనివలె! దాస్య మొనరించు జీవి వృథాప్రసక్తి. 954
గీ. పుట్టుకామ్యంబులనుబరిపూర్ణముగను! మనుషనభవించినదృష్టిపొసంగదెపుడు
బుద్ధి నరికటిసః చొలంగిపోవు నదియె! లేనిచో సహస్రగుణిత మానసులుగు.

- గీ. విషయ విషసర్వ దంష్ట్రా ప్రవిష్టజీవికాయ హయాస కారణంబగు ధర్మిన్
- జ్ఞానపటిమను సమదృష్టి నూనువానికాయ హనంద దాయకంబగుసతంబు.
- గీ. నరుడు మమకారమునఁజిక్కి నాశమగునుదానిబంధింపనిర్మల తత్త్వముబ్బుఁ
బుత్తీమిత్రీకభత్రాది శత్రువితతి । మమత నైస్కాల్పి ముక్తిసంపద నణంఁచు.
- గీ. జీర కామిని వతఁ డృష్ట శిథిలమయ్యుఁజి త్రవృత్తులవెంటజి హ త్తియుండు
నదియె సంసార శోక మోహఁదికముల కాటకబుగునాభాసనాటకమున. 368
- గీ. ఘనములమయహస్కరఁగప్పివేయు । నటులహంకృతివిలసిల్లియాత్మగవృః
గాంక్షలనుగానమొనరింపఁగలవివంచి । శత్రువటమునివసించుసత్రవాటి. 369
- గీ. కలక సంక్షేప వశమునఁగలువ జలము । నిమ్మలువమగురీతి సన్నివలనఁ
జి త్రుష్ణినిగాంచుచుజీవితదకు । స్వస్వరూపముఁగాంచుభాస్వంతముగను 370
- గీ. తెలునం భోవువానికిఁ బ్రక్కనుండు । స్థావరంబులు పరుగిడు సరణిఁదోచు
నటు లభీక సంసారమాయావృత్తి । స్థిరముగాఁదోచునై హికజీవితమును. 371
- గీ. జీవి యెప్పుడు ముక్కుడు జై వసగుట, । వానినావరించినప్రాంతిఁబాఱఁదోలు
టకయి విశ్వప్రచుత్పంబునకుఁ గడంగ । వలయు నై తానుపట్టినపట్టువీడ 372
- గీ. అద్దమున జగత్ప్రతిబింబ మలమకకున్నఁ । కేవలాత్మస్వరూపంబు గీలుకొనుచు

మానసేంద్రియ సంస్కర్షమరపుంగదిన ! సాక్షిహాపునుజగదాది సృష్ట్యైవ. 368

గీ. మంచు, వేడిమిసీదుగ మాఱుటలులు | వాసనాశూన్యమగు చిత్తవైభవంబు
తపముచే వశమెట్టి ధన్యజనుడు | క్రీస్తువలె శుద్ధసత్త్వ శరీయగును. 364

గీ. చూడఁడలఁచిన నేత్రీకుల్ చూడఁగలపువినఁదలంచిన వీనులువినఁగనోవు
జిత్త మేవని జేయింప సిగవడిననవయంబులు వానినే యాచరించు. 365

గీ. వాసనాశూన్యమై ధరవరలువాడు | యోగ్యసంసారముననుండియొప్పుపన్న
చథికుఁడనియు జీవసర్వక్తుఁడనియు, ద్రధిమఁబెద్దలందురు వాని జీవితఃకువలన.

గీ. ఆప్రమమనఁడిమియునుమిరియనునఁగారముండునట్లులుపరమాత్మనుండుమాయ
దాని లీలలె సృష్టికాధారములగుబ్రహ్మ కంటిమునంటక వరలుజగము. 367

గీ. అనుదినంబును నిద్రీయం దణగియుండుమనసుజీవిని మరణాంతముననువిడువ
దనుట కాధారమెటుగల్గునట్లులెన | నొక్కపట్టునవిడువకయుండవలయు. 368

గీ. కట్టలేకున్న జల్లారఁగలదు నిష్క | చిత్త మభ్యాసవశత నశించునెడల
విషయ సందర్శనములై విశ్రమించుగుడ్డచెత్తస్య మాత్మీయశోభ మగులు.

గీ. చిత్తమేమాయ, వైతాను, సృష్టి హేతువది పరబ్రహ్మచేబుట్టి యుత్పన్నజీవ
తతినిభ్రమపెట్టిసంసారదావమందుఁజరముఁబడఁద్రోయుచుండునిశ్చింతతోడ.

గీ. తనుమనంబులు వైరు లుత్పత్తినుడి, | తనుపుభేదపడుచునుండమనమునకు
యత్త మునరించుమనసుదేహముచున్నోయదృశులయందెప్పుడుబడఁద్రోయుదు డు

ఉ. కాలము దూరమన్ వ్యవధిఁగాంచు జీవుల చి త్తవృత్తులన్
 లీలఁ దలంచినంత సరళిం జరకాల విశేషమెల్లఁ గా
 త్కాలికమట్లతోచుఁ, గడుదవ్వగు దృశ్యములైన సన్నిధిం
 గ్రాలుఁదలంచినంత, మననంబున జీవికి సాధ్యమన్నియున్.

372

చ. జగముల సృష్టికంతకు సజస్రము చి త్తమె హేతువందు రీ
 మగఁటిదు సాత్త్వికవృగరిమన్ వశమైన జగంబు లీనమై
 తగునట; దేహశూధల వెతల్ హతవకానె? మనస్సునిట్టజే
 యగుఁ; బరమాత్మ నంటుకొని హ త్తిన మాయను ద్రోల శక్యమే? 373

ఉ. దై వమునంటి సృష్టికరతంత్ర త దిగ్విజయంబుఁగొన్నమా
 యావి మనస్సు; ధాన్యముననావరణంబగు పొటువంటిదా;
 జీవులు దంచి పొట్టునెడనేయ సమర్థులు దై వశక్తి మా
 యావృతమయ్యె; సాధనమహా! కనుపించదు చి త్త హత్యకున్. 374

గీ. చి త్తసంకల్పములెకార్యసిద్ధిఁగాంచు | దృఢములైనను; మానసేంద్రియమునందు
 సోకకుండిన నుత్పత్తి లేకపోవు; | మనసునం దంకురించిన ఛనియెప్రబలు 375
 గీ. దారమునకంటె వస్త్రము వేటుకాని | పగిదిజీవాత్మకరమాత్మ భాగమగును;

- జిత్త సరళరక్తమున జగత్సృష్టి కలిగి లేనివ్యాచోహమెల్ల కల్పింపబడును.
- గీ. క్షుత్తిని చాత్రము శుద్ధిని జెందునెడలవసువర్ణరూపమునందివతిభగంచుఁ జిత్తముం బరిశుద్ధముఁ జేసి సకలకల్మషంబులఁదొలగించు గలుగు ము క్తి. 377
- గీ. తూర్పురూమునుండి పుష్పంబు సారభంబు భిన్నములుగానిరీతి నీవిశ్వమందుఁ గర్తకర్త్రీయలు దైవ గర్భితములు; లీలకై భిన్నగతుల నుల్లిఖితములగు.
- గీ. పుష్పసారభములరీతిఁ బరుషకర్మములకు లేదు భేదము జగములనుదలఁచ, సర్వమూఢరమేత్వర సంజనితము, వచ్చినట్లెగు నీశ్వరోపాసమున. 379
- గీ. వ్యక్తులరిడుట మునుజుంకవచ్చుదోధిమ! మానసనిరోధమున, సర్వమార్గమగుట దక్కినవియెవ్వియు మనసాధనకులొంగ! వచ్చి దేహసంబాధము లగుటఁజేసి,
- గీ. మనకుఁ జెడుగని నచ్చిన పనులమాన! వచ్చుఁజిత్తమునకెట్ల భద్రమగును; జేయఁదగినవి పట్టునఁజేయవచ్చుఁ! జిత్తములయంద నిక నేమిసేయు నాత్మ!
- గీ. మాయ నాబ్రహ్మ సృజించి మమతనుబడిచి త్రసంజాతమగుజీవస్పృశిదిగి దీనిభేదించుఁడని మనకానయిడుట! కంటె నజ్ఞానదశ యేమికలదు! చీవి! 382
- గీ. మాయకే మనస్సును నామధేయమొసంగ! నేమిలాభముపాధియయెన్నదియపుడు తనుపుష్పోయిన వీడక తగులుకొనిన! చీవుఁడగు బ్రహ్మకే యదిశిక్షయగును.
- గీ. విషయ భోగేచ్ఛయే మనోవృత్తికంకురంబు దానిఁబడించసర్వమునుబాయు; సనియె సంతార విషవృక్షమగును ధరణి! భేద మోడంబులెల్ల సంక్షీర్ణమగును.

- శ్రీ. కనిననుగునంటిదామనోభావమెటులు | త్రిప్పిసడిపింపనటులుగఁదిరుగుచుండు;
 దుష్టభంబున సడిపింప దుష్టయగును, | సత్వభంబున సడిపింప సౌఖ్యమిడును,
 శ్రీ. శ్రీకృష్ణతత్త్వగళత్రు సహితృడగుచును | జి త్తవృక్షంబు భేదింపజీవి యప్పు
 డైహికముగ జీవన్ముక్తుడై తరించు | వానికంటెపు సంసార వాంఛలేనియు.
 శ్రీ. కౌశికేక్షణ ధర్మంబు గల యవిద్య | జ్ఞాన మజ్ఞానముగ, సంధకారమును బ్ర
 కాశముగఁజూపఁగల శక్తికలిగియుండు, | గానఁ బరిమార్చవలె నెపుదానిజ్ఞాని.
 చ. విషయ రథంబునెక్కిన యవిద్యయె జీవుని మోసపుచ్చుచున్
 పృషభసమేంద్రియాశ్వముల రెచ్చఁగఁద్రోలి శరీరసమ్యగా
 మిడుమునుమెక్కి మోసనము, మృత్యుముఖంబునఁ ద్రోయు గావునన్
 విష మయమైన దీని నవనిన్ వశపర్చుట కష్టసాధ్యమా. ౩౩౩౩
 శ్రీ. భాస్కరోదయమున రాత్రిపరచునటులు | విద్యవలననుబోవునవిద్యయెటులా;
 యిచ్చయేయవిద్యయగును హేళ్యరాజ్ఞ, | దానిదివాడమోక్షముదానఁగలుగు,
 శ్రీ. బుద్ధి విషయంబులందు సంబధమైన | దాని నజ్ఞానమందును, పూనినిశ్చ
 లంబుగఁబరమాత్మనియందులగ్నమైననదియెవరమజీవన్ముక్తియందు రెపుడు,
 చ. వెలసెడి నిశ్చలస్థితిఁ బ్రవీణుఁడై వైవమె దుర్భరంబుగాఁ

దలచియె భ్రాంతిగూర్చుకొనఁ దాస్యజియించెను లీలకై జగం

బుల; మనకట్టి నిశ్చలతపోందిన నేమిధరించు! దైవసం

చలనమె జీవసంతతి కజ్జనముఁ గల్గెను: నిగహంబెటుల్.

991

గీ. కడుపునిండుగ నెత్తురు గుడిచిగాని । జలగ పట్టినపట్టును సవల నీదు;

విషయకాంతలు జీవునివెంటనంటివిడువ వెన్నుఁడు ప్రాణముల్ విడుచుదనుక.

గీ. కశలి నావర్తములు నొక గతిని నడ్డు । పగిది జీవసాగరమున భ్రమలనేక
ములుగ సంసార నొకను ముంచుచుండు, జీవి యల్లాడుదిగ్భ్రమఁజెందినటులు.

గీ. అంగులీయకమగు హేమ మాత్యగతినిమరచి దుఃఖించురీతిని, బరమపురుషుఁ
డిపటు జీవాత్మయై భ్రమ నేడ్చుచుండు, మూఢసంసారముఁనబడి ముక్తికొఱకు.

గీ. శుక్తి రజితము, మృగత్వస్థ శుద్ధజలములేనిగతిఁ బరమాత్మలా! లేకున్నప్పి;
భావనామాత్రమగు భ్రమ వడలిపోవ! లేనిజిజ్ఞాస యంత ర్విలీనమగును. 995

గీ. ఇంద్రియసమాహము నిలజయించుటయను! నారధియె భవసాగరోత్తారకమగు
శాస్త్రప్రజ్ఞసాంగత్యసాధనమెఱిగియెతఁగూర్చు, గర్భములెల్లమాయయు 996

గీ. చిత్తమేపురుషుఁడతఁడు చిత్తునందు! నేరిచూచిన సంకుబంధింపఁబడును;

వృత్తులందైతఁ బంధముల్ వీడిపోవు, మానసనిరోధమే మహామంత్రమండ్ర.

గీ. చిత్తమునశించినంతశుష్కించునింద్ర! యములు, సంతతానందసౌఖ్యములుపోవు
ఎలుకలనుజంపు తలఁపున గృహముఁగాల్పు! వీరిదియగుమనసుజంపువివిధుఁడవని.

అట్టి జీవాలకుంబు దురంతదురితములకుఁ బూల్చేసి దుఃఖంబుఁబొందు చుండు.

చ. జగమున నాదిదంపతుల, సర్పము పైరముఁబూని మోసగి

ఝఁగ జగదీశునాజ్ఞ నెడబాసిరి, పాపము కల్గెదాన నీ

నిగదిత సర్పమే మనసు, నిర్మల జీవుల రూపుమాపు నీ

పగతుని నిగహించుటయె భక్తిగ బైలుచందుఁ గన్పడున్.

407

గీ. చిత్తసర్పంబు నెడబాసి జీవి కైస్త్రవోదిత జ్ఞానమును బొందియుండు నెడల
సంచితంబైలు భస్మమై సన్నిధానమబ్బి జీవి జీవన్ముక్తుడగు నిహమున. 408

గీ. మనసును విశేక జలమున మార్జనంబునేయఁ బరిశుద్ధమగు నాత్మస్థికులుగు
మాయచైతాను కరతలామలక మగుచు । దైవ పుత్రీత్వస్థి నద్వైతమగుచు.

గీ. మశకసంఘు బుదంబర మధ్యముననుగలుగుచీతిని దుర్వృత్తిగణము చిత్త
మలమియుండఁచువానిమాడ్చివేయఁగఁబరిశుద్ధాత్మ ప్రస్ఫుటోత్కర వెలయు.

గీ. ఆశయను పాశమున బసలెన వారు । రజజబద్ధ పక్షివలె సంరంభ ముడిగి
కాలగతి నధఃపాతముఁ గందురెపుడొ । చిత్త విభ్రాంతిలొంగిన నిదిఁగండ్రు.

గీ. అవశువంబులొడపెడువ్యాధులొషధములవారిండునట్టింద్రియములబాడము
నాధులెల్ల మనోనిగహంబువలన । నుపశమించుకొనిన ము క్తియొదవుఁగాదె!

గీ. తగనహంకార మేఘావృతమగు నట్టి । జీవచైతన్యమున శాంతి చెలఁగ నెపుడు
స్వార్థనిర్మూలనమునేయసర్వసాక్షి । ప్రతిభసాక్షాత్కరించుచున్నీమముగచుదిని,

- గీ. జలము జలమునఁ గలిసెడి చందమునను | జ్ఞానమొదవినందహృత్కారదశలు
లీనమైపోవుఁ బరతత్త్వ లేశములవి | మాయాయనునీడుజ్ఞానసమార్ద్రమున.
- గీ. కలుగునుఖద్యక్షములునహంకారవృక్ష | పరిణతులు, మనోహలః; యశేఁ బెరికివైవ
సంస్కృతి నశించు, జ్ఞానబీజముఫలించుఁబూజ్యతరమైనమోక్షసామ్రాజ్యమొదవు.
- గీ. ఆత్మ చిన్మయదర్పణం బమలమగుట | మది నిరంతర చింతన మొదవెనేని
వైరిషట్కంబు, నూనససైభవంబుమాయాయనహంకృతీయుమటుమాయములగు.
- గీ. ద్రవ్యదర్శనదృశ్యముల్ త్యాజ్యములును | గ్రాహ్యముల నెడు భావతరంగ విశతు
లును శమింపహంకారముమగునిలుచు | నిత్యసత్త్వాత్మచునయందునిలకడగను.
- గీ. వాయువునదీపమునశించుపగిది, నాత్మ | చుననునశత్రుషట్కముమానుషాను
దాన నేకాగ్రచిత్తము తనరు, రాజ | యోగివగుచు జీవన్ముక్తి నొందవచ్చు
- గీ. విషయభోగేచ్ఛయేబంధవిస్తృతంబు | దానిదృఢియించుట యెమోక్షదాయకంబు
సర్వచుతసారమిందుఁబ్రశస్తిగాంచు | వాంఛనకమునిష్కామ్య పదముముక్తి.
- గీ. కీరకంటక బీజ విక్షిప్త భూమి | కంటకోత్పత్తి గలిగించు కరణి, ధరణి
దుష్టసంకల్పములదులఁదూఁగు | నరుఁడుద్రుష్కలంబులనేకాంచి దుష్కృతడును.
- గీ. జగతిఁ బ్రేమింప జగతియే సంభవమగు | బరమపురుషుని ప్రేమింపఁ బరమెకలుగు;

“రెంటికిని సేవచేయు టదిష్టమనుచును | గ్రీస్తువచియిం చె బోధన రీతి నమని. 421

గీ. శమదమాదిపాదనచతుష్టయముఃకలుగ|విషయభోగేచ్ఛయంతయువిగతమగును
దానజగముబ్రహ్మబలనతత్త్వమబ్బు,|నాడయినహంబ్రహ్మాస్మిమనిస్ఫురించు.

గీ. పానకంబున విత్తును నానఁబెట్టి | సోట నాచెట్టు మధురసోన్నత ఫలంబు
లిచ్చురీతిని జిత్తంబు నీశునందుఁ | జేర్పదత్కృతైర్మరైర్మల్యసిద్ధిఁగాంచు. 423

గీ. జీవమేవీతి దైవాంశచే బాధమునొత్తనువు నారీతిఁ బంచభూతములఁ బుట్టు
గాన జీవముతోఁపాలు గాత్రమున క| భేదమగు, రెండు నీశ్వరోద్భిజ్యముగను.

గీ. మత్తుమందును బీల్చిన మాత్ర జీవి | వాసనాశూన్యుడై దేహబాధల విడు ;
లింగదేహ మేమయ్యెయ్యి నసంగతంబు ; తనువు విడిచిన జీవి నెట్లనుసరించు ?

ఉ. మాయనుగూర్చి యీశ్వరుఁడు మాయకులోంగి జగంబులెల్ల నా
మాయను సృష్టిజేసి, పుట్టుమాయముజేయుడు జీవులంటయున్
మాయయెగాదె చిత్తమును మర్కము ముందుఁబరాత్మ్యుఁబెట్టె, న
న్యాయము జీవు లేనది నాత్మనుమించి చరించ సాధ్యమా. 426

గీ. ప్రకృతి సంధానమున నుండువాని కెపుడు నన్నపాన సంభోగ నిద్రాదితుచ్ఛ
విషయములెవకాను, దైవికోద్వేగముడుగు, త్రాకికమునీడఁగను బారతొక్కింబు.

గీ. అగ్రహముగకర వసూఁడైన యట్టివాఁడుదాని కౌహుతియగు దేహతాపమెదుగు
నట్లమేగాని లాభమింతయును లేదు|తామనమునందురార్పణు లామనీయని.

- గీ. భోగములత్యాగమునజన్మపూజ్యమగును, విడువకుండినదుఃఖము పెరుగుచుండు సామరస్యంబు పోసగని సంకటమిది । పరశుపదహర్షమూర్ఖర భజనమరయ,
- గీ. జగమున మనస్సు జీవితైజన్యమిది । పెరిగి విజ్ఞానదృష్టి సంపేద్య మగును జీవియగు మనస్సునశింపజేయుటైదు । లాత్మహత్య యధర్మమటల్డుబుధులు,
- గీ. జీవితే మనస్సునియును జేతనమనియొక్కయెడ జడమనుచు నింకొక్కయెడను బల్కుటదిధర్మమగునెసంభవముకాదు; । జడముజీనము రెండునుభావవైపును.
- ఉ. మానవుఁ డేవతార్థమున మక్కువ నెక్కుడు చిక్కఁబట్టునో దానికె హానిగల్గు, నది తక్కిన మానవుఁడే హరించు, న న్నార్థము చిక్కఁదెప్పిక మమంగళ మాటను; దైవచిత్త సంధానమె శాశ్వతప్రతిభ, దానిఁగొనందగుఁ జిత్తస్థిచేసే.
- గీ. కరకుడు భూమి దున్నినఁగాని సంబ । పూర్తిగాఫలించనిరీతి బుధుడు చిత్త శుద్ధిగావించిననుగాని శోభఁగనఁడు; । దైవమేపరిశుద్ధాత్మ, పావకుండు 493
- గీ. కవచ భారణచే శాణభూత లుడుగు । నటులుచి త్తమున్మన్మార్గమందునడుప దుష్టవిషయేచ్ఛల్పియుఁదొలఁగిపోయి । కలుగునాత్మానుసంధానముననిరీక్ష,
- గీ. బ్రహ్మయోజనములు జగత్కాయములు । వానిపైభ్రాంతివిడిచినవాఁడెముక్తుఁ

జాశయ్యన్నంతవఱకు ఏనాశనంబె | కలుగుచుండును జ్ఞానబోధాత్మమనను. 485

మ. అనుకూలార్థమునందు నిచ్చు, బ్రతికూలార్థంబునన్ ద్వేషమున్,

మనమందుండెడుసంతకాలమును నిర్మాణ్యమెట్లెను ? పా

వన జీవంబె పరాత్మచైతజన నోపంజాలు ; శుద్ధాత్మకై

నను ముక్తుండగు నీడనాడ నెట్లనెన్ భీతిలే దింతయున్.

486

గీ. తృప్తయనుపాముమానసేంద్రియలిలంబునందుననుడాగిరుధిర మాంసాశితల
కల్ల భయించుడుండెనహీనముగనుదానిదొలగించు నెడలస్వాస్థ్యములుభించు.

గీ. ఇంద్రసముచేత ననలంబు హెచ్చునటులు | విషయవితనచే జింత వృద్ధిసంను
నింధన రహిత వహ్ని నశించుదైవ | చింతనముచేయసంసార చింతయుడుగు.

గీ. తృప్తయను నులూకము చెలరేగి చిత్తమందు విఘ్న భయెనునరింప నందువలన
నీకశుభములు గలుగు నిశ్చయముగ | నట్టియూహల వారింపనగుశుభంబు.

గీ. అత్యయనురాజునకుమంత్రీయగుమనస్సునందు త్రియోచేయుసర్వవిమంత్రణముల
స్వస్థచిత్తుడై రాజనిశంబు నిర్మలముగనుండును మంత్రీపాలనమె నెలయు.

గీ. రాజదర్శనమున మంత్రీ లభ్యుడగును | మంత్రీచిక్కిన రాజ సమక్ష ముబ్బు
నీసమస్యను సాధించుచు విషమముచి తనాశనమున నాత్మ చిక్కులెల్లు ?

- గీ. ఆత్మసందర్భనము మంత్రీ మాజ్ఞానములుగుమనసునరికట్టివేధించిమలపుకొనుము
 పుంత్రిచిక్కిన బ్రతుని సన్మానముదవుఁగాకయుంచిన సాధ్యముకాదుముక్తి.
- గీ విషయభోగేచ్ఛపూర్తిగావిడుదునెడలమానసముశూన్యగుచుస్వాధీనమగును
 నైహికాపేక్షలేల్ల మామంబునాగఁబడవ నిరతిశమానంద పడవిగలె. 443
- గీ. ఇంద్రియంబులచేత గ్రహింపఁబడెడునకలమును గన మానోనాత్మాహుగుట
 సస్థిరంబని తెలియంగను ధరితినివానిఁజేయఁప శోక ముత్పన్నమగును.
- గీ. మానసేంద్రియ కల్పనా మహిత స్పష్టవర్ణమని విశ్వసించి విశ్వాత్మనేనె
 యనుచు నమ్మినచీపుఁడే యపఘోడవనిదానిగహియించిముక్తిపదంబుఁగనుము.
- క. విషయాసక్తుల చిత్తమువిషయంబులయందెదిక్కిఁజీరిని భగవ
 ద్విషయమె తలపోయక దు । ర్విషమునమృతినందునాత్మనిదుఁడౌ నెటఁలక.
- గీ. మానస వికారములు దైవమాయలై । నీశ్వర విభూతులట్టికే విశ్వసింపఁ
 దగదు, పడఁద్రోయుటకు దీములగు శరత్రి । సర్వసంగపరిత్యాగ ముర్విమేలు.
- గీ. ఇంద్రియంబులు చెలరేగునెవల బుధ! సంబగు వియు లోననాంగియన్వ
 నదియె మోక్షంబు; లీలామయంబుజగము దృశ్యవహానీజగంబైలనశ్యమగు.
- గీ. తంతువుల బూత స్వచ్ఛాదయాంతరమునుండితీసి చిక్కింబురల్లరితినిమనస్సు

దృత్యలను వెలిబుచ్చి యీ సృష్టి సలిపి స్వీయ కామ్యముఁ గాంచుఁ బ్రాచీనముగఁగ.

గీ. సాత్వికము రాజసము తామసంబున నెడఁ మానసిక గుణములను సమాజసముగ
వశ్యమొనరించుకొనువాఁడెఁ బ్రతిభఁగాంచి | జీవయాత్రనుగడపునిశ్చింతతోడ.

గీ. సాత్వికం బాత్మజన్యంబు సఫలమగును, రాజసముభోగర క్తికర్మములఁగూర్చు
దామసం బంధకార మధర్మమగును | సాత్వికంబే తగును మోక్షసాధనమున.

గీ. అజ్యమునఁ దృప్తినందని యగ్నిపగిదిఁ | బృథ్విగామోఽపభోగ సంప్రీతుఁడైన
మానవుఁడుత్పత్తిగాగ చక్షుజ్ఞనియగును; | ముక్తిర్ముఁగుగాడువిమూఢుఁడగుట.

గీ. జీవులందఱుఁ బరమాత్ము త్పేతములను | జ్ఞానముండిననాట్యురంజనమెఱిపు
గానఁదెలియక భ్రమఁపడి కస్తిఁజెందు | దీనినే మాయయందు) ధాత్రీతలమున.

గీ. దైవమే కాకిగానుండి తనివిగఁగఁక | మాయఁగల్పించె దాని దుర్బదవిలాస
నటన మీసాస్పస్తి; శక్తిసంకట మనంత | చింతలకుమూలమాత్మయెఁచెదుసేగి.

మ. భగవంతుండు సమస్తసృష్టి నిజభావస్ఫూర్తి గావించి యీ
జగతిన్ జీవులె సృష్టిఁజేయఁగల సేవ్యుంఁగూర్చె నల్లాట పై
జగతిన్ సాగుచునుండె దానికది ప్రాబావత్యముం గోరకే

పుగ సృష్టిపిఠి నాశముల్ బ్రకృతికిన్ భోగంబులై సర్వదా !

శ్లో. 'ఉపశాంతేహిసంకల్పే ఉపశాంతమిదంభవేత్'

సంసారదూషముఖములం మూలాలాదపిమహాత్మనే” (జ్ఞానవాస్థిము) 456

గీ. మించుసంకల్పమెల్ల సశించునపుడె | యీనానను న్న జగంబు శమించుచుదలఁపు
దొలఁగుకతన నీసంసారదూషమెల్ల | నెంతయు సమూలముగ నశియించునిజము. 457

గీ. ప్రకృతియే సృష్టినంతను బరపుచుండు | బురుషసీక్షణ దాన్తిపైబడ నటందు
రట్టులూడుది సంసృతి నెట్టగలదు | ప్రీపురుషభేద మిట్టిది జీవులందు. 458

గీ. ధరణి సంకల్పరహిత చేతగమె యాత్మ | యద్విభీయంబునైననో నాదిసృష్టి
యెట్టులు | ప్రభవించుకొభావనయెట్టులుగలుగు | బ్రకృతిసృష్టింబిహీక్షిం పవలనుపడునె.

మ. చిరకాలంబుగ దేశయాత్రల మహిమ్ నీనించి స్వస్థానము

దిరుగంజేరిన యాత్మబంధువును గుర్తింపంగ లేనట్లు ను

సిరతన్ వ్యాదతమై వసించు మనయాత్మీయంపుఁ జైతన్యముం

బిరికించుబడదయ్యె నిర్మలమనో భావంబు లేకుండుటన్. 461

గీ. హృదయముననున్న పరమేశ్వరెఱుగు నెడల నై రిడుక్రంబుతమయంతభాణిసోపు;
సచ్చిదానంద పరవి వశ్యమగు మనకు | సత్తితియె జీవన్ముక్తి యనగఁజెల్లు.

గీ. సూర్యుడదయింపఁగనుజారచోరుతెటణ్ణో వడిఁబలాయనమొనరించుపగిది నాత్మ
ప్రజ్ఞవలించ నహంకార వర్తమెల్ల | మూముఁగోఁగూడివశిష్టుమాయమగుచు,

- గీ. ప్రభుల వర్ణంబుచే దావవహ్ని యడఁగి చల్లబడు పర్వతమువలె నల్లమలరూఢి
దృష్టమొదలగు నిండియ దీప్తులునుగజివుఁడొనందమయుఁడయి చెలఁగుఁగాడె!
- గీ. ధరణి ఓరోదకన్యాయ దశలభించు ! జీవపర మేశ్వరై క్య సంభావనమున
జన్మచే నిట్టిద్యుర్ని సంజనిత మయ్యె ! వ్యావహారికమగుట సత్యంబుకాదు,
- గీ. సురతము నభిలషించెడి సునతి విభునినిద్రయందున్న మేల్కొల్పినెకపునటులు
నిర్వికల్పమూఢి నందిన పురుషుని ! శక్తిప్రేరేచు సృష్టి కీర్వరని నువు.
- గీ. సూర్యకిరణ ప్రసారము జూడలేని ! గుడఁగూబలవలె నెల్ల కూరజనులఁ
దైవ పరిశుద్ధ కాంతికిఁ దాళలేక ! మారుమూలల నుందురు మా మునిదిగి.
- గీ. ధరమనోహ్లాది కితకాపధములు లేవు ! స్వీయశక్తినివశముగావింపవలయు ;
నిందియవ్యాప్తులనుజయించినపుడె ముక్తిపథమునమిగులఁబొమ్ముఖ్యముగను.
- గీ. దైవతుల్యతా పారిశుద్ధ్యంబుగనక ! దైవసాన్నిధ్యమును జేరఁ దరముగాద
టంచుగీస్తువచించెఁ బదరమేమి ? ! మానసేంద్రియనిగ్రహమూనుటయగు,
- గీ. జీవి చిత్రాశ్రమణమాణి సిద్ధివలన !ధరణి సంసార రోశాపధమునుబడయు
వరమూనమునగలుగువానిగొనిచి ! ముందునెనుకలఁజూడకపోలుపుఁగనుము,
- గీ. జలదమస్సుంతవఱకువర్ష మృగురియుఁ ! జిత్తుమున్నంతవఱకుసంస్కృతియునుగద
కల్పనారూఢ మూర్తిస్యఘటనకదియె ! ముఖ్యకారణమగుచుబ్రమూఢునకును.
- గీ. చంద్రికిరణము లుండిన జగతి మంచు!గునియేతీరుఁ జిత్తముఁగుఁడనాత్మ

- చంచలము గాక మానసు ; సౌమ్యులకునుజి త్తరహితచేతనమెకనిదతపము. గీ. మనసమునుజ్ఞానము మానవమాననముననాశలనుబాయసాపథి యలనియందుండు నదియె సుఖదుఃఖములఁగూర్చునట్టిదగునుమానసనిరోధమేముఖ్యమంత్రమండ్రు. గీ. ప్రాప్తములుగాని వానికై పలువరింపఁగయెనివ్వు త్తినిమదిగాంచగలుగునెడలఁ గ్రమముగాఁ జిత్తవృత్తు లాకాంక్షలుడిగిపండుటాకులవలె రాలిపడుచుమదిగి. గీ. క్రమల పత్రముపై జల కణము పడిన | దానినంటక నిర్మలదార గతిని నిలుచు కీతిని జగమున నిలిచి జీవి | దాని కంటక బ్రతుకును దనుపవలయు. గీ. చిత్త విత్తోధముడివిన జీవి మందఁరాచలములేని షీరాబ్ధియులు ద్ధరణి నిర్మలిన వర్తనుడయి కర్మములనుదగులుకొనకయె తనజీవితమును గడపు. క. అంతమునం దెప్పుడు ఘన | చింతలఁ గలిగించునట్టి చిత్తవికాసం బంతయు నుడివిన నాత్మోద్ధారితము ప్రత్యక్షమా సుధామయ మగుచున్.
- గీ. చిత్తమండుకాకమా ! నీవు సృష్టి నెల్లదిరిగి శ్లాషించి ఫలమేమి తెచ్చినావు? దుఃఖ సంపాదనమె నీవిదూషకత్వ ఫలము; శాంతిపుమంత్రతో నిలిచిపోయ్యు. గీ. ఉద్ధతులమధ్యవేదల కుండఁదరమె! యనెడనాగ్నీక్రియచట సత్యమగుఁగాదె తనఘనంబులుపోరు సందర్శముననుజీవి ఫినింపఁబడుచుండె సృష్టియందు.

గీ. బాలాఁడుపిశాచమునుబోలెవర్లమనసు! దేహమును బరికల్పించినచున్నీయ
దుస్స్వభావములనుచప్పిద్రుఖిపెట్టఁ, | జచ్చువతికువిడువని పిశాచముగున.

గీ. చిత్తముననహంభావముచేరియుండు | నది, యసత్తయ్యసత్ప్రగాసగవడుటను
జీవికనుభవములగు దచ్చేచ్ఛతలెల్ల | జిత్తవిలయంబునన కార్యసిద్ధికలుగు. 480

ఉ. మానసమేగదా! ఋషుల మంజులవాక్కులు వేదశాస్త్రముల్

పూని పఠించి జ్ఞానపరిపూర్తిని గూర్చెడి యంత్రోరాజ మ
దాని పథింప వెఱివని, తత్త్వవిమర్శను సామవేదమున్
గానముసేయు సాధనయె నాశనమా నుపపాదనంబగున్. 481

గీ. జీవునకు మనస్సేగద! నావ, కీడు | మేలులనుజూప ? దాని శమింపజేయ
నంధ తమసంబునంబడుపాంధునటులు | దారితెలియకదుఃఖముల్ దాపరించు.

గీ. నరునకును జంతువితతికి నడుమగలుగు | తారతమ్యము బుద్ధి నిదానమెకద !
దానిబరిమార్చమృగతుల్యమానుగాదె!! పశుసమానముచేయుతత్త్వమదితగునె ?

గీ. బుద్ధిలేనివాండిలి వెఱిపోకడలను | సంఘమర్కాగలకుహాని సలుపుచుండు
వాని నరికటబుద్ధి పోవంగబ్రతుకు | వర్ధిమగునిది వేదాంత ఫలితమగునె ?

ఉ. మానస హత్యచే బశుసమానుఁడుగా మనియుంటకంటె, సాన్వ

ధీనముతప్పి సంఘ నియతిం జెడఁగొట్టుటకంటె, వృత్త్య సం

దానము వాశ్యియుంచి తఱిగింబుగ దేహము నీడిపోవశ,

జ్ఞానముగల్గినందులకు సభ్యమగుం బరమేశ్వరార్పణమ్.

485

ఉ. ఏవనగ్దిష్ఠీనం గదలి వీచెడి నిశ్చలవాయు వట్టుగా

జీవి మనస్సు నిర్మలతఁజెందియు వృత్తులు సంచలించగా

భావనగూడి కర్మముల వాంఛల దొడ్డు, వివేక హీనుడౌ

గావునఁ జిత్తవృత్తుల ప్రగల్భములన్ బిగబట్టఁగాఁ దగున్.

486

గీ. ఘోటకంబును వాగెయ్యగూరదంతి | నంకుశేంబున వలెనిగ్దియములమనసు
నుచితవర్తనమునఁ ద్రిష్టనోపు నెప్పు | డల వసంతముభానునిఁ నుటులుధరణి.

గీ. అశన నిగ్రహమునఁ జిత్త వశతగులుగు | నిందియంబులునిఁచు సార్వధీనదశను;
చేహ ధారణకుం దగు తిండిచాలు | తపమనంబుపనిచెయె సదర్పమరయ. 488

క. గుణములు మాయకు నొడలని | గనుంగొనుచువానినణచగలవాఁడుజయిం
చును మాయ నటులుగాకుం | డిన సంస్కృతి నోటఁజిక్కి- డిందుం గావే! 489

గీ. మనసు సంస్కృతిగలిగించు ననుటతగద | మతిచెడినవానిక గడమానుజగము
సృష్టిబరికించు యంత్ర మిచ్చేతమరయ | దానిఁజింపిన మాయదీ దై వనటన.

గీ పిచ్చివానికి లేకపోవచ్చుగాని | సంస్కృతియె పోవుననుట యసంభవంబు;
మతిఁజెకువుకొన్న వాఁడు దుర్మార్గుడగును, | సాధువర్తన మేరీతి సంఘటించు?

- గీ. ఈశ్వర పరికల్పితస్పృష్టి యాశ్చర్యరూఢగుణగాక యన్యభుదార్థంబు కాఁగలదేమి? 493
- క. బ్రహ్మమే విశ్వమని శ్రుతి పలుకుచుండె, లీలయేగాక మాయయేలీలనతుకు? 494
- క. శంకర మతమున మాయ న | లంకారమ్ముగ నమర్ప లాఘవ ముడికెన్ 495
- లంకెలు చెల్లవు గానగ | శంకము ప్రసరించెఁ జిద్విలాసంబునకున్. 496
- క. సాక్ష్యాసంబున బ్రహ్మమే | ద్రజ్ఞను గోల్పోయి మామఁబడె ననఁదగునే? 497
- విజ్ఞానమున కవిద్యయ | వజ్రత గలిగించఁదగు నుపాదేయంచే ? 498
- క. ఉన్మాదము తలకెక్కిన | జన్మము సంస్కరియెగాదు సకలముఁజెడు జీవన్ముక్తతయన ధరనే | తన్మాత్రమెయెనఁ గోరఁదగ దెవ్వనికిన్. 499
- గీ. మూగియున్నట్టికై వాలమునుదొలంపమడుగునన్ శుద్ధజలముసంప్రాప్తమగును, మాయనారీతిఁద్రోయబ్రహ్మములభించు|నభినవాయయు|బ్రహ్మమేయగునుగాదె! 500
- గీ. చిత్తమునుబ్రహ్మమును వేఱుచేయునెడలదైత్వముత్పన్నమగు, నేకత త్వమనినఁ దద్వివాళన మెటులు సాధ్యమగుమనకుఁజిత్రజీవాత్మలదైత్వితవృత్తులెకద! 501
- గీ. ఏరికి నసాధ్యమగుచిత్తహింసకేయు | మనుటకంటెను, జచ్చిపోమ్మరుట మేలు చచ్చినను వీడనట్టివాసనలఁగూర్చి | హ్రస్వముగఁజేసిరిలజీవితాశియముల. 502
- క. మనుజున కైదిండియములు | మనంబు సమకూర్చు తగిన మనుగడ జన్మంబున వానిఁజంపుట సిలుగు | లనేకములు కల్గు నది యనర్థంబెపుడున్. 503
- ఉ. దైవమెయ్య మాయయెగా, తగువిధంబున సృష్టిని జేయునప్పుడే

భావన చేసి మానసముఁ బ్రాణము, దేహముఁ గూర్చె; వానిలో

నేటిది నొక్కయంగము మహిమిడదీసిన సర్వనాశనం

బై వృధయకాను జీవిత నియామక ధర్మము చిత్తచ్యవేన్. 500

గీ. మానవుని బంధమోక్షసంరంభమునకు మనమెకడుముఖ్యకారణంబనెను సుతియు
దాని శిక్షించి మోక్షసాధనమొనర్పఁదగును, హింసించనాశనమగునుగాదె! 501

గీ. స్మృతి సంసారమును బరమేశ్వరుండు । శాశ్వతంబుగ విడువక సలుపుచుండి,
జీవులను సంస్మృతిని మార్చుచేయుచును నె! దానస్మృతియే పరిసమాప్తమగుఁగాదె!

వ. ఈ సందర్భమున - “బుద్ధిజాడ్య జనితోన్మాదులదా శ్రోత్రియుల్”

అను అల్లసానివెద్దనార్కుని వాక్యము సంస్మరణీయము.

చ. ఎవని మనఃప్రవృత్తులు నయించిన రీతిని వాడు నృపులన్

భువి సమకూర్చుచో మనకపూర్వములై కనుమింపకుండు నే!

భువనమునందుఁ గల్గిని పౌల్బుగ నెల్లర కేకరీతి సం

భవమెటులొను ! దృశ్యమునఁ బద్యము పద్యమె చూచువారికిన్. 504

గీ. అపని శృంగారరస సమగాని భూతి కలుగు నేజుంటకైన పౌఖ్యప్రవృత్తి;

దూఢరేఖలు చిత్త నిరోధకములు । మనసు పరిపెట్టుకొనిన బ్రమాదమునుగు.

ఉ. మాయయె స్మృత్యే నేయననుమాట యథార్థమై న దారుణా

న్యాయము గాడె ! బ్రహ్మ వివరములు నయంబు భయంబుతోడ నీ

కాయములందుఁ జేరి కడగండ్లను జెందగ దాని మారణా

పాయము జీవులెట్లు గనువారలు మాతృ విధారణంబగున్.

౪౦౮

క. మనచిత్తం బొక యదనుననకేక విషయంబులందు సతుకదు గానం

గన వినఁ దిన ననఁ గొనఁ జనమనంబు నొక్కొకటిగ గరిమ న్నెరవేర్చున్.

చ. మఱిచెడి బుద్ధిహీనుడయి మగ్ని నశించుటకంటె లబ్ధ జీ

వితము శరోపకార శరవీతముగా నొనరించు జన్మమే

ధృతిఁగృతకృత్యమకానని నుశింపఁగ నోపుఁ బరాత్పరుం డనా

రతము సమ సజీవ పరిరక్షణ తత్పరుడై మెలంగఁడె.

508

గీ. చిత్తము నశింపఁజేసిన సిద్ధునకునుధరణి నున్మత్తునకువలె దగులు మరపు;

వానికే మిధ్యయనిపించుగాని జగముజగము గానుండుజ్ఞానియేయగునుమిధ్య.

గీ. చిత్తవిచ్ఛేదమున దేశస్థఁజేయ ! ననువుకడ దట్టిజ్ఞానంబై యంతరించు ;

వృద్ధిజీవణమగుఁ బరమార్థముడుగుఁబ్రణికిమాలిన కీటకంబయగు జీవి. 510

గీ. గోవుతోడను జెరిగెడు కొమ్ములల్లు ! నరునితోడను జెరుగుదృష్టయునుధరణిఁ

బరమవైరాగ్యమునను నివర్తితమగు దాని వారిచుటకుపేఱువారిలేదు. 511

క. కదలీ గరాసారము ! గడ సుసారంబు దాని గనునింపనివా

- మదిగలఁతఁజెంది యుత్తమ ! పదంబుఁజెందుట కపార బాధా కరమా. 512
క. ఉదకంబున మత్స్యంబులు ! నుదంబరంబున మశకములుండు విధమునన్
హృదయంబున దుర్వృత్తులు ! వదలక పొడనూపి జీవ్రబ్రతితుం జేయన్. 513
గీ. ఘటజలంబుల ఘటము విఘటనమైన ! రెండుఁజెడిపోవునట్లు శరీర మాన
సముల రెంటిలోదేహవాసననశించె ! నేని, రెండునుజెక్కిపోవు నిర్విధుమాలు. 514

పర్యాయపదములు.

- గీ. అతివాహిక దేహ రూపాత్మయైస ! బ్రహ్మమే మనస్సది యాత్మిభౌతికమగు
సృష్టిగావించుచుఁజెను; చిత్తబాధ ! మల మవిద్య మానసమన మాటుచేర్చు 515
గీ. ధరణి సజ్జాన మలిన చేతనమైవక్రత్తి, ! మనమునకర్హమ గట చేసుననుననిరి,
కర్మమనికర్మోంద్రియగ్రంథిమగుట మామయమనహంకృతిమనునామ యులుగలవు
గీ. పక్వతీపు సుషుడుశూన్యంబుబ్రహ్మమాయ! శివుఁడువిజ్ఞానవిశాశానుడవుపరాత్మ
యనుచు వివిధ మతస్థులు ననెద రీశు; ననివసిష్ఠుఁడు రామచంద్రునకుఁ జెప్పె.

గీ. జై కవిశర్వరుడాత్మచైతన్యజీవావరపరబ్రహ్మ మనునాఱువాచకములు
సృష్టికర్తకు వాణితి విండఁదల్యములుగఁబొకకులారీతిఁ దలఁచ వలయు.

శ్లో. సంకల్పోహిమనోజీవశ్చైతన్యబుద్ధిస్సవాసనా

నామైకాన్యత్వమ్ తేషాంసార్థేనార్థవిదాంవర (జ్ఞానవాసిష్ఠము.) 519

గీ. తలఁచె మనసు జీవుండఁజిత్తమును వాస! నాసహితమగుబుద్ధియువాసినగును
నానుమూల్యము వీనియందలి విశేషమంతియేకాని కాదు యదార్థమరయ.

శ్లో. మనోహి జగతాంకర్తృ మనోహి పురుషఃపరః

మనఃకృతం కృతంలోకే నశరీరకృతం కృతమ్. (యోగవాసిష్ఠము) 521

గీ. జగములన్నిటిసృష్టించుదగమనస్సు! పరమపురుషుండనుమనస్సుబ్రహ్మమదియె
లోకపరివర్తన మనోవిలాసనంబు! శాతికత్తనువుచేయ దేవనిగాని. 522

ఆ. పురుషుఁ డీశ్వరుండు భూతాత్మకుండు జీవుండు పాణిఁడక్షయుండు సత్త్వ
మనఁగ నేడుపేరు లష్టమంబు పౌజాపత్రిమనఁబరగు దండదేవువేరు. (భార)

శ్లో. చిదేవదేహలోప్యసవచ్చిదేన మనశ్చిదేవాపి చ ధీశ్చిదేవ

చిదేవకర్తాచచిదేవభోక్తా! చిదేవభోగ్యంచచిదేవసర్వమ్ (శంకరుఁడు.) 524

క. చిత్తేమనస్సు దేహము | చిత్తేప్రాణములు మఱియుఁజిత్తేధీయుం

జిత్తేభోక్తయుఁ గర్ముఁ గర్ముఁ | జిత్తేభోగ్య మఖిలంబుఁ జిత్తేయనా.

శ్లో. శ్రుణుష్వవిద్యన్ మనవషటీహో | మనోహివిశ్వంమనవషచేశో

525

మనోహిమాయామామపవబంధోమనోలయోము క్షీరయంయథార్థః (శంకరుడు)
గీ. బ్రహ్మ మేమాయ, మనసుజీవంబు, మఱియుఁ నీశ్వరుండును, బంధంబు, విశ్వమనుచు,
శంకరుడు చెప్పి మనసును జంపుమనట! యాత్మహత్యయు, బ్రహ్మహత్యయునుగాదె!

తిర్వకులు.

ఉ. జీవులఁజేసి కర్మఫలసిద్ధిని వారలె పొండునట్లుగా
దైవము సృష్టిజేసిన స్వతంత్రత నీవలఁజేయ మానఁ ; దా
నేవిధి స్వేచ్ఛ జంతుతతికిచ్చెను? మానవు స్వేచ్ఛకేగతిం
దాచగు దేశకాల పరతంత్రములొగద! యెల్లకర్మముల్.

528

గీ. మానవున కొక్కనికి మాత్రమా యనంత । కర్మకర్తృత్వసిద్ధి ప్రకల్పనములు
జీవకోటికి లేని విశేషవిధులు । బరపునే; నరులకుఁబక్షచాత మగును. 529

గీ పాపపుణ్య వివేచనా పటిమ మాన!పులకుఁగలదన్న నితర జీవులకు లేదు;
పానికేగతి జన్మకర్మారానుభవము । లోకపు? సమ్యక్శన మతుకదో నుబుద్ధి! 530

- గీ. జంతువులకున్న విజ్ఞాన మెంతి న మెలుగిర్పరింపఁగ మనశ్శేమి నేర్పుగలదు
 సరుల మించిన జ్ఞానమువరలు నేమెల మన మెయవమా ర్థవర్తనమునఘనులము,
- గీ. చెడలుఁజీచులు పక్షులు మొదలుగాఁగఁజీవజాతుల నియమ విశేషములను
 దరచి చూచిన మనుజులు తలవంపవలెను నైష్టిక ధర్మ ప్రవర్తనముల.
- చ. జగతిని జీవజాతముల సాంఘిక నైతిక సాంప్రదాయ ధర్మగతుల నెంచ నాగరక రాజ్య విధానములన్ హాసింపెడిన్
 మగటిమి దూరదృష్టి నణుమాత్రము జంకవు, యుద్ధ కౌశలం బగణిత, మింక మానవుఁ డహంకృతిఁ జెందఁగ నేల భూస్థలిన్. ౪౩౩
- గీ. జంతువుల కొకవిధమగు జ్ఞానముండుఁ జేయఁగూడని పనులను జేయవెపుడు
 మనమె బుద్ధిమంతులమని కనికరానిపనులఁజేయుచు నుండుమభావ్యముగను.
- గీ. హద్దుమీఱిన జంతువు లనలు లేవుతమనియతులను బాలించి తనరుచుండు
 హద్దుమీఱని మానవు లరిచి భవనిగాననే పాపపుణ్య విఘాత మను రె. ౪౩౪
- ఉ. మానవజాతికంటె సుగమంబులు తక్కిన జీవజాతముల్
 పూని నమస్త ధర్మగతులున్ వెలుఁగొందు స్వభావ సిద్ధమె
 జ్ఞాన వివేక సాధన విచారణ యత్కలలేదు మానస
 ధ్యాన తపఃవిరాగ పరతంత్రితలెల్ల హుళక్కిరహాఁగదా! ౪౩౫
- గీ. సాపురంబుల నెచటికిఁ బంపి విడిచి న స్వస్థులంబున కరుడెంచు సరణి, నకల

జీవు లెచ్చటఁబుట్టి జనించి చనిన । జై వమున లీనముగుట పార్థముగాఁజె! 537

గీ. జంత్రు తతివండి మానవజాతి వొడమైననెడిపాశ్చాత్యసిద్ధాంత మనుచిత్రము;
ఘనవిఠాతీయ జన్మసంఘటనమెపుడు । స్మృతి నెవ్వరువినికన లేదుఁ ధ్రువము. 538

క. దివిఁబుట్టులఁజూడుడు, వి । త్తప్ర, కోయప్ర, కొటలోన ధాన్యంబును నిం
బపు గద; లోకాంతరమం । దపు తండ్రియె యేలుచుండు నారసి వానిన్. 539

క. మీరొంప వానికంటెన్ । మీఱిన వారగుదురుగద! మీలో నెవఁడే
నారసి తనయకాన్నత్యము । నూరెం డధికంబుసేయఁ బోలు నె కృష్ణిచేన్. 540

గీ. లల జగద్రక్షకుం డేనుకలికెన్నిట । తెల్లవారల మనసు రంజిల్లు నటలు
కానుకనుకమృబడుఁజటకములురెండు; ఇలనుబడదొక్కటియుఁదర్పిసెలవులేక.

క. మీతలపైఁగల కచసం । ఘాతము లెక్కింపఁబడియెఁ గావున మీరల్
భీతిలకుండుఁడకేకము । లైతగు విచ్చుకలకంటె నధిలుకుగాకే ! 542

గీ. సకలజీవులు భగవదంశభవులగుటఁజి త్తమేక్కాగ మొనరింప ను త్తముమగు
నప్పసిద్ధులఁగలుగు ధన్యాత్ములకును; । మానవేతర జీవులఁగానఘవియు. 543

గీ. శ్వేద వాయుజ క్రిమికుల వితతి ధరణీనగణితంబుగఁ బుట్టి లయంబునంను
నిట్టి పులఁబుట్టింప నీశ్వరునకుఁగలుగు ఫలమేమియెనా చెప్ప నలవిగాదు.

- గీ. శ్లోవుల కంఠయేకాంత గణ్యమగును! మానవేతర జీవుల మనసలదాత్మ
పాపపుణ్యంబులను లేపువానికిలను | నరులకే నిల్చి రై హిక న్యాచుచిక్షులు.
- క. కొట్టెదరన్నను భయముం | బెట్టెదరన్నను నయంబు నిజసంతతిపైఁ
బుట్టెడు ప్రేమయు జీవుల | నట్లునను సమాన ధర్మవర్తనలొగా? 546
- గీ. మానవేతర జీవుల నూనములగు | మానవుల సంఖ్యతో బోల్చు జ్ఞానమదన
మైన దైవదృష్టిని భేదమమర దెల్ల | జీవులును ముక్తి నెట్లులో చెందవలయు
- ఉ. చిత్రము జంతువులే విధినిషేధము నెంచవు, ధర్మశాస్త్ర తా
దత్తయ శిక్షణల్ గనవు, స్వాదుపదార్థము లారగించుచున్
మిత్రకళత్ర శత్రు సరణిం బరికింపక, జీవయాత్ర ను
శ్లేశములు బరామరికఁ జెంది తరించు, నదేవునంబగున్.

548

జాగ్రత్తవును ముప్పులు.

- గీ. స్వప్న గతమగు చర్య యేచందమగున్గా | జాగరిత మట్లులే జీవజాతమునకు
జీవులనఛాయలొదిచిత్వరూపుఁకును, స్వాంత్ర్యముండఁదెన్నఁడుధరితి. 549
- గీ. స్వప్నమునుష్ఠ పిల్లినమైనమయునగుల్నిజగము ప్రళయంబునందునపగతమగును;

టుగులుపరమాత్మస్వీయనిర్మితముచూచును; కటక హేమాకృతినిర్మింపకలుగుచుండు.

గీ. స్వప్నరహిత సుషుప్తి నెసగుమనస్సు | నగిదినుండును | బ్రహ్మయంత్రవాసియైన
పరపరబ్రహ్మరుననచ్చుభవ్యరూరి; | సుసహృదయండాస్థితకలుగనోవు. 551

గీ. వేద్య వేదన వేత్తత్వ వివిధవృత్తు | లెండు బ్రతిబిబిత్తంబులై యెసగు నట్టి
దర్శనంబనిపరమాత్మ దలఁపవచ్చు; | నన్నియును వానిస్వప్నంబులగుట చేత. 552

గ. జీవునకు స్వప్నమేరితి నిద్దరుగునా | దైవమునకట్లె స్పృష్టి సంభారమగుచు;
బంచతన్మాత్రలునుజగత్పరిణతియును | బరమపురుషునిస్వప్న సౌభవములగుచు.

గీ. జీవు లగ్నిస్ఫులింగముల్ చెదగివచ్చి | భౌతికోపాధులను జేరి వదలిపోవు
స్వప్నమున నిజమృతిగని వగచురట్లు | స్వీయసంసారవిభ్రాంతిజీవివగచు 554

గీ. అకృత మననుభూత మసత్యమైనస్పృష్టి | స్వప్నగత చర్యమౌటిదై సత్యముగను
జోచుటయెచిడ్వీలాసవై కవ్యమగును | స్వప్నజాగృత్సుపుత్రీశ్వరునిమహిమ.

గీ. జీవునిగిగర్భగృహమగు చిత్తమందు | గల్గునంబగును జగద్వికార సమితి
స్వప్నకల్పనమవలె ససత్యములగు | బహుళసఖదుఃఖ దయములూభాసములగు.

గీ. స్వప్నసౌభాగమున వీర్యపతన ములులజీవికిని లేనినుఖమృఖ నిదిగలుగు;
లేనివయ్యును గలిగినట్టి నోచు | దైవసామర్థ్యసిద్ధి కుదాహరణము. 557

- గీ. అనుదినంబునుకలుగుచునంతరించు ! స్వప్నజాగృతలకు భేద వసతిలేదు ;
భౌతికాచరణంబులు జేతనంబు ! నవియె, సుఖదుఃఖములు నల్లెదుగుచునాడె !
- గీ. స్వప్నమునుపీడగను బాంచభౌతికంబుఁ బ్రార్థివముపీడఁగను నాతివాహింకంబు
పాము కులుపములను పీడపగిడిఁదోచు జీవపరిణామ మాపార్వచి త్రవృత్తి.
- గీ. వాసనలు లేనియెడల స్వప్నమును దాటిఘనసుషుప్తిని జెందెను గతిని జీవి
వాసనాబీజముక్తి జీవద్విముక్తుఁడగును జాగ్రదవస్థయం దనఘుండవని. 560
- చ. తలఁపఁగ స్వప్నమందుఁగను తన్వ యసత్యమె మయ్యు నెవ్వడిం
గలఁగనువానికిన్ రతిసుఖంబుల నిచ్చునొ యల్లె నెచ్చడిం
దలఁచిన భావపాటవమునం బరికల్పితహా జగంబుల్
పాలుపగు స్వప్నమందుఁ బరలోకముగూడఁ దలంచినంతలోన్. 561
- గీ. స్వప్నదృశ్యము కేవలసత్యమెచఁజాగ్రదనుభూతములును నసత్యములగు
నొకటి మిథ్యయు, సత్యమొకొకటి యగునె! యేకపథముననపిపిఁచుటే సుపంబు.
- క. జాగృత్వస్వసుషుప్తులనిగృహశక్తిని దురీయ నిర్మలరుచిలో
దగ్గిరిగితి గలుగును, నే! కాగ్రీవమాధిమును యోగహాఁగద యిదియే. 562
- ఉ. జాగ్రదవస్థ నింద్యము విచక్షణ మెన్నఁగ మిథ్యయయ్యు న
త్యగిమెయకాను, స్వప్నమున నుండువిధంబుననొ సుషుప్తిలో
నగ్గివాహమామనంబు కడునిర్మలతంగను పీనిలోపలన్

వ్యగ్రతఁజెందు జీవుఁ, దదివైభవ లీలయగుం బరాత్మకున్.

564

చ. కలఁగనునేత దృశ్యమును గాంచెడువాఁడును, గలు శార్వముం

జెలఁగును మూఁడునేకములు జీవునియందు సమగ్రరూపమై ;

కలుగునుమాయ జాగ్రతను గ్రాహకమున్ గ్రహణంబు గాగ్రాహ్య మిం

దులరఁగ్జ్యవమందుఁ ద్రితయంబుగ సృష్టివిధానలీలన్.

565

గీ. స్వప్నమున నిద్రయంబుల శక్తులుడుగఁమనను కల్పించుస్వప్నముం దణఁగ్జ్యని
మనను నిద్రించఁగనునుషు ప్తినివహించునదిచిదానందతుల్యమాపదముగాదె !

గీ. జాగ్రతను చేయునట్టి భోజనము జీర్ణమగును, స్వప్నంబునందల్లెయగునుగాదె
లేచునప్పటి కాభుక్తి పాచనమగుఁగఁడువు నిండంగలేవని నుడువుతెలులు.

గీ. వీర్యమలమూత్రపతనముల్ వేద్యములగుఁదనువునుండివెడలుచదార్థంబులగుట
స్వప్నమునభక్తిలోనికింజనదుగాన ! క్షున్ని వారణయెటులొనగూడఁగలదుఁగిరి

గీ. కలను గలిగిన జగమెల్లఁగలయగును ! మెలఁకువనునట్లె యీస్వప్నిశ్చస్యమై ;
సత్య మెల్లయవస్థలస్థమెదుగుఁరెండుఁదాత్మాలికములంతరించుననియె566

గీ. జాగరణమందుఁగలుగదు స్వప్న మెపుడు, ! సుప్తిజాగదవస్థనుజూడ మటులు
ముకునకు లోకసౌఖ్యప్రసక్తియుడుగు ! సక్తిగలవానికబ్బనుము క్తితుదిని. 577

గీ. స్వప్నకథ పుణ్యపాప వాసవల వలన ! స్వప్న సరళంబు లుండని చందమునను
దనువుదొరగిన జన్మనందలిక్రియలును ! దర్శనంబులుజీవికేదగులభోవు 571

కష్టసుఖములు.

గీ భూనభోంతరములునిండిపోరలుతేజ ! మగుట నెన్నెన్ని నామరూపాంతరముల
నైన విహరించి కష్టసుఖానుభవము ! లందవచ్చుచు దైవమానందగరియ. 572

క. చెడుగేమేలగు, మేలే చెడుగగు, సందర్భవశతం జితవిసుద్ధిం
జెడుగిది మేలిదియని చెప్పెడుభునుడెవ్వండుగలడు? పృథ్వీసలిలాన్. 573

గీ. ప్రతిసుఖంబునక గవ్వము లతికియుండుఁగవ్వములేని పౌఖ్యముల్ కానరావు,
కానసుఖదుఃఖములందుల్యగతినిబొందు! ప్రభగవధిమతముగా నెఱుంగవలయు.

చ. బలులగు దంకతుల్ రతి నపారసుఖంబుల నందుకాలముం
దలసటయున్, శరీరబల హనియు, స్వేదము, పెద్దయూర్పులం
గలుగునటంచుక గేభినుక గంగలరే భగవంతుడట్లులే
తలంచును సృష్టిగలు కలతల్ భరియించి విలాసముండెడున్. 575

చ జేమాఖాదలు విలివూరి దేహికిస్స తిత్సప్తనహజంబుగా నది దైవవిధియె

- కానఁబడరానిపాటలనిక్కముగఁగూర్చు | డతఁడెజీవాత్మగ్నడై యుండు శతసదాత్రి
 గీ. లిధిపునింటమహాత్మ్యవమగుచునుండఁబరిజనులుశృమిపడుటగు వెరువడగు నె!
 డైవగీలా విహారసందర్భముననువానివీజలముశ్రమపడవలదె? మనకు. 577
 గీ. ఘన సమారాధనమున భోక్తృభుజింతురంటఁదోమెడువాశేడ్వనగు నెయెవరి
 గతికి వారలు కరితృప్తిఁగాంచ నగును! దైవ మేర్పాటుచేసిన దశలెతగును.
 గీ. నిత్యములు కానివానిపై నిలుపుచేమ | నిష్కలంబగు నెప్పుడోనిశ్చయముగ
 బానిసలఁగొల్పుభృనిసపడినందు | నైహికాపేక్షలెల్లశూన్యములుగానె! 579
 గీ. వృక్షప్రాపేతభోజనోత్సవముఁగాంచు | నాల్కాయనికాభృభూమిపై నడువమానఁ
 దగునె! జీవులందఱున్వీయధర్మములను | మెలఁగసృష్టిక్రమముసాగులలితతి.
 గీ. జీవికేగ్రాగచిత్తత చిత్కైసేని దేహబాధ లెక్కుడుగ బాధించ వపుడు
 మానసకబాధలునుమటు మాయములగు! మత్తమందువిధంబునమైక మొదపు 581
 గీ. కంటకాభావమగు కేతక కుసుమంబు | దర్పణములేని శుద్ధ సస్కణ గణంబు
 కష్టములులేనిసుఖములుకలుగవెపుడు | దైవమునకై నలీలఁదనరునపుడు 582
 గీ. సకల కష్టసుఖముల నీశ్వరుఁడై కూర్చి | జీవులై యనుభూతిని జెందునపుడు
 విస్మరించుననిజశక్తి విధవ; చుదియె! జీవపరమాత్మలకుమధ్యఁజెలఁగునియతి 583

గీ. కష్టసుఖములు భావ సంఘర్షణములు, నవరసంబులఁబూర్ణ సంభవము లగును
దైవవీర్యానుభవసంవిధానమనకు । వలయునన్నియుభావనాపాటవములు. 584

గీ. పాంచభౌతిక సత్త్వగుణభావ గణిమఁజీవు లణువులు చిత్కలోజీవితములు

ప్రేక్షకులు సృష్టివైచిత్ర్య విశ్వనటనకష్టసుఖములు లీలావిశిష్ట దశలు. 585
అవయవములెల్లఁ గలియ దేహమగునట్లు । దైవవీలకు జీవులందఱును వలయు
కష్టసుఖములనీచోచ్చగతులఁదలఁచఁదగదుప్రభుకార్యమే ఘనంబగునుగాదె.

ఉ. దైవము భావనాపటిమఁ గా సృజియించును విశ్వమెల్లెడన్

జీవులు పానియంశములు, సృష్టి దక్షము, లాత్మ నిగ్రహం

బే వలయుం దరింపఁగజయించునె జీవుని జన్మకర్మముల్ ?

భావనయందె కష్టసుఖపాదఫలంబులు కల్గిపోయెడిన్.

587

చ. మధుర పదార్థములుపంచు మానిసికిం గటుతి క్త పడస

క్రగిత సుఖానుభూతి యెటుగల్గును? పూర్ణుఁడు కాకపోవు; నా

విని సుఖదూఖభావ సమవేతము లీశ్వర చిద్విలాసముల్;

వృద్ధులకుజంక మేలివిషయంబులు చిక్క-నె జీవకోటికిన్.

588

గీ. ఇంద్రియములకువిషయంబులందుఁబొందునెలయువేళలసుఖదూఖములు ఘటిల్లు;

రాకప్రోళలుగల వసిరంబులగుట । పాసి పైరింపవలయు నెట్లనఁబార్చి 589

గీ. నిలలయందుఁదె లంబునిదించునట్లులు । కష్టసుఖములు మానప్రోతములగు

దిలవవర్ధించి తెలంబుడియుభంగి । భావసలకష్టసుఖములు తృప్తములు గు. 590
గీ. గాఢసుఖదూళి బంధమోక్షము లకిలనుగలుగు జ్ఞానేంద్రియగణంబుకారణంబు
ధరణి దేదీక్యమానమై తననటకును సంశయమంతండు కారణం బగునుగాదె !

ఉ. కష్టసుఖంబులెప్పు డనకంకను జూడక పృథ్విచేబవల్

నిష్కబ్రహ్మత్తి వచ్చిచను నీతియుజాతియుఁ గాలుఁడెంచఁ డు

దివవిధింజరించు నిరతిన్ భవబంధవిధాన విట్టిదే ;

సృష్టికిఁ గారణంబు వరమేశుని వేడుకయేకదా ! సదా.

592

గీ. ఈప్రీతానీప్రీతములె సహింపరానికష్టసుఖములుగూర్చు నిక్కముగస్పృశి

నవియె దైవలీలఁ ; నాని నణచివైవాస్పృశి కారణమిట నశియించిపోవు. 593

గీ. తత్త్వవిషయంబులేరీతిఁదలచి కొనినఁ జూపుబ్రతుకులుఁ దప్పని శాసనములు

పుట్టినప్పటినుండియుఁ బోదుమనెడఁదృష్టి నండిన దూళి ప్రదీప్తి యడఁగు.

గీ. పాఠికోటుల దూళి మపారమగుటాని వారింప నేకీ దరముగాదు ;

భుతీయున సూర్యకాంతి కాచాచ్ఛకముగఁదరఁగి సంతనుగప్పపాఠ్యంబుగాదు.

గీ. స్వీయగృహమున నతిథి వసించునట్లులంటియంటక తిరుగు గృహస్థు ధన్యుఁ
డగును, సుఖదూళిములను దుల్యగతి. జూచి భక్తిపారవశ్యతపరంకదముఁగాంచు.

గీ. కటక హేమముల్ మృత్తికఘటముజడములగుటబాధలే దెట్టిహూర్పుగలిగినను
జడము దేహము జీవుడనెత్తు నగుట ప్రభునికళయయ్యునుభిద్యుభాభాజనమగు.

గీ. కలసి సర్వము బ్రహ్మమేగాన భువినిబ్రకటితంబగు భేదపరాగమెల్ల
వానికనుభూతమగును ధాప్రాచయముగను; నచ్చిదానందమిద్రిప్త శస్తవహింను.

గీ. కష్టసుఖములు కావడి కడవలట్టలేంచి కాలంబు గడపుటయే ఘంబు;
నెమరుచేసినకొలదిద్యుఖములు వెరుగునంస్కరించినసుఖములు తాహమిడును.

గీ. కష్టసుఖములు లీలావికాసములగు, న్యాయమన్యాయమను శంక లతుకవించు
లీలధర్మాసంపానై ? కేళియగును; గాన ధర్మార్థ కామ మోక్షంబు లెగును.

ఉ కంబళిలోన భోజనసుఖం బెటులబ్బును ? ముదముద కా
డంబరవృత్తి వెండుకలు డాయుచు జిహ్వ, కదేవిధంబుగా
నంబరవర్తియైన పరమాత్మ జగంబున మున్ది సృష్టికా
ర్యంబునక గష్టసౌఖ్యముల సంవియుఁ బొందఁడు భేదమోదముల్.

601

ఉ. నాటకమాడు పాత్రలే ప్రణాళిక చొప్పున హావభావ వా
క్యాటవము ల్పటించు, నధికారి మహేశ్వర డనంతపాత్రలన్
బూటక మొప్పు నాడుతటి నూల్కొను కష్టసుఖాది భేదముల్
పాటికిఁ దెచ్చునే ? ప్రవిమలంబులు వాని విలాస సంపదన్.

602

స్వాతంత్ర్యము.

గీ ధరణిబ్రతిజీవియురు వేలుత త్వమగును! భిన్నభిన్నముగానుండి విశ్రమించుఁ,
గలిసి యేకంబుగావవెక్కడను రెండు! జేసి వ్యక్తిత్వమిహ మునదానిదెయగు.

ఉ. ఒక్కొక్కజీవుఁ డొక్కొక్క పరియోజనముంగన వచ్చినోవు, నీ
ఫక్కి-సమస్తజీవులు స్వభావమునం బరమాత్ము జన్మయుల్;
లెక్కకుమించి వర్తిలెడు లీలల నావరణంబు గాంచుటన్
నిక్కములంచునెంచి ధరణిన్ భ్రమఁజెందుటయే విచిత్రమా. 604

గీ. ఆలుమగలకుఁ గల జీవితాశయములు! మాతీయుండును దైవనిర్మాణమునను
ధరఁబరస్పరసౌఖ్య సంధానముచకుఁ ! గలియుచును, సర్వజీవుల గతులునటె.

గీ. ధరణి సాంసారికానుబంధములయందు! స్వీయసౌఖ్యానుసారమై వెలయుఁజేను
యెవరిగితి వారిదేయగు నీశ్వరేచ్ఛ! వృక్కులకుఁ బూరమైతి సంధవముకాదు.

క. జీవంబొక్కటియైనను ! జీవులనేకములు దైవ చిత్రించితియే

శేవల భిన్నానుభవో ! జీవవృత్తిస్వస్థిః జెందును దానే.

607

క. ఏజీవి జీవితాశయ ! మాజీవిదె యితరజీవికంట, దిలబర

608

ప్రాజాపత్యము సరిపడ ! దోజశ్యానికి విలాస యోగము లందున్.

చ. మనకు స్వతంత్రమున్నదను మాటయెక్కాని నిజాబుఁగాంచ నే

కని మనచిత్తవృత్తి ఫలవంతమగున్ ? భగవాను చిత్తమే

కనుపడుఁ ; దత్తులానుభవ బాధ్యత జీవునకా ? యిదెట్టిధ

ర్మనియతి ? దైవలీల క్షమంగలవెల్ల నిమిత్తమాత్రముల్.

609

గీ. మనవివేచన మజ్ఞానమయ మగుటనుఁధర్మనిరారణముసేచుఁ దగము నిజము;

రజ్జసర్ప విభ్రాంతిసంక్రాంత మగును; దాదుమాతగు ధర్మనిరారణములు. 610

గీ. దైవదృక్కుల మతని తత్త్వంబునుండి! పైకి బ్రసరించిమరలి లోపలికిఁబోదు

మిందు వృత్తిత్వ మేతీతి నేరుపడును ! జీవపరమాత్మ లద్వైతచిత్తములగు.

క. ఏయే జీవున కీశ్వరుఁ ! జేయే కార్యములుఁజేయ నేర్వఱచెనో? వా

రాయా కార్యంబులనే ! చేయంగల రస్యములను జేయంగలచే?

612

ఉ. జీవిని దైవమేటికి సృజించెనో? వాని విలాసపైఖరుల్

జీవి కగోచరంబయినఁ జేయునదగ్గియె జీవితంబునం ;

గావున స్వేచ్ఛజీవికి జగంబున లేదు, ఫలంబు నట్టిదే;

దైవము చిద్విలాస పరతంత్రతఁ దాలిన్ సమస్త భూమికల్.

613

- గీ. వరలు జీవాత్మలకె వేఱు వసతిలేదు, | పరమచైతన్యమే వానిపట్టుగొమ్మ;
అట్టివానికి వ్యక్తిత్వ మనురక్షేసి | ధర ననాదులఁజేయుట తగనిదగును. 614
- గీ. ఒకగడియముందుగానియింకొక్కగడియఁజెనుకగానిమృత్యువృనాపవీలుపడను
పిథివిధించినవేళకు వెడలవలయు, | నరునిస్వాతంత్ర్యమింతయన్యాయముగద! 615
- గీ. ఉడ్చించిన దేశకాలోషత్రు | లరయ జీవితాశయ నిర్ణయంబుసేయు;
సాంఘికవాదములు గూడసాయపడుచు | మానవునిస్వేచ్ఛయననామమాత్రము
- క. పుట్టుటలో గిట్టుటలోఁ | బైట్టుటలో సకలకార్య విరచనములగో (గడ!
మెట్టుటలో స్వాతంత్ర్యం | బైట్టి కనుపడదు నరుల కిలలోఁదలఁచన్. 617
- గీ. ఉత్తరక్షణ మేరీతి నుండఁగలదొ | తెలిసికొనఁజాలు, మద్దానిదిప్పలేము,
నరులస్వాతంత్ర్యమాభాసవలనమగును! జన్మకర్మములెటులు సంజనితములగు!
- ఆ. “ధాత నిన్ను నేమి ధర్మమునడపుట | కైన్యజించె దాని నాచరించి
యుండు నీవు నీకయొడయండవేధాత్మనోదితప్రపవర్తనుడనైగాక.” భారతము.
- చ. “మనుజులు సేయనెవ్వరు? సమస్తము నీశ్వరునాష్టజైలెడు
నిన్ననుము కుతారపాణి ధరణీరుహముల్ నలుకంగఁ జూప మొం
దున్దొకొ కుతారమున్ జనులు దోషముఁబొందరు క రయ్యాశ్చర్యం

జనియెడి నిశ్చయంబు దృఢమై మదినిచ్చిర బాలు భూవరా! భారతముః
 గీ. దైవసంకల్ప మొనరింపఁ దనువుదొల్పుఁజీవడి పరిపూరియతా జీవితముఁ
 గ్రొత్తసంకల్పమెటులొనగూడువేఱుజన్మమునుగాంచఁదానిక్షస క్తిలేదు ౧౭.

అ హింస.

- గీ. నరుఁ డహింసాపరుఁడగుటన్వాయమని, హింసకు నహింసకువ్యవస్థయెచటఁ
 జీవనోపాధికే హింసనేయవలయుఁజీవితాహారమగునె నిర్జీవస్మి? (గలదు ?)
- ఉ. మోసముఁజేయఁబూనిన విమూఢుడు ధర్మవిహీన వర్తనన్
 దాసుఁడుగా మెలుగి విగ్రహభిరుంధయి, దేహమానసో
 ల్లాసము లంతరింపఁజెడఁ బ్రాణులు చిత్తశలాటచే రసా
 భాసము విత్రవంచనము స్వార్థపరార్థములేకపూటచేన్.
- గీ. సకలజీవాత్మ లీశ్వరాంశములే యగుటఁ నేకమయ్యును దోఁచు ననేకములుగఁ
 గానఁబరవీడనం బ్రాతృపూతయె యగుఁ | దెలియ కజ్ఞానవశేత నాధింతురవని.
- గీ. లోకవిజ్ఞాన మాత్మనివేకమగును | సంఘసత్త్వంబై వ్యక్తిసంస్కారమగును
 సంఘమునువ్యక్తియునుదె వశ క్తియెయని తెలిసికొనుటయెజీవిత ఫలితమగును.

- గీ. జీవతతికెల్ల నీసృష్టి జీవతతియె ! జీవనాధారముగఁజేసి సృష్టికర్త;
వానిబుద్ధిపై శద్యమెవ్వనిగిఁ దెలియఁ? | ధరసహింసయేరీతిసాధ్యమగునెప్పుడు.
- ఉ. “కాయలఁబండ్ల నీభులను గల్గవె సూక్ష్మపు జుంతువుల్ ? మునుల్
సేయరె హింస వాని నుపజ్జీవితఁ ద్రవ్వరె కందమూలముల్ ;
నీయెడఁజూడు ప్రాణములు నిల్వఁగ నేర వహింస నేరికిన్ ;
వేయును నేల భక్ష్యముగ వేధ విధింపఁడె ప్రాణిఁ బ్రాణికిన్.” భారతము, 627
- క. “విను పశుహింసాకృతయా | గనిరూఢిని ధర్మపరుని గా వేదంబుల్
గొనియూడెడు సముచితహింసనమరయ నహింసగానజగతీనాథా” భారతము.
- గీ. హింస నెఱుఁగనివాఁడు సహింపలేడు!చీమద్రోక్కఁగనైన వృశ్చికముఁజంప,
మాంసవిక్రేతకు పథ సామాన్యమగును!అరయఁబడవెట్టివికృతులభ్యాస వశత
వేదవేదాంగవేత్త లీప్పితఫలార్థ | సిద్ధికై యజ్ఞయాగముల్ చేసిజీవ
హింసఁజేయుచు నరమేధమాంసభక్తి!నేహ్యునియెంచరైరిమహీనురులును.
- గీ. గోవృషభముల లేగలఁగూడ ఋషులు!చంపితినుచుండి రదిసాహసంబుగాదె?
జౌద్ధమతసాంప్రదాయసంభవమహింస!బ్రాహ్మణులున్వికరించిరలంఘ్యమగుట,

ద స ము.

గీ. సృష్టిగల వస్తుసంఘయం జెల్లజీవు | అవ భవింపగఁగలదు పూర్ణాధిపత్య
మద్దినాదనకొనుటయన్యాయమెయగు|నఖిలజీవాత్ములునుబరమాత్మయగుట.

ఉ. దేవుని వేషధారణవిధిం బ్రభవిం చెడి జీవులందఱి

పావన సృష్టివైభవమవశ్యముఁబొందుట యోగ్యవహాను ; దీ

నావనదీక్షమేలగు ; దురాత్ములు బల్కిహరింతు రద్దియే

త్రోవను నిల్వకేగుఁ, బతిత్తుషిని గూర్చును డాచువారికిన్.

633

గీ మంచువృద్ధశీతలంబయ్యుమారుతమున| నెండుగతి యోగ్యుడువలక్ష్మీనెనసేని
దుర్మదాంధతనచ్చతాదూరుఁడగును| మలినహస్తముసోకినమణియుఁబోలె. 634

మ. ధరణిన్ మీశయి కూర్పబోవకుఁడు విత్తం, బద్ది గొంపోవుఁ ద

స్కరుఁడుం, ద్రుప్త్యగనించుఁ, జిమ్మెట్టదినుం గానన్ ధనంబిచ్చడే

పరలోకంబున మీరుచెందుటకుఁగూర్చున్ యుక్తమాదానిఁ ద

స్కరుఁడుం బూనఁడు, త్రుప్త్యపట్టదు తినంగాఁజాలవా చిమ్మెట్టల్.

635

ఉ. పాముల కాకరంబయిన పాడుజలొశయమందుఁ బుట్టియన్

భూమికిఁ బ్రాకివచ్చు సుమపూరిత వల్లిక, లక్ష్మి దీనికిన్

పాముములేదు, సాధుజన పంగతి నొల్లదు, కాలుగాలిన

ట్టిమహి సంచరించు వరియించును నీచులఁ బాఠకర్ములన్.

636

గీ. లచ్చి శరణీయ, లీలావిలాసగరిమ | నిలువదొక్కెడఁ జెలచేగి పలవరింపున్

జిత్తజాయత్త సాధుసంపత్తిగనదగుముక్తిమార్గముఁగరికట్టు ముగుదనుము 637
గీ. ఘనములలలు యహస్కరుఁ గప్పివేయుఁటలులహంకృతి విలసిల్లి యాత్మగచ్ఛఁ
గాంక్షులను గానమొనరింపఁగల విహంచిశత్రుషట్క-ము నివసించు సత్రవాటి 638
క. కరతల భిక్షాటనమున ! జరుగును గాలంబు పరమసౌఖ్యమున వసుం

ధరఁ సరఘవలెను డాచిన ! పరులు హరించెదరు దాని ఫలితంబెల్లన్. 639

చ కలధనమెల్లఁబెట్టి తమకంబున నావను గట్టినెట్టి యా

జలనిధిదాఁటి విత్తము వెసం గడుఁగూర్చగఁబోయి మున్గిన

ట్టిల ఘనయజ్ఞ యాగము లనేకములం బచరించి కామ్యసం

కలనఁజరించువారలు సుఖంబులఁ గాంచరు, మోసమేచుగున్. 640

చ. ఇరువురుతోడఁ గొల్వఁగలఁడే యొకభృత్యుఁడు? వారియందు నొ

క్కరుఁగలపించి వేటొకనిఁ గాంచును బ్రేమను, గాదయేని నొ

క్కరుకడనుండి యన్యుని సకారపమొప్పు దృఢీకరించెడున్;

నిరిగిని దేవదేవునకు సేవయొనర్పఁగలేరు విూరలున్. 641

గీ. ధనముగలిగిన సౌఖ్యమందడగుఁగానిదానివలఁను గలుగు చింత లన్నితములు;

తతగుణాధిక దుఃఖసంతతులబడుటకంటె నిర్లభ్యమేలు. 642

చిట్టడములు.

గీ. చేతనాచేతన సమస్తీ సృష్టియయ్యె | వృష్టిలయముగు, మిగులునదేది ముందు! |
జడముజీవముకలిసిజంతునయ్యె; నొకటిచేసిననుమిగులదింకొకటియెపుడు. 643

గీ. పాపమొందించి దేహము పతనమొందె: | జేతనంబు జీవికా! శిక్షణంబు!

తనువుఁ బాయుటచేదానిఘనతయుశిశ్నెగానఁదనుజీవులకుశిక్షగలిగెనచట. 644

గీ. గర్భధారణ మాది యేకముగఁ బెరిగి | దేహదేహంబు లేకకీర్తిని నశింప

నిట్టియవిదావిధానంబు మట్టుమాపి! దేహమునశింపమిగులును దేహియనినె. 645

ఉ. జీవములేని దేహము సృజింపఁడు, దేహములేని జీవమున్

భావననేమఁ, జీవముగ నృతిఁగూర్చును రెంటిజంటగా

దైవము; పెంచుజంటగఁ; దుదన్వరమంచును రెంటిజంటగా,

నేవిధి జీవి నిల్పునని యొంచఁదగుం? దనువంతరించినన్. 646

గీ. చెతనము లేని సృష్టి యోజింపఁ గలదె? దాని వికృతియె ప్రకృతిసంధానసౌల

ముక్తములు త్తణికా భాసములు, విలాసనటన లీశ్వరవర్ణనములగములు.

చ. జననమొనంది శైశవవశం గ్రమవృద్ధిని గాంచు చుంకియున్

ఘనముగ; వార్ధకంబునను జ్ఞానముతగు శరీరకార్యవృత్తం;

దనువుచు నాత్మ యేకపరతంత్రై నీగతి హేచ్ఛితగుటల్

గన, ననినావిధానము చెలంగును జివికి ధేహమం విలన్.

- గీ. దేహమంతరించిన పైన దేహిమాత్రా! మేలమిగులవలయు? నిత్య మెట్టులగఁచు
దేహిదేహములకు వేఱువీరు లేల! రెంటినిని మూలమొకటియే రెండుకావు.
- గీ. జడము చేతననుచు రెండుజాడలేల! చేతనము దైవమునకేల చెందవలయు?
జిజ్ఞాసంబుల లీలకై సృష్టిచేసి! మాచు మొనరింపలేఁడెనగుఁడుగద? 650
- ఉ. దేహము నశ్వరంబనియు దివ్యతరాత్మ నశింపదన్న వ్యా
మోహముచేత స్వర్గమునుభొందఁగఁ గోరును రెల్లవారలు
త్సాహముతోడ, స్వర్గమునుసాసము వేఱుగలేదటన్న నీ
దోహదముండ దైహికవిధుల్ క్రమఁదట్టిఁ దీర్పమేలగున్. 651
- గీ. చిజ్జడంబులు భగవద్విశేషగతులు! వివిధనీతులఁ బ్రసరించి విశ్రమించు
భూతములఁజేరుజడమునస్ఫుతముగాఁగినయిటుబరమాత్మగృహభవ్యములుచెడవు.
గీ భౌతికంబున దైవమెప్పుగిదినుండె! జేతనంబున నట్లు వసించుఁగాదె?
తనుప్రజడమని నిరసింపఁజనదు మనకుఁ! జిజ్ఞాసంబులు దైవవిశేషగతులు. 653
- ఉ. దేహమనుక్షణంబు జగతిం బరిణామముఁ జెందుచుండు, వ్యా
మోహము వ్యర్థమొకట! క్షణముగన నిల్వదు ద్వాదశాబ్దముల్
దేహియనట్లు యీశ్వరుని దివ్యధలావళిఁజేరినాత్మియ

పాపాహతవృత్తితోడఁ బునరాగతుడై చరియించు హేలనాథు.

ఉ. జీవము దేహముం గలియఁ జేతనమై వికసించె వీశినం

భోవునురెండఁ, ద్వైతపెట్టు పుట్టెనా? గట్టునా? యద్వితీయుండఁ

దైవమునందు? జీవతనుతత్వ విభేదము చెల్లదేకమా.

బావనచిద్విలాస మనవచ్చుఁ దలంప మహేంద్రజాలవశా.

సంకీర్తనార్థము.

మ. భగవంతుక్ గుణశోభనస్థులుప సృష్టత్వముఖాయే, మో
హగతిన్ మామను గూర్చ దానినశ్చ మై హ్రస్వంబుగా సృష్టిసే
యఁగ సర్వంబును భేదపూరితముగా నయ్యెన్, విలాసం బహేమా!

జగదాధారుఁడు సర్వైక రక్తి భోజ్యంబయ్యె వేదాంతమై

చ. పానర దశావతారముల భూసలి నెత్తిన లోకరక్షకుం

డనయము వచ్చిపోవుటయె యయ్యెనుగాని ధరాశుబునన్

ఘనతర శాశ్వతపరిత్యజఁ గాంచడు, తక్కిన జీవన్మృతులుం

బనివడి మృత్యువున్ గలిచి వర్జిలనర్హురై శాశ్వతంబుగన్.

- గీ. పృథివీసండుఁ బ్రహ్మోపకారముఁజేయఁబూనుకొనినను స్వర్గము భూమియందుఁ
యవతరించుచు, దైవనిరూపకమిది! దానిఁదప్పినవారె యధర్మపరులు. 658
- గీ. జలమునందుండు జీవులేచందమునను|బ్రాణనాయువుఁబీల్చి జీవములనిల్పు !
వేఱువిధమగు మరలఁగల్పించె దైవమునకసాధ్యంబెనియు నుండఁబోలదవని.
- గీ. ఆంధ్రపుఁబురిషమంగిము లనుభవించునందలి విలాసమాహరమాతృ కెఱుక;
క్రుభ్లవస్తువుల్ జీవసంకులములగును! మనకసహ్యము సహ్యానిశునకుఁగనఁగ.
- గీ. అలయ నఖిలాంధకోటి బ్రహ్మాండములును! ఘనచతురశ్ర లోకసృష్టినమేల?
చేకలోకంబుసందె ప్రత్యేకదశెలు | కలపు తరతమశేద సంస్కారమునకు. 661

చ. శునకము నోటియానిషముఁజూచి జలపతీతింబమంచు, దా

నినిఁగొన నోటికంఠవిడి నివ్వెరఁజెందెషరీతిఁ బాపమా

ననక పరార్థముంగొనఁ బ్రయత్నమునేయు నరుండు కాంక్షితం
బును గనలేక దుఃఖమున ముగ్ధనిజార్థముఁగూడఁ గోల్పితున్.

చ. తనువులఁగాంచ స్వార్థపరతంత్రీతనీడి కర్మానేవ ను

దురముఁగఁబత్రీ పుష్ప ఫల తోయములిచ్చుచుఁ బాంశపాల్కిన్

ఖరకర తీవ్రతాప ముడుగంగల నీడల్సంఘచగుడు, నీ

జరమ పవిత్రభావ సేముపార్వత్యుడై సరుండు ధన్యుడౌ.

663

ఉ. మానవజీవితంబులు క్షమంబుపాటిగఁజూపు, వానిలో

జ్ఞానులు, ధీరతం బుక్రొత్తి జాడకీర్తులు గాఁజరింతు రం

దైవను గోటికొక్కఁడు జయంబునుగాంచును వానికాత్మ సం

ధానము రూఢవకాను, నిజతత్వము గోచరవకా ధరిల్లివే.

664

గీ. లోకులొక్క విలోమ, విలోమగతులజీవితంబుల వెళ్ళఁబుచ్చెదరు సరళి

నున్నతాత్మల కీర్తితు లొప్పువవనిభౌతికాతీతములు వారి వర్వటనలు. 665

గీ. అనుభవములేని జ్ఞానంబు, క్కఱకునురాని చుట్టంబువంటి వరాతులగును;

సకల వేదాంతవాక్య సంసాధనమున; నేమిలాధ మాత్మజ్ఞాన హీనుఁకును 666

ఉ. ఇందుఁ డహల్య దుష్టవియేచ్ఛను మోసముచేరమించె, నా

చంద్రుఁడు విద్యనేర్చుగురు జాయను దారనుర క్కఱుడె, ని

స్తంధ్రుఁడు విష్ణుమూర్తి సురతక్రియబృందను మోసపుచ్చె, బం

చంద్రియ వీడనీసులు సహింపఁగ లేరనిష్కఁడు సత్యమె.

667

గీ. దైవమప్రయోజన జీవితమును నిర్బండాకీర్తు వానికే తెల్లియంగవగును

వాని చిత్తంబు నెరవేర్పవలయుఁ గాననాత్మహత్యను బాతకమనిరి బుధులు.

గీ. పాంథునకుమరుధూషిప్రాప్తమగునటులుఁజీవి మిథ్యాజంబునఁ జిక్కువడియె

వాఁడు కీచక దండంబు పగిది వదలకాలగతి నంతరించు సుస్మారముడిగి. 669

చు సమరము దారుణంబగు ప్రజాక్షయ హేతువు, తీవ్రపాప సం-
ప్రదము, కర్మోపకార పరిరక్షణ శూన్యము, కర్మమైన, యో-
గ్యముగను వీరనాకమనఁగల బరికల్పనఁజేసి నిరర్థి-
మముశరకేళిగూర్చి రితిఃపూర్వక నేహ్యముగాదె యెంతయున్. 670

గీ. ధరణిమరణించునదియభూతమయతనువు, చేతనమొకటియకాటనశింపదెప్పుడు;
జన్మనెడ జీవులందఱుఁ బాపవలయుఁజననమరణంబు లనున వసత్యకతులు. 671

ఉ. దేవత లక్ష్మణోంగనల దించినితో వ్యభిచారవృత్తికిం

నేవల చేశ్యకాంతల సుఖంపఁగ మానవులకైచేసి రీ

భావము లెట్లుల గమగు బ్రహ్మమునందఁ దరింపఁజూచునీ

జీవుల, కాత్యతత్వము నెఱుఁగదె? దేవత లిట్టివారలే?

672

ఉ. కేవల జీవహింసఁ గలిగించెడి భాధక చిద్విలాసమే

పాపఃపూరి చిత్తమున, బన్దు, దృష్టము నిగ్రహింపఁగా

జీవుల శక్యమానె? ప్రభుచిత్తమె యాచరణీయ మామృతా

రాపము మంగళాచరణరక్తిని గూర్చు లయాధికారికిన్.

673

గీ. సూర్యుడౌకాశమున వెల్లుఁబూవుచున్న గ్రహగూఢాదివాంఛమొక్రమేక్రమేక్రమేక్రమే

జ్ఞానచతురుడు జీవి యజ్ఞానియగును। దేహధారణవశమునఁ దెలియలేడు. 674

చ. జగతి సమస్తసౌఖ్యముల శ్రద్ధనమర్చిన శోభగల్గు స
న్నగరము దేహ మాతృకిః, జ్ఞానికి మోక్షముగూర్చు నన్నిటన్
వగఁగలిగించు నుష్ణనకుఁ; బ్రాప్తమౌ నుఖదుఃఖ సంపదల్
మగటిమి గల్గుజీవి క్షణమాత్రమునన్ సవరింపనొప్పెడిన్. 675

గీ. పట్టణమున కుండఁదగిన వసతులెల్లఁ గలపు దేహమునంన, సౌఖ్యముగ జీవి
రాజ్యపాలన విధుల ధర్మముగ నెరపి సచ్చిదానందములనందవచ్చునిచ్చ 676

గీ. చి త్తవృత్తులకును లొంగి మత్తుఁగల్గిన | నగరపాలనమెల్ల వినాశమగును ;
జీవియును దుఃఖసాగరోచ్చిష్టఁడగును | నిరయకారణమగునది నిశ్చయముగి.

ఉ. ఒక్కొక్కజీవికీసోడిడె నొక్కొక్కదేహము స్వీయ రాజ్యముం
జీక్ష్మమనోభిలాషముల శ్రేయము నెంచక దుర్మదాంధతన్
ప్రవక్తలుజేసి రాజ్యమును రాక్షసకృత్యము లాచరింప నిం
కెక్కడిముక్తి సౌఖ్యమింక నేగతిఁజెక్కును? మానవాళికిన్. 678

గీ. సృష్టికార్యంబునంగూడ జీవులమెడ | కంటఁగట్టఁదలంచిసౌఖ్యాధికంబు
ప్రీతిఁగల్పించె రతుల నశ్శద్యముగను, స్త్రీపురుషులకు; దై వముదీరశక్తి. 679

గీ. ప్రాప్త్యమగుశుభత త్వమివాచపుననందె | కలుగుటనునన్యదైవతా కాంక్ష లేల ?
నచ్చినవదలండు ప్రాప్తమౌ నాతియన్యు | గోరదాతని కొఱకు; జుగుప్సపడను

- గీ. కాలగతినిశ్చలేచ్ఛచే కలుగుచుండుశత్రుమిత్రోద్ధమము, వానిసందరామము
వ్యక్తిగతమెట్లులగు సర్వశక్తిమంతాస్పృష్టవైచిత్ర్యమఃసజ్జివ ప్రేక్షములగు. 681
- గీ. అసిరంబయినట్టి దేహంబుకొఱకుదివ్య భవసంబునిగ్నాచి తిపురనేల ?
పరులుకట్టిన యిండ్లలోఁగల వసింపిచామువలె గాలమును బుచ్చవచ్చుగాజె!
- గీ. అగ్నిహోతృనిసూర్యునివాశ్రయించువారు చలిగాలి చీకటి బడయనటులు
సాధు సజ్జన సంసేవసలుపు వారునిరయ సంసారదుర్గతి పరయఃభారు. 683
- గీ. రాజదండనకుండిన భూజనునకు ! యమునిదండన కలుగదంచుడొబుధులు
రాజదండనముండిన రాష్ట్రజనులుయమునిచేఁజ్జిక్రమట యథార్థమగును.
- గీ. పాముకాదుత్రాడనిచెప్పబ్రాంతివోవునటుజగ్నిధ్యయని యెంతయటమటించి
ననుబరబ్రహ్మాజీవానంద విడఁడు దచ్చదనుకనుమితీలేనిశ్రమలముంచు. 685
- చ. కమలమువృద్ధిజెందు నుదకంబున మెట్లనువాడిపోవు, న
ట్లనులమనీషులైన సరసాత్ములు భూతదయార్థిబుద్ధిచే
గ్రమగతి చృద్విగాంచెదరు కర్కశోర దురంత దుష్టకు
యముగలవారలైన నిరయంబున గూలినశింతు రెంతయున్. 686
- చ. తనువుప్రవర్తమానమయి దార్ధ్యముఁగాంచుట భుక్తిచేతఁ గా

పునః సకన్త సగోహణ పూర్వక క్షత్తి ఘటించె, సంతతిం
గనబ్రణము ప్రపూర్ణి డెఁగొంతకు భర్తకు ; క్షీరధారలన్
సనములనింపెనాతికి ; విధాతృ విధానములెన్న శక్యమే !

687

ఉ. అవనిసేవతుల్ గడుసహాయ నిరాశరణః బొనర్చి సా

స్తవముగ బిడ్డలంగనుట మానినలోకము నిరసంబగున్
భవభయమేగుఁ, గర్మములవాసలెల్లఁజించు, సంతసం
ఘనిమల తత్త్వమేమయిన గాంధీమహాత్ముని ప్రజ్ఞవర్ణిలున్.

688

గీ. జరుల కుపకారమునుజేయు వానిజన్మమైహికాముష్మికంబులకాటవట్టు
సకలమతతత్త్వ సారవిశ్వరనివాసమునుమా ద్భవించి పెంపొందుచుండు.

గీ. నిర్జనారణ్యకృతయోగనిష్కంఠె । వినుతగార్హస్థ్యధర్మసాధనమెఘుచము
దేశశేవయెభగవదుద్దేశమగును । వృద్ధనరవాసమాత్మకనరకంబు.

690

గీ. మాగవలెనంశి యలదైవమునుస్మరింప! నేమియానందమగుబరమీశ్వరుచకు!
ఐనుపుజనియించు; జనుల నేనించునెడలనుభయతారకమగు నాత్మయునుదరించు

చ. మనవశిచారకున్ జనులకూని యధేచ్ఛగ నోత్తరపాతముల్
ఘనముగ నల్పుచున్న విఘంబగు గౌర్యములై; నట్లె దే
పునిజనులంద్యజించి హస్తార్థి నాచుజగంబుఁ జేసెం

దనియునె? యేచ్ఛామగు, మనసంబు పునంబని యెన్నఁడెన్నఁడున్.

692

చ. సుఖముగ సంస్కృతిన్నైరపుచున్ వ్యవహారము నై ద్వికంబుగా నిఖిలముసాగుచుండు నెడ నిర్మలత త్వము దైవభక్తి సముఖమునఁజేరఁబోవు, వ్యధమూగిన యప్పుడు దైవత త్వముల్ ముఖముల దానధర్మముల మాటస్ఫురించు, దసించువీక్షిన్.

693

గీ. విడుగురు భర్తలతిబలు లమరియుండ ! ద్రాపడికిచ్చున్ కరుసెడవిలెసంట బహుపతివ్రతాతిలకమోడఁతిరున్నదురవగాహంబుధర్మవిధుక్తపథము. 694

మ. మలమూత్రంబులు జేహముంజెరుగు నమృతస్పృశిచే, నైనను స్థలమూత్రంబుల నేవగించి, తనుపుస్సన్మాస ముంజేతు ర

జ్జాలు, సర్వంబును దైవ చిహ్నములు, విజ్ఞుల్ తుల్యగీర్తికృదిం దలపోయంజను, భేదభావము లనత్యంబుల్ మనోభ్రాంతులౌ.

695

గీ. సప్త సంతానమునుగని చంపెగంగ ! కని నినుగులగంగలో బాటవైచి వారికామృతీయైతరణిపాయనుయ్యెన్ నాపెశిశుకృత్యదోషంబునందడయ్యె. 696

గీ. విషుపాదోద్భవియు, శివవీరయముగంగశంభునిగూడి సంతతి సంతరించె:

గాని వ్యక్తిచాఁదోషంబుఁగాంచడయ్యెన్ బాపప్రణ్యవిభేద వైభవముగనుడు.

క. స్త్రీపుష్పపుంసకోద్య ! ద్రూపములీశునకు లేక లోకంబుల నా

లోపముఁదీర్చుకొనఁ దగ్గదూపంబులఁ బ్రీడసలుపు లోలాత్కృతః. 698

క. శతికినినుతులకుఁ దెలియఁగఁ బతివతను సతిఘటపాదు ఘటస్థిపూర్వ
శ్రుతులనుమతిఁదెఱగావునసతీమణులఁజేకపురుష సంస్కృతి జ్ఞాసెన్. 699

గీ. పూర్వకాలమున సతిధిపూజలందు | గృహిణీకామోబశాంతిబూరింపవలయుఁ
బతియుహర్షింపఁ బరమపాపవసుటందు|నందువ్యభిచారదోషమునందలెవరు.

గీ. యజ్ఞయాగాదికాగ్ని కార్యములనడుపధర్మసంతానమును గూర్చుదన్వేగొనిరి
దారనర్పించుటయుఁగామత్పృథకురు|సతిధిసత్కారమునకొక యంగమనిది.

గీ. వైభవంబెల్లఁబ్రకృతిసంభ్రమతఁగుడువలబురుషుఁడునిటు త్తమాత్మఁజెప్పాడుగు
సతివసాంసారి కానందవనభవింప|నంతరించున బతిసర్వస్వాఖ్యములను. [సృష్టి

గీ. మధురమగుతేనె జిహ్వాకహర్వబూని | తేనెటీగల పట్టును దీయునటులు
సృష్టిలోఁబడిధాతృశించుచుండె|మనముఁలీయెటులుసృష్టాప్తరుగును 703

క. విషచుక్తుత ప్రాయుతై | విపాదముప పుంజులు భేషజుగు మా
నుష దేహంబులకునుచున్భిషగ్వరులు వాడుచుండ్రు వృద్ధిగరభమున్ 704

చ. సృతి విషయంబునందు నికరంబుగఁ గీడును మేలునుండఁ ద
ద్రుతి బరికించి వాడుకొనఁగల్గును సౌఖ్యము, భోజనంబునం

చితగతిసేయ పుష్పినిడు, జేటగు నెక్కుడు భుక్తిజేకొనం
బతనమునందు జీవినుత వర్తనదౌటి చరించినప్పటి. 705

- గీ. పుష్పికునుగన్న తండ్రి ధర్మినిదలను | వందుకొని యుండవలయును వానిజన్మ
దర్శనంబగు భేదముతోశబండుననిఖురానునగలదు సత్యచగునదియు 706
- చ. హితులగు బ్రహ్మవిష్ణు పరమేశ్వర ముఖ్యులు జేవతల్ సతీ
సుతహిత బంధువర్గ పక్షోభితులైరి నగుల్పైన్ దివిన్
శతమఖుండైన నేను! కరువంబగువ రనగాడె! ఏరిజే
వతలన నెట్టి గౌరవము వర్ధిలు? మానవ మానసంబులన్. 707
- క. మేలియ బంగారము నే | లీల బుటంబునువైచి వ్రేల్చినదియే
మేలగునట్లేజీవుల | బాలించు బ్రాత్య కష్టభారంబులచేన్. 708
- గీ. పాంచభౌతిక సంస్కర్ష నడసి విత్తు | వృక్షమై బీజములగాంచు విధముగాను
గర్భసంసారమునజీవకళనుడెది! బ్రహ్మమీ స్మృతిగాంచియుబ్రహ్మగును
చ. తొలకరివానకున్మృచి దుబ్బులుగట్టినవైరు పిమ్మటన్
సలియముచాల క్రొత్తబడి సస్యసమృద్ధి కెసంగనట్లుగా
నిలజనియించి స్మృతి నెగయించెడి జీవులు మన్యవైకృత్
నిలచుమునెడెది యీ ప్రాసర, పశ్యవిభుం డభయంబు గూర్చున్. 710

శ్రీ రామ తత్వము.

- సీ. త్రిరామచంద్రుఁ డాశ్రితజనావనదీక్ష రాక్షసేశ్వరు విదారణ మొనర్చు
ధర్మసంసాధనార్థము భువనవలరించిన భగవంతుఁ డత్యుఘమూర్తి,
తండ్రియాజ్ఞను జవదాఁటక దండకా రణ్యంబునకుఁ బోయె రమణికోడఁ,
నేకకత్తివ్రతోడేక మీఠాపభునకేయలవడె నాకాలవీసనమున
- గీ. దుష్టనిగ్రహ పావనోద్యోగఁజరుఁడు | ఘోరదానవ సంహార ధీరవరుఁడు
తాపపాశ్రమ రక్షణోద్దామ ముశుఁడు | మనుజమాత్ముఁడు కాడు ప్రభుండు
- సీ. జరవాసముననున్న చండలిని జేకొనె నగ్నిచరీక్ష చే నర్హునుచు,
బామర లోకాపవాదంబునకుఁజంకి యడవిపార్శ్వ సైఞ్జాలాలి సతిని,
వనచరంబునుమిష వాలిఁబాలునడాగి శరపాతమున వినాశముఁజేసె,
శత్రుసోదరుని లంచమునిచ్చి దరిఁజేర్చి గుట్టుముట్టునెఱింగి కూల్చెనసురు,
- గీ. జరము సేవించినట్టి సోదరుని విడిచెఁజరమ దశయందులక్కణస్యామినహంపా
రామభద్రుని సూక్ష్మధర్మప్రవర్తనము దురవగాహమగును మానవులకిలను.
- సీ. మునిశాపమున విస్మృతినిజెంచి న్వవృజ్ఞ మానవేంద్రునికీ మహిని మనలె
బూర్వదివ్యస్మృతి పోవుట చే మర్దు లనుభావె దుఃఖము లనుభవించెఁ,

చితరులకును సతీసుతులకు కూడఁజేయఁజూరారుపులను సంతోభముండె, నృగయానివోద మిమ్మీదినినుఁడు సర్పి జీవహింసను బ్రకాశింపఁజేసి,

గీ. రాజనీతిగి డైవధర్మంబునకును । హస్తమశకాంతక విశేష మగునుగాడె!

గీ. రస్యముఁడిశ్వరుఁడుసర్వసాక్షియగును! బారచక్షుఁడురాజుస్వచ్ఛగుఁడగునె? సాంఖ్యకధర్మ సంపాదవార్ధక్య రాజు దండించుఁ బతితు దోరండు పటిమ;

అథుపుణ్య సువిచక్షణాభావమున దైవ మెల్లజీవుల సాకు నేకగీతి,

గ్రహకూటమును, భూతగలమును, సమగీతిఁ బ్రసరించు భేదభావమును గనక, విహికాముష్మిక వ్యాప్తుతి పోసగద లోకద్యయోచితమా కతమున,

గీ. మహిత భూలోకవాసులు మనుజువరులు, ఇథిత సురలోకవాసి దైవంబనంగ నిదుపురకుసానురస్యంబువరులు లెట్లు? మానవుండె వత్తె మమమాడ్కి-మనలు! 711

గీ. దైవతల్పముగా దవతార మిఁను, । మానవునకంటె మేటిగానొను దలఁచ, దైవమానవ సృకర తత్త్వముచ్చ । తమగు, నవతారములil నిదర్శనములు. 715

చ. ధరణి దశావతారముల తత్త్వములం దలపోసిమాడ, దా

శరగియె దుఃఖభాజనుఁడు, సౌఖ్యమెఱుంగఁడు, కష్టజివి, భూ
వనుఁడని రాణివాస సుఖవరస మందక కాననగబులగ

దిగి నిశాచరాధములఁ జెంపునఁ దుంపఁ బరాక్రమంబునన్.

719

ఉ. బహిర భోగసంకడల సంకఁ గోరక జానక్తి మహతో

ద్యాహముఁగాంచి, ఘోరవనవాసమునన్ సఖిభాసి, చోరుఁడౌ
దోహిని రావణాసురుని దుంపి, మహాహవకేళి, భాల్మను
త్యాహముతో గ్రహించి, క్రమదంబునఁ జేరి నయోధ్యశాంతుడై.

717

ఉ. పామరు లాడుకొన్న యవవాదముచేతఁ బత్రివతామణిన్,
రామను, గర్భభారమున రంజిలు జానకిఁ బ్రేమజూడ కు
దాసు వనాంతరంబుల వెతల్బడఁ బంపె, నమానుషులగుచో
రాముని యాచరిత్ర మతిరాద్ర మనిర్వచనీయమకాఁ గదా !

718

ఉ. జనకుని మందిరంబునఁ బ్రశస్త విశుద్ధిబ్రవర్తమానయై
యినకుల సార్వభౌము హృదయేశ్వరియై, వనవాసమందు రా
వణుడొ హరింప, యుద్ధమున భర్తజయించి, గ్రహించి, గర్భిణిన్
వనముల పాలుసేయ నవవాద మివంబున్నుక్కెన్నీతయున్.

719

ఉ. రాజిత దివ్యపాద పరిరక్షిత, భూవరు రాణివాసమం
దోజను భోగసంపదల నుత్తమఘక్కిని నందనాచ్ఛసా
ధ్వజనయోగ్య సౌఖ్యములఁ బ్రితి వహింపక, కాననంబులం
భూజితమయ్యెన్, గష్టములఁబొందుచు జానకి జీవితాంతమున్,

720

సీ. పతివత్సముననెక్కి భద్రపీతమువైచి ముఁపించి మురిసె నిమ్మగన నులక్కి పతి నెత్తిపై నెక్కి ప్రతిఘటించుచు వేడక దైత్యకలాహిరై బ్రాహ్మణి గంగ, యగ్రశరీరంబు నాకవింది పరేశ రాగనూపిణియయ్యె రమణి శారి, విధిచతుర్ముఖముల నెలుంగొంది యెల్లెడఁ బలికించె జీవుల భద్రవాణి, గీ. కానీ భూపుత్రి ప్రధితరాఘవునిజెట్ట । బట్టి కడగండ్లచాలయ్యె; భ్రమరకీట ధర్మమీయెడఁగడుయథారముగన్గొప్పైభ్ర రవలెగవ్వ మొదగుచుఁబ్రతిభఁగాంచె.

ఉ. ఈగతి రాజదండతు లభీష్టితకాములుగాక, యెహిక్కో

ద్యోగములం ద్యజించి, వసభూముల రాక్షస మభ్యమండు, దు ర్బోగమునంది, ధీరత వియోగమునోర్చి, విశుద్ధ జీవులై భాగవతాగ్రగణ్యమగు కడటిఁ బుచ్చిరి జీవితంబులన్.

722

గీ. జానకీదేవి జీవిత చరితమరయ । సతుల కాదర్శముగన్గొప్పఁ బ్రతియుగమున రామచంద్రునకంటె నిర్మోగవర్తనమును నెఱపుటచేత ధన్యులుమొప్పె.

మ. రణరంగంబున రామసోదరుఁడు మూర్ఖుం గ్రుంగె సత్యంత దా రుణభంగిన్, ఘనఁడఁజనేయుడతని ద్ధైర్యుం డపునంజీవిడఁ బునరుజ్జీవితఁడయ్యె లక్ష్మణుఁడు, రాముండున్నదంబందె, రా

వణ సంహారవిధిన్ విభిషణుడు చెక్కుం బూర్తియయ్యెడు దుదిన్. 724

గీ. వాలిఁజంపుచు సుగ్రీవు నేలుటయు, నాసురు విభీషణు నాడరిందుటయు, రాజ
నీతి కానోపు, ధర్మ పృపూతమగు నెఱియైహికాముష్మికముల కెట్లుగునునంధి?

ఉ. కోఁతులతోడ సఖ్యమైనగూడుట చిత్రము, చిత్రము వాదపీరు సం

ప్రీతిఁబరస్పరం బుచిత్రీతి సుభాషితముల్ రచించుటల్,

కోఁతుల నాతులన్ సురులుగూడ నపత్యము లుప్పతిలు నా

నీతి విచిత్రీహాను, వివరింపఁదరంబె సురాధి చెడముల్. 726

చ. అమరులు దేవతాంగనలయందు సుతావళిఁ గాంచలేరు, వా
రు మనుజు కాంతలం గలిసి, రూఢిగ బిడ్డలఁ గందురంట, యా
యమరుల వారకాంతలు ప్రియంబున మానవసంగతిన్ మనో
రమముగు సంతతింగని ధరన్విడి పోవుట సాంప్రదాయమా.

మ. అమతారంబులు జంతుసంతతులయః దావిర్భవించెన్, మహా

జవన్తన్వంబుల ఘోరదానపుల క్కచంబౌర్ని రత్నగులై ;

దివిజల్ మానవకాంతలం గలిసి రాష్ట్రమున్ బురాణంబులన్

భువిదిర్యక్కులఁ గూడుతెందుఁ గన మైనం గాంతు మీగాధలోన్. 728

గీ. ఐదువందల పత్తులఁ బాడుకొలిపె । రాణివాసాస్థ దశరథ రాజమాళి ;

ధర్మసంసాధనం బెట్లు నిర్మలమగునిట్టి ప్రభువుల చేతుల మట్టువఁడగు, 729

చ. దశరథః డంగనాజన మద వియమైత సతీసుతాభి ను

రశబడద్రోణై గైకకనురక్తుడుగాన వశంవదుండెయై
దశదిశలందు దుర్యశము దాల్చిని పర్వఃగ చేహముకుండై
ప్రశమితుడయ్యె; నిద్రి గుణపాఠము నేర్పడె సర్వకాలమున్.

730

చ. పృథివిషయంబు యు క్తతి వ ర్తిలజ్జేసిన సౌఖ్యమబ్బు; నౌ
చితి మిఱిమించు వారలకు డేమము కల్గుదు హనియే యగున్
హితమతిఁ గైకయున్ దశరథేశ్వరుడను దగునీతినున్న దు
రతిఁ బడియండ గీనియతిఁ గాంచి తరితురుగాక మానవుల్.

731

మ. పరకాంతాతతి దుర్భరంబయిన బావం బందుచే బండ్రి కం
భరుడార్తింబడి వంశనాశమున సాంతంబయ్యె బూర్జాఱి; భా
స్వర సద్యోగ తపోబలంబు లడిగెన్, సర్వస్వమున్ శూన్యమై;
తర మే బ్రహ్మకునైన బాహులముల్ తప్పించ లోకత్రయిన్.

732

ఉ. దానపుణ్డా విభీషణుడు ధర్మపథంబున సంచరించుటం
బూనిక ము క్తిమార్గమునఃబోయె; దలంప మహానుభావుడై;
హానులై సదతికిఁ బాత్రఁ గాంచిరి సత్యసంధులై;

మానవులుకీ సదుద్యమ సచున్వితుతాచూ దరింపనోపెన్.

733

చ. వరములనిచ్చు దేవతలపాసకవర్యల యోగ్యతల్ బరా
మరికయొనర్చి యెంచవలె; వత్సరులొనెడ నేర్పున న్ని రా
కరణమొనర్పరావలెను, ఘాతకులొనెడ నెలలోక సం
కరమగు; రాక్షసాధుల గాధల నెంచ నిదర్శనంబులొ.

734

గీ. యోగ్యతలబట్టి వరముల నొసంగ, సవియుధర్మసర్వకౌఞ్చకుసార్కములగును;
దుష్టుల కొనంగ వరములు దుఃఖభాజ | నములువారికిఁ బై వారికమితముగను.

క. సోదర సౌభాగ్రాతంబుచు | నీదశరథరాజపుత్రు లిలనిర్మిరి, యి

మ్మాడిరి మానవులందఱు | నా దై వావశ్యములను సర్గము పొసంగున్. 736

క. భిన్నోదరు లయ్యుచు న | త్త్యచ్ఛతి సోదరులకంటె నొప్పుగ భాత్రత్

సాన్నిధ్య సౌహృదంబుల | నెన్నుబడిరి తనుచతుష్కు- లేకాత్ములుగన్. 737

చ. భరతుఁడు రాజ్యమజ్ఞేనను వాంఛను బొంగక, రామపాదుకల్

వరలంగ నిల్పి మంత్రులు ధ్రువంబుగ నేల, మునిక్రవృత్తిమై

బరపురవాసమున్బోపె, వాని నివృత్తి యమేయ మిట్టి న

త్పురుషులు దేవమానవులతో; సురవర్కమనంగ నిట్టిదే ?

738

చ. జననిని, బుత్రవత్సలను, సర్వవిధంబుల నీనడించె, బా

వనుడగు రామభద్రు వనవాసము కోరుట నీచమంచు; దా

జనపద వాసియై సకలసౌఖ్యములం గృజియించె మానియై
ఘనుడవతారమూర్తి యనగండగు నాభరతుండు భూస్థలిన్.

739

మ. అలసౌమిత్రి స్వక్రియజీవితము: దానర్పించె రామారమై
యలఘుప్రాజ్ఞుడు, యుద్ధరంగముల ఛాయంబోలె వర్తించె, భూ
స్థలి సౌభ్రాత్రమిటుల్ పొసంగ వలదా! స్వార్థంబు పూర్ణంబుగా
విలయంబై, పరమార్థమే నిలిచె నుర్విన్ దైవచిహ్నంబుగన్.

740

గీ. రామభద్రుని సేవనిరంతరంబు | స్వీయధర్మంబుగాఁగ నిర్పించెదనువు,
దల్లిదండ్రుల, దారసుతప్రభృతుల సరకు సేచుడులత్కృణవరుఁడునుండ. 741

గీ. భరతు నెడఘనసౌహృదపాటవంబు | నెరవెశత్రుఘ్నుడనుశౌర్యనిధియతండ;
భ్రాతృవాత్సల్య పార ప్రభావరంపు | వీరు రామానుజులు రణధీరులరయ. 742

గీ. రామరామానుజులు సార్వభౌమ సుతులుభగవదవతారమూర్తు లీజగతిగర్భ
రక్షణాగ్రము పుట్టిగి దీక్షననెడి | పల్కు- సత్సంబటంచనవచ్చుగాదె! 743

మ. రణరంగంబునఁ జచ్చినట్టి కపివర్మ శ్రేణి యుద్ధాంతమం
దన నుజ్జీవితమయ్యె దైవఘటనన్ దోశ్య క్రియేపార దై
వ నియోగంబన న్నెడిదో పరమగోప్యంబౌను గాకున్న రా

మని భార్యనీ దశకంపనింటఁ గడుశాముల్యైట్టి ధర్మంబాణో !

744

చ. రణమున రామలక్ష్మణ ధురంధరు లోర్వక నాగపాశబం

ధనమున మూర్ఛమునఁ ద్వరితంబున నాఖగరాజువచ్చి యా

ఘనులను దేల్చెఁ గనియెడఁ గాయముఁబొసియె యందు లిట్టి సా

ధన లమితాదృష్టంబు ; లన్పుతంబును బోలె సుఖావహంబుతా.

745

గీ. అదృష్టావహ సంఘటనాంశములను । విశ్వసింతుట కఠిన మవేద్యమగుటఁ

జెలఁగు నష్టాదశ పురాణములననేకఁచిత్రగోధలు మర్త్యనిశ్చేషితములు. 746

ఉ. గాధితనూజుఁ డోర్పున నఖండ తపోమహిమాధ్యుఁడై మహా

యోధుఁ డనేక శస్త్రవినియోగ సుయోగములన్ గ్రహించి యా

యోధన సాధనంబుల ప్రయోగ రహస్యములెల్ల సిధరా

నాధునకిచ్చె నందువలనం గడిదేరి రామ లక్ష్మణుల్.

747

ఉ. దానవుల స్వధింపఁగల దార్ఢ్యము కల్గియు నట్టిశకులన్

వహానుఁబ పారమార్థిక ధనంబుగ నుంచి ధరాధినాథులం

బూనికఁ బ్రోత్సహించి పరిపూర్ణము చేసెరి వాణికి రి వి

ద్యానిధు లెట్టికార్యములనైన నొనర్తురు లాఘవంబునన్.

ఉ. రాజుల యాధిపత్యము ధరన్మైరవేర్చెడి భారమంతయున్

యోజనచేసి వహానులు పగియోజకత న్నమకూర్చుచుందు రి

748

శ్లేజరుగుండపాదన లభిస్తున్నను; రాజయోగులున్

భూజనులం దరించునటు బ్రోతురు సకల శిక్షణంబులన్.

749

గీ. యోగ విద్యల నేర్చి ప్రయోజకులయి లోకములను దర్శింపఁగల్గుదురు ఘనులు
పారిజన్యలు పరమ పావనములగును. దైవ విజ్ఞానవతు లదైవతపదులు. 750

గీ. తాపసోత్తములే జనోద్ధారకు లిల! వారినుహిమ తెల్లడలను న్యాయములగుఁ;
బ్రత్యతమునగాంధిలోక చక్రమును ద్విష్టఁగలను హాత్ముడై ధరణియందలరెఁగాడె

గీ. గరఁదపాదనులకు ససాధ్యములు లేవు! లోకములధర్మములను నిల్పుదురు వారె
రెండువైపుల వాడిగనుండు వారి! శక్తు లని దైవదత్తముల్ ముక్తిదములు.

గీ. ధర్మ సంసాపనార్థము దైవ మనని । జీవరాసుల జన్మించి ప్రోవవలెనె ?
యనుసమస్యను బూరింప నలవిగాడు! దైవవిజ్ఞాన మెటు సమర్థమగు దాన 753

మ. జగదాధారుఁడు మాయగర్భమున సూత్రుండు కానోపునే?

భగవంతుండు నరావతారుఁడయి తోభంబందునే? యిట్టి నీ

చగతిం బొందగ నేల ? జ్ఞానమున నోజ్యక్తి సంపూర్ణుడిం

పుగ నృష్టిందగఁ జేయలేడె ? యనుభూప్యం గాని, దుర్బోధమా. 754

చ, అలజనకాత్మజల్ దశరథాత్మజులన్ పరుసవ్వరించి, రా

చెలువము నంచ శక్యమై ప్రసిద్ధ కులంబులుకెండు, వీరుని
ర్మలులు, పరాక్రమోద్ధతులు ప్రజ్ఞలు, వీరికిఁదల్యలైన భా
ర్యల సమకూర్చి ధాత జనరంజకుఁడయ్యెను నృప్తివేద్యుఁన్.

755

ఉ. రావణకుంభకర్ణులన రామనిభృత్యులు తొంటిపుట్టువన్
దైవిక శాపహేతువున దానవులై జనియించి ఘోర యు
ద్ధాపని దేహముల్విడి గయంబున స్వర్గముఁజేరి పూర్వపున్
శేవల విఘ్నేదేవుని భజించుచు నుండిరి శాశ్వతంబున్.

756

గీ. సప్తభవముల సౌఖ్యప్రసక్తి నైనై | మూఁడు భవముల వైరధ్యముననునైన
శాపమోచనమనమూఁడుజన్మములనైవైరమునఁజచ్చుటకువారుకోరుకొనిరి. 757

ఉ. శ్రీహరి మూఁడుసార్ల వని, జిత్రముగా నవతారమెత్తి, స
మ్యాహునరీతి దానవ తమోమయు లోచుఁ జరించు వీరులన్
ద్రోహులుగా వధించి, యమరుల్గల శాపవిమోచనంబు ని
ర్వాహకుఁడై ఘటించెఁ బవరంబున వీరల నాత్మభృత్యులన్.

758

గీ. రావణుని చేతఁజక్కిన రమణి నీత | కాదుమాయాప్రకల్పిత కాంతయనెడి
వాదమొక్కటికల, దండువలనద్రోహ! వైఖరియె పోవుదానవశేఖరుఁకు. 759
గీ. శాపవశమున హరిచేతఁ జచ్చెఁగాని | సిరికి ద్రోహమునెంచునే సురవిరోధి?
ఘాత్యభావంబుతోఁ దనమందిరమున! డాచియుండును బ్రభునికటాక్షమునకన్. 760

గీ. సకలజీవుల దైవమే చంపు, నతఁడుస్వయముగావచ్చి రావణు సంహరించె,
నదియెఘనతకుఁదార్యాణమగునుగాదె! దానవులుదైవభక్తితత్పరులుధరణి.

ఉ. రావణకుంభకర్ణ రణరంగమునన్ రఘురామలక్ష్మణుల్
దైవసమాను, లప్రసముదాయ పరంపరఁగప్పి, దైత్యసం
భావనఁజేసి కాద్రస వర్షమునన్ వడిముంచి, రాక్షసో
జీవములన్ హరించిరి ప్రసిద్ధగతిన్ విలసన్మహోద్ధతిన్.

762

చ. పరసతి పొందుఁగోరి పరిపాటిగ నాశనమందు నారలెం

దక్షాశుల, రందు రావణకథం గలకాలము సంస్కరించి, ధ
ర్మరతిఁడరింపనోపు; రఘురాముని యేకసతీ వ్రతోద్భవం
బరయ స్వధర్మవశాను, నిరయంబునఁగూల్చుడు, యోగ్య మార్గమా.

763

గీ. రామరావణు లిద్వరు రాజులగుటఁసకల శస్త్రాస్త్ర సాధన చతురు లగుట
దారుణంబయ్యె గదన విదారణంబుఁరాక్షస పసిరులకు దుర్వహము నయ్యె.

చ. జనకుఁడు రాజయోగి నృపచంద్రుఁడె, సర్వజనానురాగ సా
ధన చతురుండు, నీశ వసుధానుత, రాముఁడు విష్ణుమూర్తి, యీ
ఘనజనసంపుటిన్ దనజకాంతుని జీవన మంతరించెఁగా

చెనటి కరాంగనాజన వశీకరణాఘుడు ద్రుంగుటబ్రమే !

ఉ. నీతయు, రామలక్ష్మణులు, సిద్ధ కపీంద్రులు, నాంజనేయుడున్,
భాగ్యవినాశ కారకుడు భద్ర విభీషణుడున్, మునుల్, సురల్,
కోతులు, గొండముచ్చు, లెలుగుల్, ఖగముల్, బవరంబునందు, సా
కూతమతిన్ సమిష్టిగను గూల్చిరి రావణదాసనావళిన్.

ఉ. ఈశ్వరు చిద్విలాసకృతు లెల్ల జగంబుల నెల్ల వేశలన్
శాశ్వత చక్ర చంకీమణ శక్తి పునఃపునరాగతంబుగా
నశ్వరతన్ భ్రమించు తరుణంబుల నెందఱో రామరావణుల్
విశ్వపవీతకాల సమలి పల వచ్చిచరించి పోదురో ?

గీ. భగవదవతార మూర్తులే వగలబొగిలిదుఃఖభాజనులై దొప్పదోగుచుండఁ
బామరులమాటఁజెప్పఁగ వశమె ధరణి? జన్మమే దుఃఖభార భాజనముగాదె!

ఉ. ధర్మము ధర్మమన్న నిజధర్మము మేదిని గానరా దిఁకే
కర్మమె యావరించి క్షణింబున నాహుతిజేయు సర్వమున్ ;
నిర్మలుడైన రాముడవగు బలుపాలులు జెంది స్రుక్కె, నీ
మర్మము బ్రహ్మభేద్యమగు, మానవ కోటికి జన్మ దెన్నడున్.

గీ. దైవమెన్నఁడు భువివతార మె త్తమానవుల కప్తసుఖముల మ్రగవలయుఁ ;
బాంచభౌతిక దేహ సంబంధగతులు! తప్పక యెసోయెనూనవదైవమునకు 770

మ. తలిదండ్రులతో, సహజులతో, సతీసుతులు, భక్తవ్రాత, మెన్నెన్ని బాధల పాత్రైనను, రామచంద్రుడు మనగోదారుడు వారింపకే కలతంజెందె సశక్తనా; స్వయముగాఁ గవంబులం జీక్ష్మ; భూస్థి జన్మంబులనెత్త దైవమును బాధల్ జెంచి శోషింపఁడే? మ. భగవద్వాయువు చేరఁజేతనము సంపాప్తించి జీవాత్మయా, విగతాత్మన్ మృతహానుదేహము, సముద్యేగం బడంగం గదా! జగతి క్షేణుగ జన్మమెత్తవలెనా? సత్యంబు సాధింపఁగన్? మృగపక్ష్యాదుల సానుభూతిగను చేరితిన్ సమర్థింపనా.

771

ఉ. దానవ వీరవర్యులఁగదల్యేడి చేతన విశ్వాసుండయై పూనికఁ దన్నుదాఁ బ్రథనభూమిని జంపఁగ జన్మమెత్తు సంధానము చిత్తహఁగద! వదాన్యుడు బెబ్బలియై మృగంబునై, ప్రాణులు ప్రాణులనైససన పద్ధతిఁగూర్చుటయు నిచ్చితమా.

773

ఉ. రాముని యంతరాత్మమును రాక్షసవీరుల యంతరాత్మంబుల కోమల దైవతత్త్వమె యగుం బరమాత్ముడు. రెండుమాపులం దామసవృత్తి మైకలతంత్రఁ జచ్చెనొకండు, చంపెనా

772

శామస్వరించు చోక్కడనుకొగమపీడి దురాగోహంబునన్.

774

గీ. ధర నుపాధులెన్నైనఁ జైతన్యమొకఁజాడేదానవ ధేద మాత్మీయమానె?

జనన మరణంబు లాత్మసంచలనములగురామరావణ యుద్ధ మర్కంబు వీల.

గీ. ఛాయవంబిది జీనింబు చావుచంపులకీల లొంగడు; ముమ్మార్గు రాఘవుండు

రాక్షసునిఁజంపెమోక్షసామ్రాజ్యులుచ్చె! జీవపరమాత్మలీరీతిఁజెలఁగ చుండు776

గీ వీరపురుషుఁడు జానకీవిభుఁడుఁ ఘనఁడుయుద్ధ రంగంబులందుఁబ్రసిస్థఁడరయ

భారతీయుల యతాన్నత్య పదపులీటివారి బాహుబలముచేతఁ బ్రతిభఁగాంచె.

చ. అమరులు దేవతా క్రవరు, లందుఁదిమూర్తులు, వారి భార్యలు

త్తములుగదా! మహేశ్వరుని దార మృతీంగను తెట్టుగూడు? న

నబ్రమునగజాతయతాట విదపం దశమూని శివుస్వరించు తం

త్రమఁగనఁ దారకాసుర వధాప్రతిపాదకమౌను, రాఘవా!

778

శా. శీరామా! జననీపిచంక్ష జనితాస్మకూర్మర కూపంబునం

బ్రౌరంధంబున మున్ది, తీవనరక ప్రాయంబుగా భేదమా

కౌరా! పొందితివీపు జీవనముదాయ ప్రణీయన్ ; దైవస

త్పారంజీమియు లేకపోయెఁ బరతత్వప్రజ్ఞ వమ్మయ్యెనే!

శా. భూకంపంబులు, నగ్నిశరవృతము, లంభోరాసులుపొంగి, హా

హాకారంబులఁగూర్చుటల్, మరడిమామూమారి బాధ్యంబులన్

779

ఉ. స్థాశంజేసిన దానవుల్ భూమిలో శుష్కించి చల్లారలే !
 స్థోకశ్యాణ గుణాకరుండవు గదా ! స్థీరాంశుచంద్రప్రభూ !

780

ఉ. వెన్నుని పన్నిధాన వరభృత్యుల నెవ్వరొ వే శపింప నా
 భన్నత వారివెంబడి, వివత్తులఁజిక్కితి వేమిపాపమో?
 పన్నగశాయి ! భక్తపరిపాలన కింకొక దానిచిక్కడే?
 నన్నును నీవు నల్లె కరుణంగని ప్రోవుము రామచంద్రమా !

781

చ. ఒరువిజయాఖ్య లెట్టి పరిచర్యలఁజేసిరో ? రామచంద్ర ! దా
 పయి కరుణించినావు సురలందఱు మేలనఁ ; శూమరుం దయా
 మయ కృపఁబ్రోవరాడె ! పెరిమం బరమాత్మపు, దేవ నన్ను, సం
 శయపడ నేల ? జీవుఁడ భుజంగకవిన్ భవదీయ భృత్యుఁడన్.

782

ఉ. రాముఁడు దారుణాస్త్ర రణరంగములందు భయంకరుండు, న్వ
 రాముఁడు భక్తిమార్గ పరతంత్రుల ముక్తులఁజేయుటం, బరం
 ధాముఁడు సర్వలోక సుజనస్తుతిశాలి, వసుంధరైశ ను
 త్రాముఁడు, జానకీధవుఁడుదారుఁడు నన్ను దరింపఁజేయఱుతన్.

783

గీ. రామురామానుజులపరాక్రమము ఘోర ! దానవేశ్వరహృదయవిదారణులు,

భక్తజన మానసలోని వర్ణంబు, మనిషి లోని కైహి కాముష్మికంబు. 784

ఉ. జీవుల రక్షణారము ప్రసిద్ధిగ జన్మములై త్రిపట్టి యా
దైవము సత్యపాలన విధాన ధురంధరమూర్తి నన్నసం
భావనచేయలేడె! తనభక్తులలోన నొకండగానె! సన్
బ్రాహ్మణ లేని ప్రాభవము రూఢముగా దవతార మూర్తికిన్. 785

గీ. సతికి రాక్షస గృహనివాసమను మచ్చ । తల్లి కైహిక విధిని వైధవ్యదశయు
బుత్రశోకంబుతండ్రికి బొందుగడియెందదప్పదయ్యెనురామావతారమునను. 786

చ. దశరథరాజపుత్రుడవు, దానవులన్ విరభుండవైయనిన్
దశమఃఖత్రోడఁ జంపితివి, తావక బాహుపరాక్రమంబిలన్
దశదిశలన్వేలింగె నిరతంబు; మహారథు లంతమాటచే
బ్రశమితమయ్యె రావణ దురాగత ఘాతుక చర్యలన్నియున్. 787

ఉ. పాయక శంఖచక్రముఖ భాసురుడుంగరుడాధి పాహునుం
డై, యెదుటం దట్టిలసిత సంబుజగోపాని గూడి నలసే
త్రోయదనుట్లు భాసిలు చతురశ్ర విష్ణుప నాభుడైన నా
రాయబుడేల నన్ను బిరిక్షణ సేయఁడు? దీన మానవున్. 788

క. రావణోచ్ఛారణమున । వేవేడలు నృఖమునుండి పృజనగణం బా
త్రోవ ఘగుడి రాకుండన్ । మావర్ణము తత్కృపాట మహిమ న్నైగడున్. 789

గీ. అనతులు సచ్చిదంబుధి హంస! నీకు! నానతులు రఘువంశ పూతాత్మ! నీకు,
నానతులు సర్వపాప సంహార! నీకు! నానతులు సత్యవృత్తులరయు! నీకు. 790

భక్తివైరాగ్యములు.

ఉ. దైవమే లేనిచో నభుము దార్కొన దాస్యకుఁ బ్రార్థనాదులన్ ;

దైవమే యున్న నాస్తికుఁడు దండనఁజెందు నసంశయంబుగం,

గావున భక్తిమార్గమె యఖండ మహద్దశఁగూర్చు సగుణ

శ్రీవిలసిల్లు మానవుని జీవితము స్సఫలం బొనర్చెడున్.

చ. శరలకు హానికాని విభవంబుల నందఁగవచ్చు నేచ్చగా;

ధరణి సమ సజీవ సముదాయము నాత్మగ నెంచనొప్పెడున్,

నరులకు ఘాతనెన్నఁడు మనంబున నొచక దైవభక్తితో

వరలినవాఁడు ధన్యుఁడనవచ్చు ధరాస్థలి జ్ఞానవంతుడౌ.

గీ. సృష్టి వైచిత్ర్యములనెల్ల జెనఁగఁగలమె? దైవమేక రయన్నతత్వంబు నమ్మి

భారకుంతయు నతనిపై వదలివేయఁజి త్తవిశ్వాసాన్ని కలుగు విశిష్టముగను. 798
గీ. నామహాకంబు లీశ్వర భామములగు, నెవ్వ శీఘ్రిఁ దలఁచిన నేమి కొదవ? నేమి కొదవ?

ఆ సితతయేహి భానాంశమఖిలజగము లతనివిశ్వరూపమునం దెయమరియఁడు.
గీ. అకసమునుండి వర్షించు నంబురాశి! సాగరంబునఁజేరెడి చందమునను సర్వదేవ నమహాగర సమితి దైవామునకెఱెందు సకలమతములును నిల్పె 799

గీ. భక్తివై రాగ్యములు రెండఁబట్టుకొమ్మ లవియేచాలును జనుల కాదృశినిడ, రాగములఁజట్టుసడలువై రాగ్యముననుభక్తిచేతములునుదైవవరములగును. 796

గీ. క్రిస్తు తనబోధనల నాచరించి చూపె, నిర్మలప్రేమ సాదర్శనిధి యతఁడు; జగతి నవతారపురుషులు సములుకారుఁడరమభక్తుఁడు జగదేశ పావనుండు. 797

ఉ. త్తైస్తవ సాంప్రదాయము విలాసపరంబగు నల్లవారికీన్;
వాస్తవభక్తి విశ్వసన భావన సత్యవిశద జీవనో
పాస్తులఁగూర్చు నిర్మలిన వర్తనచే భగవత్సమింప ని
త్యైస్తవసంకడల్ గలుగు, నయ్యది భాగ్యముగాదె! జీవికీన్.

చ. తనయుఁడు రాత్నఁజెట్టుమనఁ దా శిలనిచ్చునె యెవ్వఁడెని? జే
దను దానిమృత్యుండుచంగఁ బాసు నొసంగునె? మిారు గుఱులొ
తనయులకీయ నుత్తమ పదార్థములం బరలోకవాసి మీ
జనునఁడు నేఁడుఘోకు నిడఁజాలఁడె! తప్పక మేలి యీపులన్.

చ. సను బ్రభువాయటంను వదిసంబునబ్రక్కడు వారలెల్లరుం

జన రురులోక సంస్థితీకి, సత్యముగాఁ బరలోకవర్తిమ

జ్జనకుని చిత్తవృత్తిగని సత్యుడువాడటకేగు; సంసృగ్ని

స్వదుదినము స్వచ్ఛించె, మదివారయుండిదలి తత్త్వసారమున్. 800

గీ. ధరణి సలిలార్ద్రహాసంబుతగులబడదు! భక్తివైరాగ్యములుగలవాఁడు చెడడు;

జ్ఞానవంతులమనిగగ్యమానువారు! చూచుచుండియుభక్తులసౌంధ్యగనరు. 801

గీ. వస్త్రమును రంగునీటి లోపలను దడువ ! బట్టకారంగు పూర్తిగఁబట్టునటులు

సరులుసత్సంగమునజ్ఞానశరులగుదురు! విగతవిషయాభిలాషులై జలయుచుండు.

ఉ. వాస్తవభక్తితో సకలభారము దేవునిమీఁదవైచి భక్తి

స్థవసంకదన్ దృఢమతిన్, నిరతిన్, స్వమతిన్ భజించినం

బిస్తుత భారమంతయును వానిదగు న్నది విశ్వసించినం

మైస్తవ సాంపదాంపదాయమిది రక్షకుఁడే భరియించు బాపముల్. 802

గీ. విగోహారాధనం బల్పవిదల కనియునకృమాభివృద్ధిని బైకిజనెదరనియు

ననెద రదియె యభ్యాసమానందువలన! సహజవిజ్ఞానమడఁగిదుస్సాధమగును.

గీ. మార్గకోకంబులై బ్రహ్మర్షణమనిసాక్షిగానుండి కలుగు వాసనలచేత

సంస్కృతీని వెళ్ళబుచ్చు నిష్కామి లోక! సంగీతాగమములని చేయు సాధు పగును.

ఉ. నావలె మిరలందలు ఘనవభు పుత్రులు, దేవు చిత్త ముం
బావనతన్ రచించుటయె భవ్యము; మానవ సౌహృదము జీ

వావన ధర్మహాసని ప్రియంబుగ గ్రీస్తు వచ్చిచె, నదియే

దైవము సృష్టియందు మన ధర్మముగా నియమించె భూస్థలిన్. 806

గీ. అనుదినంబును స్నానంబు నాచరింప | దేహ మాలిన్యమెల్ల గతిండునటులు

దైవ నామస్మరణము నిత్యమును జేయఁజిత్త పానిశుశ్యంబున జీవి తనియు.

గీ. క్రబలసంసార మిహికావరణమునందు కలుదట నుల్లాసజనకంబు, వీడవచుధుగ,

మంతమున మోక్షదాతుక మగుచుగాదె! భగవదారాధనం బెట్టివారికై స. 808

శా రాగ ద్వేషములం బ్రయత్నమునఁ బూర్ణాక్ష వారింపఁగా

భోగేచ్ఛల్ సుఖప్రభుమల్ కడకుఁబోవున్ నిర్మలస్వాంతమా,

యోగంబియ్యది రాజయోగ్యునుగు ధైర్యోత్సాహముల్లోబ్బు, వి

ద్యాగంధంబుఁ బ్రవృద్ధిఁజేయుఁ బరమాష్టదంబుఁ జేమా ర్జెడున్. 809

గీ. నావ సమపంగ నేర్చిన సరుఁడె నదిని | దాటఁగల్గును, వృద్ధుఁడు దాటలేడు;

ప్రాజ్ఞుఁడగువాఁడె సంసార వానినిధిని | దాటు న్నగ్గని యేకీతిదాటఁగలఁడు ?

గీ. బుద్ధి ను త్తమఁనీతియందుఁ బూనింపి | కరమ పై రాగ్యమును దనవశముచేసి
త్యాగియై హరనేవ కాద్యి యగుట | యే పరాత్మరు కైంకర్య మిదద్రత్తి. 811

ఉ. భోజనకాలమందుఁ దిను ముదకు ముదకుఁ దున్దిపున్దియు

తేజము కున్నివారణ మదీగతఁ జేకురుభంగి దైవస

త్పూజయు నేకకాలమున భూరగ్భూభక్తి విరక్తి శక్తులన్

రాజులజేయు జీవునకుఁ బ్రస్ఫుట ముక్తిపదంబుఁ గూర్చెడున్.

812

గీ క్రిన్దు సంసార బంధమున్ ద్రెంచి వైచె బాల్యదశయందె దైవప్రహత్యై
గన్నతల్లిని దలఁపకుగ్రముగ దైవ | భక్తులే వితరులనుచు యుక్తిబలికె. 813

గీ. అనలజనిత స్ఫులింగము లగ్ని నెవరఁ | జాలనట్టులు దైవంశ జాత జీవు
లాత్మశక్తి నెదుర్కొన నలఁతులగుచుప్రభుఁడువరమాత్మజీవాత్మభక్తుఁడగుట.

గీ. ఈషణత్రయముల మనకెంతప్రీతి | కలదొ పరమాత్మమం దంత గాఢభక్తి
కలిగి యుండినయెడ మనకష్టసుఖము లాతఁడే తీర్చుగాదె యహర్నిశంబు 815

చ. మన ఋషులెల్ల కైస్తవుల మాదిరి నిండ్ల సతీసుతాదులన్
ఘనముగఁగల్గి తాపవికాసము నందిరి; సన్నిహితులవా

రనఘలు కొద్దిమంది; పరమాత్ముని నాత్మగనెంచు ధీరులే

వనమున నింటనుండిన శుభంబగు వారికి భేదముండునే ?

చ. భ్రమర మనేక పుష్పములపైఁదిగి లేనెను గ్రోలునట్లు సరి

816

భ్రమమున సర్వశాస్త్ర సముపార్జనఁ జేయుచు సారమంతయుం
గ్రహితుఁడగుచు, దుష్టవయ రాగములన్ గ్రహించు యోగ్యుడ
శ్రమముగ ముక్తిమార్గము నబ్రహ్మగాంచు నభీష్టసిద్ధికిన్. 817

గీ. పట్ల జలములఁ దెచ్చి పౌచ్చుఁగనక | యెండిపోయిన తీరంకకుండుఁ గడలి
కైవడిని మాని కష్టసుఖముల నంట | కాత్మతత్త్వావలోకన మందె నిలుచు. 818

గీ. ధరమ దుర్మార్గులగువారి ప్రహరణార్థమనతిరించెను దైవమార్గజనులు;
పాప సంక్షణ్ణార్థము వచ్చెఁగ్రీస్తుఁచూడఁ డాదర్శ భేద మాత్మకృత్య మలర.

గీ. అవని నజ్ఞానమే పాపమనఁబడు నది | సృష్టితోఁగూడ నుద్భవించినది దైవ
భక్తివై రాగ్యములచే నివ ర్తితుడుగు; సకల మతతత్త్వ సారభోచార మిదియె.

ఉ. ఆదిని సృష్టిసేయు సమయంబున దైవము జీవజాతులన్
భేదములెన్ని గూర్చె నవనిం గడవృద్ధినిజెందె నవ్యయే;
యాదలుగ్నోత్త జాతి యొక్కడైనను బుట్టడు గిట్ల దిట్టిభా
గ్యోదయశక్తి యాశ్చర్యరహితకృత్య సయింపవు తూన్యవాదముల్. 821

గీ. చిత్రి సటసంబుఁగఁపించు చిన్మయునకు | జ్ఞాతుజడమను జడమను జిత్తుననెను
| భౌతికలిగింఁచుకొనఁగొప్పకనియె! చిద్విలాసమున కెట్టికలినె నవాసీజేయు

క. దేవునకు బ్రజ శరీరము | పావనఁడగు దైవ మాత్మ వసుగం బ్రజకున్;
దైవముబ్రజయును నవినా | భావంబున మొలగ నృప్తి వరన మెనయున్.

- క. జనిపాటలఁ జక్కఁగ జే । నిన భక్తియు, దేహపుష్టి చేకును, దైవంబును జితంబున నెలకొ । ల్నిన మానవ జీవితము పవిత్రతఁ గంచున్. 824
- క. కొండతై విద్వాంసులుగా । నుండరు, సామరులకెట్లు లోపము తత్త్వంబుడఱకు భక్తిహృదయా । నందంబై ముక్తికొనఁగు నొక యగుఁగదా. 825
- క. చెలఁగు మనోవాక్కాయం । బుల ద్రోహభావ భావమున మహి జీవాత్ముల స్వీయాత్మగ మనమునఁ । దలఁచెడి భక్తుండు దైవతత్త్వరుఁ డరయన్ .
- ఉ. మోక్షమునందు గొప్ప మహిమందగు శక్తి లభించు, సూన్యమో మానసమందు దైవము క్షమ నివసించు, తాకికంబులా మానవు చిత్తమందు క్షణమాత్రము నిల్వవు, ముక్తికాంత స్వాధీనమగు, బరాత్పర మదిం గదియించిన వార లుత్తముల్. 827
- గీ. అనుదినంబును ఘటికాద్వయంబు మాన । ముద్ర నిర్వికల్ప సమాధిముద్రికదప లోకసేవాపరాయణో దేవేంద్రగునుఁ గాలమునుబుచ్చునరుఁడునిక్కముతీరించు.
- గీ. భక్తి విశ్వాసజనిత పరిపత్తి యగుట । దృష్టి యర్థోక్తమందు సంధించి, జీవియైహికంబులనరకు నేరుక యెమెమసలవలయునదిరాజయోగతత్త్వరుఁబడును
- క. మనవలె నిడుమలఁ గుడిచెడి । మనుజులకున్ జీవతలికి మనుగడ నెరవన్

మనశఃశీలాఃడిః శోడ్వజః । జనః, దై వము త్త్వ ప్రియందు సత్కర్మమదే. 830

క. మానవ హృదయారామ మ । మానముగా శుద్ధిజేసి యుంచిన దేవా
స్థానమై సార్వజను । మానవాణిములగాను మాన్యుండగుటన్. 831

క. ఇది నాయదియను తలపున్ । వదిలివిన నది యసత్య నటనంబగుటం
దుది మోసంబగు నెవ్వఁడా । చదువును శోకంబుగూర్చి సంయమి నై నన్ 832

గీ. అజగర ప్రతంబుని యాహార విహార । దాశయనములను దై వ సందాశములఁ
దృష్టిసందాచుఁ, శారమాశిక్కునబుపు । మానవుండిలమోక్షసామాన్యమేలు.

ఉ. వృక్షుల భేదమోద విలయంబుల నెంచక విశ్వపాలనో
దృష్టికి దలంప జీవులు మహాదధి కై వడి వచ్చిపోవుటే
యు క్తము, దై వత ణ్ణిఁ బ్రయోజకహా, రణరంగ రీతిగా
ముక్తి క్షణంబులోఁగులును మ్రొక్కిభజించిన భ క్తకోటికిన్. 834

మ. ప్రతిజీవాత్మయు నొక్క సంస్కృతి నై యోర్వంబుల కాద్యంతము
భుత జన్మంబును బుచ్చుచుండఁగ నయో ! భేదాశులంబైన జీ
వితముల్ గల్గు సంత జాతముల నున్వంబుట్టి దై వంబు భూ
తతత్తిన్ ప్రసంగుచు నట్టి లీల స్వతంత్రజ్ఞుఁ బూరించునో! 835

గీ. వృక్షములు స్వీయఫలపుష్పవృత్తినినుభ । వించక యెభాతత్వ ప్రికర్షించుశబులు
సరులుత్తమజితములను బనులనేక । యందువెచ్చించికత్వత్సర్వగుటమేలు;

గీ. మర్కటకీశోర మేరీతి మాతృగ్రాత్ర | ము సవలంబించు జ్ఞానవిస్ఫూర్తి రిగాంచె?
దైవమే సమకూర్చు దత్తదుపయుక్త | గతులఁ బుట్టించు నపుడు జీవతతిశైల.

క. హరణం బెక్కడా వచ్చున్ | శరీరకది యుత్తర త్కణంబున నేమో;
హరమే శ్వరు నెదనిలుకక | హరాకుఁడనియుండగా దభద్రంబ యగున్. 839

క. హరపీడనమే సాశము | శరోపకారమె తలంపఁ బరచుచువిత్రం
బరయఁగ సజ్జన సేవా | హరాయణనిమండు నిల్చు భగవతుఁ డిలన్. 839

క. పౌరుషమును దైవంబును | జేరికఁగనఁ గార్యసిద్ధి చేకురు ధరణిన్
జేఱయిన నిష్కలంబగు | సారస మినదీప్తిఁగనక సనిచెడుఁ గాడే ! 840

ఉ. నైతిక ధర్మశాస్త్ర పరిణామము సంఘ సుఖాభివృద్ధికై
భూతలమందుఁ గూర్చెదరు పూజ్యులు, దైవము సేతకాను, త
జ్ఞాతుల శేక కాల మతఁడర్చులఁబట్టి రచింతు, రక్షయే
నీతిని కూర్చుముక్తిని ! దరింపఁగ భక్తియె శక్తియంతమా. 841

క. బలవంతుడైన దైవము | శలాఫలంబులను కూర్చుకట్టిన ధర్మ
సలనమును బరిగణింపడు | ఫలంబులను గోయవాని పదతిఁ ద్రుండున్. 842

అ. దండనాధికారి తప్తజేసినవాని | కష్టసుఖములఁ బరిగణన సేయ

నలులు దహారుజల నాత్మగణించుటలో | దైన్యపుండు కాకి కేని మును? 843

చ. తరు సగ లోహా క్షీట విధ క్రిజంత సనావతార సు
భరితుడు జీవి, యూర్ధ్వస్వరవ ర్తన క్షేంత ఘనంబుదాని సు
చరణ మగమ్యగోచర దళన్విలసింబుచుండు నెంచగెం
బరమపవిత్రధర్మము లంజను నావిభవ చిద్విలాసమల్.

844

అ. వేరు నాటిసట్టి వృక్షంబునకు జలూ | హరిమున నూర్చు నదియె, యటులు
జీవి దైవమందు స్వరతగించ నతడె | మూల కందమగు నమోఘముగను.

శా. ఈజ్ఞానం బతిసూక్ష్మమాట ధరలో నే కొందఱోగాని యీ
ప్రాజ్ఞత్వంబు వహింపజాలరని లో భావించి ప్రాచీన స
ర్వజ్ఞుల్ భక్తిని రాజమార్గంబున తత్పారంభులై యండలుం
బ్రజ్ఞానుల్ క్రమచు కులౌడురని సంస్థాపించి భూమికన్.

846

గీ. ఎల్లవాటినులభ మైచెల్లలోవ | మోక్షసామ్రాజ్య మొదలించు మూలధనము
మనసుపెడదారిభోగండుడమలచువాగె | లేసభ క్షిజాలు ప్రసాద మొకటి. 847

క. ఆయాధుండః తత్ప్రాసా | దానూధుండగనుగాక యన్యండగు నే?

ధారణి భక్తి ముక్తి | నారయగా శేద మొక్క యంతరపు గదా! 848

ఉ. కానగలండు దైవమని గాఢతరాస్తిక వాదలోలుండై
యీ నిఖిల ప్రపంచమును నీశ్వరు దివ్యకళావిలాసమం

చాత భక్తియుక్తి బులకాంతుర గదద సమ్మద్రాశ్రు ల
శీలాత నుష్పత్తిలగ భజించుట ముక్తిపథంబు గాంచుటే. 849

మ. భగవంతున్నిభుప్రపంచముల నుత్పాదించి పాలించు స్వా
మిగ భావించి భజించు భూమికయే భూమిస్పృశిమేచేయ నా
భగవచ్చిత్త శతైలజ్జీవుఁడు భోల్సున్ జీవులే దైవమం
చుఁగృతార్థత్యక్తుముమై నెఱుంగు టనవచ్చున్ జ్ఞాని మార్గంబిలన్. 850

అ. ఆత్మశుద్ధికోంది యదైవ్యతభావనా | శక్తిగ్రామరీని జ్ఞానులగుడు,
కాకయున్న లోకకల్పనా సామాన్య | పట్టభద్రుఁడేరి భక్తులగుడు. 851

క. ప్రతి పద్యంబును నిర్మల | మతి సవళిడనముసేరు మహితార్థములు
వృత్తిలు సనంతములై హృ | గ్రత సందేహము లడంకగల దీ కృత్తియున్. 852

— / గద్య. —

గీ. తత్త్వ మీమాంస జ్ఞాపకార్థముగ మొదలు జేసినిన్ బహుధాన్యానిమాసశుక్
పక్షపుఁ జతుర్థిని భాను వాసరమునఁజిన్నమా దేవి మరణనా రిక్షమునాడు.
క. నిజ తాత్త్విక మీమాంసన్ | సృజించె మంత్రివైగడ లనిత వంశజుడౌ
సుజనవిధేయుడు రాజా | భుజంగరాపు పరమార్థముగ సేయారన్. 853

